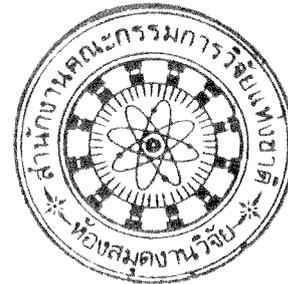
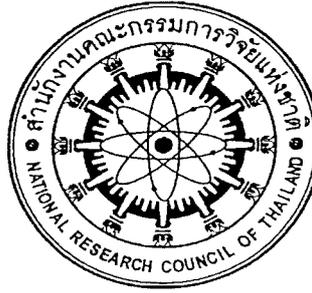

บ ๐๐๒๔๔๕๒๔

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

243168

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อ
ปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

**The Participatory Strengthening of Maelai Municipality to Create
Conscious Empowerment and Behavior of Youths and Population
Toward Sufficiency Economy Philosophy**

โดย

นายวัฒนา วณิชชานนท์ และคณะ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำเร็จได้ เนื่องจากบุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูลข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแนะนำ ความคิดเห็น และกำลังใจ

ผู้เขียนขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2552

ขอขอบพระคุณ ดร.ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์ และรศ.ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ ที่เสียสละเวลา ในการบรรยายให้ความรู้แก่ชาวบ้านแม่หล่าย และให้คำแนะนำในการทำวิจัยที่ดีตลอดมา

ขอขอบคุณเทศบาลตำบลแม่หล่าย จังหวัดแพร่ ที่เอื้อเฟื้อสถานที่จัดกระบวนการเรียนรู้ในการทำวิจัยและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือประสานงานการติดต่อเป็นอย่างดีด้วย อธิยาศัยไมตรีที่อบอุ่นเป็นกันเอง

ขอบคุณแกนนำชุมชนและชาวบ้านทั้ง 8 หมู่บ้าน ส.ท. ผู้ใหญ่บ้าน เยาวชน ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มแม่บ้าน นักวิชาการท้องถิ่นที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในตำบลแม่หล่าย ตลอดจนผู้ที่มีได้เอื้อนาม ที่ได้ให้ความร่วมมือในการร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลด้านต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้รายงานการวิจัยสำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ช่วยสนับสนุน และให้คำแนะนำในการจัดทำเอกสารต่างๆเป็นอย่างดี

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณบุคลากรมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ทุกท่านที่มีส่วนในการส่งเสริมสนับสนุน เดิมเต็มกำลังใจตลอดมาให้ผู้เขียนจัดทำรายงานการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

วัฒนา วัฒนชานนท์ (ผู้อำนวยการโครงการวิจัย)

ตุลาคม 2553

บทคัดย่อ

243168

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อ
ปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง

(ภาษาอังกฤษ) The Participatory Strengthening of Maelai Municipality to Create
Conscious Empowerment and Behavior of Youths and Population Toward
Sufficiency Economy Philosophy

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปี 2552 จำนวนเงิน 437,400 บาท

ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน 2552 ถึงวันที่ 30 ตุลาคม 2553

ชื่อผู้วิจัย

1) นายวัฒนา วณิชชานนท์ ผู้อำนวยการชุดโครงการวิจัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ 17 หมู่ 3 ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง
จังหวัดแพร่ 54140 โทรศัพท์ 054-648593-5 #6090 หรือ 081-6979331
โทรสาร 054- 648596 e-mail wattana.rc13@hotmail.com

2) นางสาวศิริพร พันธุลี ผู้ร่วมวิจัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ 17 หมู่ 3 ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง
จังหวัดแพร่ 54140 โทรศัพท์ 054-648593-5 #6065 หรือ 086-6546504
โทรสาร 054- 648596 e-mail pukan5@hotmail.com

3) นายบรรจง ย้พัฒนา ผู้ร่วมวิจัย
สำนักงานเทศบาลแม่หล้า 99 หมู่ 5 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลแม่หล้า อำเภอเมืองแพร่
จังหวัดแพร่ 54000 โทรศัพท์ 054 646842 ,054620320 มือถือ 086 7870051
โทรสาร 054 646842 ,054620320 ต่อ 115

4) นายพีระพัฒน์ ธีระวรรณะ ผู้ร่วมวิจัย
สำนักงานเทศบาลแม่หล้า 99 หมู่ 5 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลแม่หล้า อำเภอเมืองแพร่
จังหวัดแพร่ 54000 โทรศัพท์ 054 646842 ,054620320 โทรสาร 054 646842 ,054620320
ต่อ 115 e-mail T.peerabhat@hotmail.com

5) นางสาวฉัตรพิมล พอสม ผู้ร่วมวิจัย
สำนักงานเทศบาลแม่หล้า 99 หมู่ 5 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลแม่หล้า อำเภอเมืองแพร่
จังหวัดแพร่ 54000 โทรศัพท์ 054 646842 ,054620320 โทรสาร 054 646842 ,054620320
ต่อ 115

(3)

6) นายนิคม ทิมา ผู้ร่วมวิจัย

โรงเรียนวัดบุญเจริญ ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000

โทรศัพท์ 054 646566 มือถือ 081-8854153

7) นายเสริม เชื้อนสุข ผู้ร่วมวิจัย

โรงเรียนวัดบุญเจริญ ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000

โทรศัพท์ 054 646030 มือถือ 086-1818110

8) นายดาวรุ่ง เหมาะะสิขัตตะกะ ผู้ร่วมวิจัย

โรงเรียนวัดบุญเจริญ ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000

โทรศัพท์ 054 646031 มือถือ 086-4200674

243168

เดิมเทศบาลแม่หล่ายมีปัญหาเรื่องบ่อกักตุนขยะ ส่งผลก่อให้เกิดแมลงวันที่มีจำนวนมากจนต้องกางมุ้งกินข้าวขณะพักจากการทำนา ซึ่งได้กลายเป็นข่าวในรายการเก็บตก ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 จากนั้นชาวบ้านแม่หล่ายจึงร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยนำเกษตรอินทรีย์เข้ามาใช้ในการจัดการกับขยะจนประสบความสำเร็จและมีหน่วยงานต่างๆ มาดูงานกันอย่างไม่ขาดสาย เริ่มต้นด้วยปัญหาของชุมชนแม่หล่ายก่อให้เกิดปัญหา เปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสสู่การค้นหาแนวทางแก้ไขผสมผสานกับภูมิปัญญาและพัฒนาให้เหมาะสมภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนจนก่อเกิดนวัตกรรมท้องถิ่น โดยชุมชนและเพื่อชุมชนขึ้นแต่ทว่าปัจจุบัน ต้นแบบแห่งความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจำกัดอยู่เฉพาะบางหมู่บ้านเท่านั้น รวมถึงชุมชนเทศบาลแม่หล่ายยังมีข้อจำกัดการขาดองค์ความรู้ด้านการถอดบทเรียนจากความสำเร็จทำให้ความสำเร็จจำกัดอยู่เฉพาะบางพื้นที่ในชุมชน ขาดการเชื่อมร้อยด้านการถ่ายทอดข้อมูลออกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ทุกคนในท้องถิ่นและคนนอกท้องถิ่นสามารถเข้ามาร่วมเรียนรู้บทเรียนที่สำเร็จของชุมชนเทศบาลแม่หล่ายได้ อีกทั้งเด็ก เยาวชน คนรุ่นใหม่ในพื้นที่ก็จะขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้รู้ในชุมชนทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าสูญหายไปไม่สามารถอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนคืนกลับมาดังเดิม ดังนั้นจึงตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การถอดบทเรียน องค์ความรู้ที่เป็นความรู้ที่คนในชุมชน สร้างขึ้น โดยคนในชุมชนเป็นผู้ใช้ความรู้ นั้น และคนในชุมชนสามารถถ่ายทอดให้คนในชุมชน หรืออนุชนคนรุ่นหลังสามารถนำองค์ความรู้เหล่านั้นไปใช้ได้ เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป คณะผู้วิจัยจึงจัดทำเป็นชุด โครงการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่าย โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการ

ดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ห้วยประสบความสำเร็จสำหรับวิธีดำเนินการดำเนินงานวิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้กับกลุ่มประชาชนและเยาวชนในพื้นที่ตำบลแม่ห้วย

ผลจากการวิจัยพบว่า รูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่ห้วยอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีดังนี้ (1) การจัดอบรมปรับกระบวนทัศน์สุขแบบพอดีด้วยวิถีพอเพียง(2) ศึกษาฐานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงภาคเหนือ(3) จัดประกวดหมู่บ้าน “บ้านนี้ วิถีพอเพียง” (4) จัดเวทีตลาดนัดความรู้ “ สุขแบบพอดี บนวิถีพอเพียง” (5) จัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (6) การให้สาระความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านหอกระจายข่าว สำหรับเยาวชน มีดังนี้ (1) จัดกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงแก่เยาวชนตำบลแม่ห้วย (2) จัดอบรมยุวชนอาสาสมัครสื่อสารสุขภาพ (นสส.) นอกจากนั้นยังได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง แทรกไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้หลักสูตร “ชีวิตมีคุณค่า ฟังพาเศรษฐกิจพอเพียง” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้หลักสูตร “ชีวิตที่พอเพียงไม่เสียความยากจน” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้หลักสูตร “วิถีชีวิตไทย ภูมิใจเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่ห้วยสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจากการจัดทำหลักสูตรดังกล่าวพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งบทเรียนของความสำเร็จของเทศบาลแม่ห้วยในการสร้างเสริมจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าความสำเร็จในการสร้างชุมชนแห่งความพอเพียง เกิดจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน โดยที่ชุมชนเป็นผู้สร้างความรู้ เป็นผู้ใช้ความรู้ และเป็นผู้พัฒนาความรู้ ด้วยตัวชุมชนเอง ซึ่งมีปัจจัยแห่งความสำเร็จประกอบด้วย 3 ปัจจัย ดังนี้ (1) ชุมชนเป็นผู้คิด สร้าง และเป็นผู้ใช้ความรู้ เพื่อพัฒนาท้องถิ่น (2) เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนแม่ห้วยทำให้ “เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พัฒนาตนเอง” (3) เกิดกลไกการขับเคลื่อนภายในชุมชนโดยใช้ “สามเสาหลัก” ประกอบด้วย กลไกภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลไกภาควิชาการ และกลไกภาคประชาสังคม

คำสำคัญ : การเสริมสร้างความเข้มแข็ง เทศบาลแม่ห้วย การมีส่วนร่วม การปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

243168

In the past, Mae Lai Municipality had faced with such a serious garbage problem with a large number of flies that once its problem was shown in “Kep Tock” news in Channel 3. However, after that Mae Lai villagers have analyzed the problem together to find some alternative solutions by using organic agriculture in dealing with the garbage problem successfully. This success has evoked people from various communities to come to observe and study its best practice continually. The problem of Mae Lai community has been resolved by using participatory action process. Mae Lai villagers have changed the crisis to an opportunity by using stakeholders participation in community. They think, do, resolve, and develop their solutions using local wisdom that leads to Mae Lai community intellectual innovation. However, at present, the practice using sufficiency economy in daily life, is limited in some areas. So, the results should be fully extended to other areas in community. Moreover, Mae Lai community also has some limitations: lacking knowledge in analyzing the successful lesson; lacking the transfer of local wisdom from local gurus in community; and lacking the translation of tacit knowledge into explicit knowledge in order for transferring to the next generations. Thus, it is necessary to aware of the importance of learning process construction, acquisition and socialization created by community. Community people should be able to transfer that knowledge to others as well as to the next generation for utilization in their daily life and also to conserve sustainable Mae Lai local wisdom. So, the research project was conducted under the project titled “The Participatory Empowerment to Strengthen Mae Lai Municipality to Create Consciousness and Behavior of Youth and People According to the Sufficiency Economy Philosophy”. The objectives of this research were as follows : 1) To study the process to promote sufficiency economy lifestyle of Mae Lai community using knowledge management; 2) To develop local curriculum on the promotion of sufficiency economy lifestyle for schools in Mae Lai municipality area according to the sufficiency economy philosophy; and 3) To synthesize knowledge from learning in community so as to empower the consciousness and behaviors of youth and people according to the sufficiency economy philosophy, connect with community network of practices and management of the learning process in community to strengthen the sufficiency economy lifestyle of Mae Lai Municipality with success. The methodology used in this research was the knowledge management technique with the people and youth in Mae Lai community

The research results revealed that the activities for promoting the sufficiency economy lifestyle for youth and people in the participatory empowerment to strengthen Mae Lai

Municipality to create consciousness and behaviors of youth and people according to the sufficiency economy philosophy were as follows : (1) the training activities to shift the paradigm according to the sufficiency economy philosophy; (2) a field trip at Northern sufficiency economy learning center; (3) the “sufficiency lifestyle house” contest; (4) the stage for showing , sharing and shopping about the sufficiency lifestyle knowledge in community for applying in daily life; (5) the exhibition of sufficiency economy philosophy for applying in daily life; (6) the distribution of information about sufficiency economy through broadcasting tower in Mae Lai community. Moreover, as for the youth, the activities provided were as follows : (1) the learning base about sufficiency economy in the form of walk rally and (2) the training for youth volunteers to be the health communicators distributing information about sufficiency economy in the community. Furthermore, this research has developed local curriculum for Prathomsuksa 4-6 students, by inserting “sufficiency economy” in Mae Lai community in their core curriculum as follows : “ Valuable life based on sufficiency economy” for prathomsuksa 4; “sufficient life without poverty” for prathom suksa 5; and “ Thai ways of life with a pride of sufficiency economy” for prathomsuksa 6. After the implementation of these sufficiency economy curriculum, the student’s satisfaction was surveyed and it was found that most students were satisfied with the curriculum at a high level. The success of Mae Lai Municipality in strengthening and creating consciousness and behaviors of youth and people according to the sufficiency economy philosophy was resulted from knowledge construction process of Mae Lai community – constructed the knowledge, used the knowledge and developed knowledge by themselves. There were 3 factors leading to this success : 1) Mae Lai community thought, constructed and used the knowledge to develop their community directly; 2) the learning process in Mae Lai community resulted in behavioral adaptability and self-actualization; and 3) there were 3 main pillars. Three main pillars included the local government section, the academic section, and the civil society section.

Keywords : the strengthening , Mae Lai municipality, the participation, the creation conscious empowerment and behavior, sufficiency economy

สารบัญ

	หน้า	
กิตติกรรมประกาศ	(1)	
บทคัดย่อ	(2)	
สารบัญ	(7)	
สารบัญตาราง	(14)	
สารบัญแผนภูมิ	(15)	
<p>ชุดโครงการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง</p>		
บทนำรวม	1	
บทที่ 1	บทนำ	
	1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	8
	1.2 วัตถุประสงค์โครงการวิจัย	10
	1.3 รายละเอียดความเชื่อมโยงระหว่างโครงการ	10
	1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ	13
	1.5 หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	14
	1.6 นิยามศัพท์	14
บทที่ 2	การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
	2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน	16
	2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างกลุ่มและเครือข่าย	21
	2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม	22
	2.4 เศรษฐกิจแบบพอเพียง	25
	2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
บทที่ 3	ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย	
	3.1 ระเบียบวิธีวิจัย	34
	3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
	3.3 วิธีการ/ขั้นตอนการวิจัย	35

	หน้า
บทที่ 4	
ผลการวิจัย	
4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่าย โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้	38
4.1.1 รูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย	39
4.1.2 รูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย	40
4.1.3 สรุปกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง	40
4.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	43
4.2.1 หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย	43
-หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4	43
-หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5	44
-หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6	44
4.2.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย	44
4.2.3 ความภูมิใจ การตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียงสู่การร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน	45
- การศึกษาเจตคติของนักเรียนและคุณครูต่อหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง	
4.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ถอดบทเรียนกิจกรรมในชุมชนแม่หล่ายเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	46
4.3.1 ถอดบทเรียนกิจกรรมเพื่อการพึ่งตนเองบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	46

	หน้า
4.3.2 สรุปผลการถอดบทเรียนการเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของ เยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับ ประชาชนทั่วไปและเยาวชน	47
บทที่ 5 อภิปรายผลและวิจารณ์ผล	
5.1 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : กระบวนการส่งเสริม ค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้ กระบวนการจัดการความรู้	53
5.2 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : หลักสูตรท้องถิ่นด้านการ ส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาล แม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและ ประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	55
5.3 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ถอดบทเรียนกิจกรรมใน ชุมชนแม่หล่ายเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและ ประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	56
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : กระบวนการส่งเสริม ค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้ กระบวนการจัดการความรู้	61
6.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : หลักสูตรท้องถิ่นด้านการ ส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาล แม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและ ประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	63
6.3 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ถอดบทเรียนกิจกรรมใน ชุมชนแม่หล่ายเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและ ประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	65
6.4 ข้อเสนอแนะ	66
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก ก ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่วิจัย	70
ประวัติผู้วิจัย	78

โครงการย่อยที่ 1: กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของ
เทศบาลแม่หลายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

บทคัดย่อ		87
บทที่ 1	บทนำ	
	1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	91
	1.2 วัตถุประสงค์โครงการวิจัย	92
	1.3 รายละเอียดความเชื่อมโยงระหว่างโครงการ	93
	1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ	96
	1.5 หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	96
	1.6 นิยามศัพท์	97
บทที่ 2	การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
	2.1 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	99
	2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	100
	2.3 รูปแบบการขยายความและนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	101
	2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	102
บทที่ 3	ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย	
	3.1 ระเบียบวิธีวิจัย	106
	3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	106
	3.3 กิจกรรมวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	107
บทที่ 4	ผลการวิจัย	
	4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ผลการศึกษากิจกรรมที่เป็น รูปธรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาล แม่หลาย	108
	4.1.1 วิเคราะห์จุดแข็งของชุมชนแม่หลาย	108
	4.1.2 วิเคราะห์จุดอ่อนของชุมชนเทศบาลแม่หลาย	117
	4.1.3 รูปแบบกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หลาย	120
	- รูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับประชาชน	120
	- รูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเยาวชน	121

	หน้า
4.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : ผลการศึกษารูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนเทศบาลตำบลแม่หล่ายในการส่งเสริมคุณค่าวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง	128
4.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ผลการศึกษาการนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากชุมชนนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแม่หล่าย	131
บทที่ 5 อภิปรายผลและวิจารณ์ผล	
5.1 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : การศึกษากิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่าย	140
5.2 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : การศึกษารูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนเทศบาลตำบลแม่หล่ายในการส่งเสริมคุณค่าวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง	141
5.3 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : การนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากชุมชนนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแม่หล่าย	143
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : การศึกษากิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่าย	148
6.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : การศึกษารูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนเทศบาลตำบลแม่หล่ายในการส่งเสริมคุณค่าวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง	149
6.3 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : การนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากชุมชนนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแม่หล่าย	151
6.4 ข้อเสนอแนะ	155
บรรณานุกรม	156
ภาคผนวก ก ข้อมูลบริบทชุมชนเทศบาลแม่หล่าย	157
ภาคผนวก ข ข้อมูลศักยภาพภาพชุมชนแม่หล่าย	165

	หน้า
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลการจัดเวทีชาวบ้าน	179
ภาคผนวก ง ตัวอย่างรูปแบบการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ในชุมชน	187
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่วิจัย	191
ประวัตินักวิจัย	196
โครงการย่อยที่ 2: การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล้าภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	
บทคัดย่อ	205
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	208
1.2 วัตถุประสงค์โครงการวิจัย	209
1.3 รายละเอียดความเชื่อมโยงระหว่างโครงการ	209
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ	212
1.5 หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	212
1.6 นิยามศัพท์	212
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	214
2.2 ลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	216
2.3 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	218
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	220
บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ระเบียบวิธีวิจัย	224
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	224
3.3 กิจกรรมวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	225
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้าน การส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขต เทศบาลแม่หล้าสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชน และประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	226

	หน้า
4.1.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย	226
4.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียงสู่ การร่วมอนุรักษ์ ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน	261
4.2.1 การศึกษาเจตคติของนักเรียนและครูต่อหลักสูตรท้องถิ่น เศรษฐกิจพอเพียง	261
บทที่ 5 อภิปรายผลและวิจารณ์ผล	
5.1 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 :การพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิต ของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	264
5.2 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 :เพื่อให้นักเรียนมีความ ภาคภูมิใจตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียงสู่ การร่วม อนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน	266
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : การพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิต ของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	268
6.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : นักเรียนมีความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียงสู่ การร่วมอนุรักษ์ ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน	270
6.4 ข้อเสนอแนะ	271
บรรณานุกรม	272
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ร่วมให้ข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง	273
ภาคผนวก ข รายชื่อเชี่ยวชาญประเมินหลักสูตรท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง	275
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่วิจัย	277
ภาคผนวก ง หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6	281
ประวัตินักวิจัย	369

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
<p>ชุดโครงการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p>	
1	41
2	51
<p>โครงการย่อยที่ 1: กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล้าโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้</p>	
1	118
<p>โครงการย่อยที่ 2: การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล้าภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p>	
1	261
2	262

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
ชุดโครงการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	
1 ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการวิจัยย่อย	4
2 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย	33
3 สรุปถอดบทเรียนการเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนทั่วไปและเยาวชน	48
โครงการย่อยที่ 1: กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล้าโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้	
1 ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการวิจัยย่อย	94
โครงการย่อยที่ 2: การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล้าภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	
1 ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการวิจัยย่อย	210

บทนำรวม

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เทศบาลแม่หล่าย ตั้งอยู่เลขที่ 99 หมู่ที่ 5 ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองของเทศบาล จำนวน 8 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 4,580 คน แยกเป็นจำนวนประชากรชาย 2,188 คน และจำนวนประชากรหญิง 334 คน และจำนวนครัวเรือน 1,656 ครัวเรือน อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองแพร่ประมาณ 12 กิโลเมตร ประชาชนในเขตเทศบาลแม่หล่ายโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม โดยมีการเพาะปลูกข้าว เป็นหลักและหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวแล้วส่วนใหญ่จะทำการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นๆ อาทิ ถั่วเหลือง ยาสูบ ข้าวโพด แดง ผักปรง และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ประชาชน ้วยแรงงานส่วนใหญ่จะเดินทางออกนอกพื้นที่ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองขนาดใหญ่ต่างๆ ส่วนกลุ่มสตรีแม่บ้านส่วนใหญ่ในเขตหมู่บ้านมีอาชีพเสริม อาทิ ตัดเย็บพรมเช็ดเท้า ผ้าห่ม เสื้อหม้อห้อมประยุกต์ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลแม่หล่าย เช่น ขนมครกแม่หล่าย ข้าวแต่น พรมเช็ดเท้า เสื้อหม้อห้อมประยุกต์ ผ้ามัดย้อม น้ำลูกข่อย และ สะลือ ซอ ซึ่ง (ข้อมูลบริบทชุมชนเทศบาลแม่หล่าย)

จุดเด่นที่สนใจศึกษาเทศบาลแม่หล่าย เนื่องจาก เดิมเทศบาลแม่หล่ายมีปัญหาเรื่องบ่อกักคยยะส่งผลก่อให้เกิดแมลงวันที่มีจำนวนมากจนต้องกางมุ้งกินข้าวขณะพักจากการทำนา ซึ่งได้กลายเป็นข่าวในรายการเก็บตก ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 โดยต้นเหตุของปัญหาเกิดจากปริมาณขยะล้นเมือง และบ่อกักคยยะมีไม่เพียงพอ ซึ่งไม่เฉพาะปริมาณขยะที่มีจำนวนมากจากตำบลแม่หล่ายเท่านั้น หากยังรวมถึงปริมาณขยะจากเทศบาลเมืองแพร่ ชุมชนทุ่งกวาว ชุมชนทุ่งโสัง ซึ่งได้นำขยะมาทิ้งที่บ่อกักคยยะบริเวณของเทศบาลแม่หล่ายเพียงที่เดียว ส่งผลกระทบทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษในหมู่บ้าน เกิดน้ำเสีย กลิ่นเหม็น ไม่สามารถดื่มน้ำจากบ่อน้ำได้ จากการร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา เลือกแนวทางในการแก้ปัญหา ทำให้ชุมชนแม่หล่ายซึ่งจากเดิมเต็มไปด้วยขยะเหม็นเน่า เต็มไปด้วยแมลงวันที่มีจำนวนมากแม้แต่กินข้าวก็ยังต้องกางมุ้ง ได้พลิกมุมมองใหม่กลับกลายเป็นสวรรค์บนดิน ที่มีอากาศบริสุทธิ์ และเป็นต้นแบบของแหล่งเรียนรู้เรื่องการจัดทำเกษตรอินทรีย์ ในหมู่ 5 ที่มีแต่คนชื่นชม และมาคู่กันอย่างไม่ขาดสาย เริ่มจากการรู้จักวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนแม่หล่ายก่อให้เกิดปัญญา เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสสู่การค้นหาแนวทางแก้ไขผสมผสานกับภูมิปัญญาและพัฒนาให้เหมาะสมภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนจนก่อเกิดนวัตกรรมท้องถิ่น โดยชุมชนและเพื่อชุมชนขึ้น

นอกจากนั้น เทศบาลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ยังเป็นหนึ่งใน 80 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการประกวดการจัดทำแผนพลังงาน 80 ชุมชน สนองพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ในปี พ.ศ.2550 ซึ่งจากการประกวดดังกล่าวเทศบาลแม่หล่าย ได้รับถ้วยรางวัลรองชนะเลิศระดับประเทศ ด้าน“การบริหารจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อมดีเด่น ภายใตโครงการการจัดทำแผนพลังงาน 80 ชุมชน สนองพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี 2550” เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2550 แต่รางวัลดังกล่าวเป็นเพียงรางวัล

ความสำเร็จเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น สิ่งที่ได้มากกว่าการดำเนินโครงการนี้ คือ การรู้จักประหยัด อนุรักษ์การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีพลังงานทดแทนในชุมชน ซึ่งชุมชนเทศบาลแม่หล่ายมีการดำเนินการด้านพลังงานอยู่หลายด้าน รวมถึงมีการดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งตนเองหลายโครงการไปพร้อมกันทั้งชุมชน เช่น การผลิตถ่านด้วยเตาเผา 200 ลิตร การผลิตไบโอดีเซลจากน้ำมันเหลือใช้ การส่งเสริมการใช้เตาแก๊สพลังงานแก๊ส รวมถึงการทำเกษตรอินทรีย์ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อความอยู่ดี กินดี สู่การสร้างสุขภาวะของคนในชุมชน

แต่ทว่าปัจจุบัน ต้นแบบแห่งความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจำกัดอยู่เฉพาะบางหมู่บ้านเท่านั้น เช่น หมู่ 5 ซึ่ง 7 หมู่บ้านที่เหลือยังต้องมีการปลูกฝังและขยายผลต่อไป รวมถึงชุมชนเทศบาลแม่หล่ายยังมีข้อจำกัดการขาดองค์ความรู้ด้านการถอดบทเรียนจากความสำเร็จทำให้การบอกเล่าเรื่องราวความสำเร็จจำกัดอยู่เฉพาะการบอกปากต่อปากกับผู้ที่มาดูงานเท่านั้น ขาดการเชื่อมร้อยด้านการถ่ายทอดข้อมูลออกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ทุกคนในท้องถิ่นและคนนอกท้องถิ่นสามารถเข้ามาร่วมเรียนรู้บทเรียนที่สำเร็จของชุมชนเทศบาลแม่หล่ายได้ เพราะหากแกนนำหรือปราชญ์ผู้รู้ไม่อยู่ หรือ แก่ตัวลงก็คงยากที่จะถ่ายทอดเรื่องราวความสำเร็จที่ตนทำได้ อีกทั้งเด็ก เยาวชน คนรุ่นใหม่ในพื้นที่ก็จะขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้รู้ในชุมชนทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าสูญหายไปไม่สามารถอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนคืนกลับมาดังเดิม

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การถอดบทเรียน องค์ความรู้ที่เป็นความรู้ที่คนในชุมชน สร้างขึ้น โดยคนในชุมชนเป็นผู้ใช้ความรู้ นั้น และคนในชุมชนสามารถถ่ายทอดให้คนในชุมชน หรืออนุชนคนรุ่นหลังสามารถนำองค์ความรู้เหล่านั้น ไปใช้ต่อได้ เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป คณะผู้วิจัยจึงจัดทำเป็นชุด โครงการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้น ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อย 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 2) โครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และปลูกฝังค่านิยมให้กับเยาวชนและประชาชนมีจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีสติในการแก้ปัญหา มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่หวั่นไหวกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมในปัจจุบัน ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก

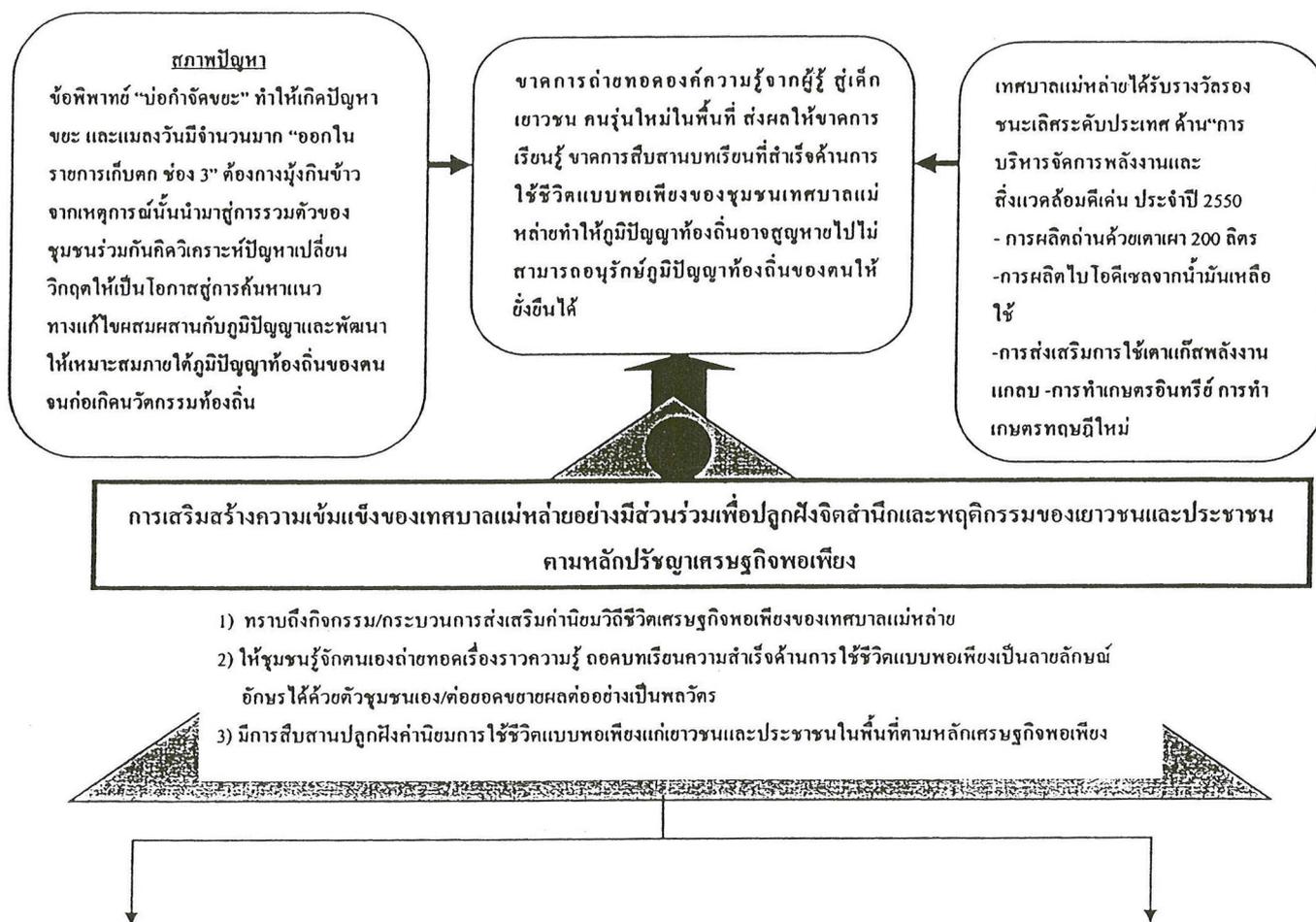
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

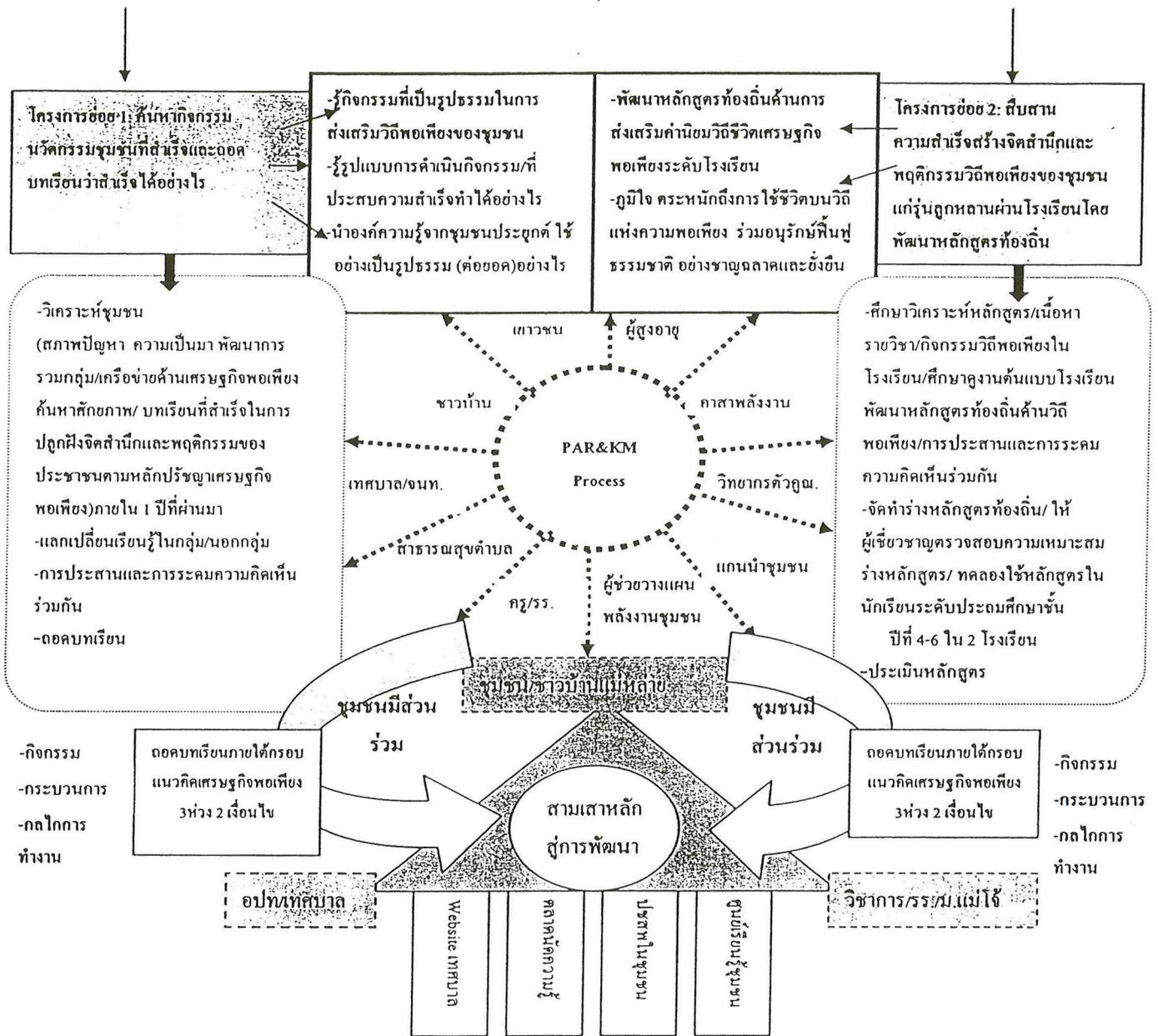
1.2.1 เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

1.2.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.3 เพื่อถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสรุปบทเรียน รวมถึงแนวทางการดำเนินโครงการ การเชื่อมโยงของเครือข่าย และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลแม่หล่าย ว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไร ที่ทำให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายประสบความสำเร็จ

1.3 รายละเอียดความเชื่อมโยงระหว่างโครงการ

แผนภูมิที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการวิจัยย่อย

หมายเหตุ : 1) PAR ย่อมาจาก “Participatory Action Research” หมายถึง การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในพื้นที่ชุมชนแม่ข่าย ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาร่วมกันตั้งแต่ต้นจนจบการวิจัย

2) KM ย่อมาจาก “Knowledge Management” หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนแม่ข่ายสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถพึ่งตนเองได้

แผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของโครงการวิจัยย่อย 1 และโครงการวิจัยย่อย 2 ดังนี้ กล่าวคือ ชุดโครงการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” จะประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 2 โครงการ คือ 1) โครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล้าโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งโครงการวิจัยดังกล่าวจะเน้นการค้นหากิจกรรมนวัตกรรมในชุมชนที่ทำอยู่/ที่สำเร็จด้านการดำเนินชีวิตบนวิถีความพอเพียงจากทั้ง 8 หมู่บ้านในเขตเทศบาลแม่หล้า และจะทำการถอดบทเรียนความสำเร็จนั้นๆ ว่าประสบความสำเร็จได้อย่างไร ซึ่งโครงการวิจัยย่อยที่ 1 นี้ จะทำให้ทราบถึงกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมวิถีพอเพียงของชุมชนแม่หล้า รวมถึงรู้รูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงว่าทำได้อย่างไร และชุมชนทั้ง 8 หมู่บ้านจะนำองค์ความรู้จากชุมชนประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อต่อยอดได้อย่างไร

ซึ่งกระบวนการในการทำวิจัย จะใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ทุกภาคส่วนในชุมชนได้แก่ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการและภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านตนเองทั้ง 8 หมู่บ้านและแลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกหมู่บ้าน เพื่อเกิดการถ่ายโอนความรู้ให้กับเพื่อนบ้านหมู่บ้านอื่นได้ทราบสิ่งดีๆ ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น โดยจะจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกภาคส่วน ซึ่งจะใช้กระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการความรู้ ตั้งแต่การวิเคราะห์ชุมชน ศึกษาสภาพปัญหา ความเป็นมา การรวมกลุ่ม/เครือข่ายด้านเศรษฐกิจพอเพียง ค้นหาศักยภาพ และบทเรียนที่สำเร็จในการปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายใน 1 ปี ที่ผ่านมา โดยจะทำการถอดบทเรียนภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ว่ามีความสอดคล้องกับความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้ฐานความรู้คู่คุณธรรม อย่างไร ซึ่งเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยย่อย 1 นี้ ก็จะทำให้ได้องค์ความรู้ด้านการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเทศบาลแม่หล้า

หลังจากได้องค์ความรู้ด้านการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเทศบาลแม่หล้าแล้ว จากนั้นจะนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนารูปแบบเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียน ในเขตเทศบาลแม่หล้า เป็นโครงการย่อยที่ 2 คือ โครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียน ในเขตเทศบาลแม่หล้า ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบสานความสำเร็จสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมวิถีพอเพียงของชุมชนแก่รุ่นลูกหลานผ่านโรงเรียน โดยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และเพื่อเกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ อย่างชาญฉลาดและยั่งยืนต่อไป

ซึ่งกระบวนการทำงานวิจัย จะใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือควบคู่กับการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปพร้อมๆ กัน โดยจัดเวทีให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่มาร่วมศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรเนื้อหาวิชา กิจกรรมที่สอดคล้องวิถีพอเพียงในโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลแม่หล้า

รวมถึงมีการศึกษาดูงานต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดมความคิดเห็นร่วมกัน รวมถึงมีการถอดบทเรียนกิจกรรม รายวิชาที่เกี่ยวข้องภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ต้องมีความสอดคล้องกับความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้ฐานความรู้คู่คุณธรรม โดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างหลักสูตรท้องถิ่นการดำเนินชีวิตบนฐานความพอเพียง จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมร่างหลักสูตร เมื่อผ่านการตรวจสอบแล้วก็เข้าสู่กระบวนการทดลองใช้หลักสูตรในนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 ใน 2 โรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลแม่หล่าย และสอบถามความพึงพอใจสำหรับนักเรียนและคุณครูเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการสุดท้าย โดยการวัดเจตคติต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน เพื่อตรวจสอบและประเมินผลความสำเร็จ

ซึ่งหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว จะได้รูปแบบกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนและเยาวชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำเร็จ โดยจะนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยทั้ง 2 โครงการย่อย ไปเผยแพร่และขยายผลต่อในรูปของการเสริมกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้ชุมชน ประชาสัมพันธ์ ผ่านตลาดนัดความรู้ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และกระจายองค์ความรู้วิถีพอเพียงผ่าน website ของเทศบาลแม่หล่ายเพื่อให้ชุมชนนักปฏิบัติที่สนใจในชุมชนอื่นๆ สามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นๆ ที่สนใจต่อไป

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.4.1 ได้รูปแบบกิจกรรมสำหรับประชาชนและเยาวชนในแบบฉบับของเทศบาลแม่หล่ายในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.2 ได้หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนที่เหมาะสมในบริบทชุมชนเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.3 เทศบาลแม่หล่ายเป็นต้นแบบการสร้างชุมชนวิถีพอเพียงที่ประสบความสำเร็จแก่ชุมชนในจังหวัดแพร่ และชุมชนในจังหวัดอื่นๆ

1.4.4 เทศบาลแม่หล่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบายและแผนงานด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ในแผนสามปี และยุทธศาสตร์การพัฒนาค่าบลแม่หล่าย พ.ศ. 2553-2555 และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่สู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอยู่บนความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.4.5 กระบวนการวิจัยครั้งนี้ ทำให้นักวิจัย แก่นนำท้องถิ่นและนักศึกษาได้เรียนรู้ชุมชน นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอันสอดคล้องกับภารกิจของสถาบันระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

1.4.6 กระบวนการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาชาวบ้านให้สามารถเป็นนักวิจัย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของตนเอง และชุมชนต่อไปสู่การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.5.1 เทศบาลตำบลแม่หล่าย
- 1.5.2 สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่
- 1.5.3 โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง
- 1.5.4 โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
- 1.5.5 องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่
- 1.5.6 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ – แพร่ เฉลิมพระเกียรติ
- 1.5.7 ชุมชนต่างๆ ที่สนใจ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เทศบาลแม่หล่าย ตั้งอยู่เลขที่ 99 หมู่ที่ 5 ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองของเทศบาล จำนวน 8 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร ทั้งหมด 4,580 คน แยกเป็นจำนวนประชากรชาย 2,188 คน และจำนวนประชากรหญิง 334 คน และจำนวนครัวเรือน 1,656 ครัวเรือน อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองแพร่ประมาณ 12 กิโลเมตร ประชาชนในเขตเทศบาลแม่หล่ายโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม โดยมีการเพาะปลูกข้าว เป็นหลักและหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวแล้วส่วนใหญ่จะทำการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นๆ อาทิ ถั่วเหลือง ยาสูบ ข้าวโพด แตง ผักปรัง และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ประชาชน ว่างงานส่วนใหญ่จะเดินทางออกนอกพื้นที่ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองขนาดใหญ่ต่างๆ ส่วนกลุ่มสตรีแม่บ้านส่วนใหญ่ในเขตหมู่บ้านมีอาชีพเสริม อาทิ ตัดเย็บพรมเช็ดเท้า ผ้าห่ม เสื้อหม้อห้อมประยุกต์ สีน้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลแม่หล่าย เช่น ขนมกรกแม่หล่าย ข้าวแต่น พรมเช็ดเท้า เสื้อหม้อห้อมประยุกต์ ผ้ามัดย้อม น้ำลูกยอ และ ตะลื้อ ซอ ซึ่ง (ข้อมูลบริบทชุมชนเทศบาลแม่หล่าย)

จุดเด่นที่สนใจศึกษาเทศบาลแม่หล่าย เนื่องจาก เดิมเทศบาลแม่หล่ายมีปัญหาเรื่องบ่อกำจัดขยะ ส่งผลก่อให้เกิดแมลงวันที่มีจำนวนมากจนต้องกางมุ้งกินข้าวขณะพักจากการทำนา ซึ่งได้กลายเป็นข่าวในรายการเก็บตก ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 โดยต้นเหตุของปัญหาเกิดจากปริมาณขยะล้นเมือง และบ่อกำจัดขยะมีไม่เพียงพอ ซึ่งไม่เฉพาะปริมาณขยะที่มีจำนวนมากจากตำบลแม่หล่ายเท่านั้น หากยังรวมถึงปริมาณขยะจากเทศบาลเมืองแพร่ ชุมชนทุ่งกวาว ชุมชนทุ่งไธ้ ซึ่งได้นำขยะมาทิ้งที่บ่อกำจัดขยะบริเวณของเทศบาลแม่หล่ายเพียงที่เดียว ส่งผลกระทบทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษในหมู่บ้าน เกิดน้ำเสีย กลิ่นเหม็น ไม่สามารถดื่มน้ำจากบ่อน้ำได้ จากการร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหาแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา เลือกแนวทางในการแก้ปัญหา ทำให้ชุมชนแม่หล่ายซึ่งจากเดิมเต็มไปด้วยขยะเหม็นเน่า เต็มไปด้วยแมลงวันที่มีจำนวนมากแม้แต่กินข้าวก็ยังต้องกางมุ้ง ได้พลิกมุมมองใหม่กลับกลายเป็นสวรรค์บนดิน ที่มีอากาศบริสุทธิ์ และเป็นต้นแบบของแหล่งเรียนรู้เรื่องการจัดทำเกษตรอินทรีย์ ในหมู่ 5 ที่มีแต่คนชื่นชม และมาดูงานกันอย่างไม่ขาดสาย เริ่มจากการรู้จักวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนแม่หล่ายก่อให้เกิดปัญญา เปลี่ยนวิกฤตให้เป็น โอกาสสู่การค้นหาแนวทางแก้ไข ผสมผสานกับภูมิปัญญาและพัฒนาให้เหมาะสมภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนจนก่อเกิดนวัตกรรมท้องถิ่น โดยชุมชนและเพื่อชุมชนขึ้น

นอกจากนั้น เทศบาลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ยังเป็นหนึ่งใน 80 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการประกวดการจัดทำแผนพลังงาน 80 ชุมชน สนองพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ในปี พ.ศ.2550 ซึ่งจากการประกวดดังกล่าวเทศบาลแม่หล่าย ได้รับถ้วยรางวัลรองชนะเลิศระดับประเทศ ด้าน“การบริหารจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อมดีเด่น ภายใต้โครงการการจัดทำแผนพลังงาน 80

ชุมชน สนองพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี 2550” เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2550 แต่รางวัลดังกล่าวเป็นเพียงรางวัลความสำเร็จเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น สิ่งที่ได้มากกว่าการดำเนินโครงการนี้ คือ การรู้จักประหยัด ใช้นุรักษ์การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีพลังงานทดแทนในชุมชน ซึ่งชุมชนเทศบาลแม่หล่ายมีการดำเนินการด้านพลังงานอยู่หลายด้าน รวมถึงมีการดำเนินกิจกรรม ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งตนเองหลาย โครงการไปพร้อมกันทั้งชุมชน เช่น การผลิต ถ่านคั่วเตาเผา 200 ลิตร การผลิตไบโอดีเซลจากน้ำมันเหลือใช้ การส่งเสริมการใช้เตาแก๊สพลังงาน แกลบ รวมถึงการทำเกษตรอินทรีย์ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อความอยู่ดี กินดี สู่การสร้างสุขภาวะของคนในชุมชน

แต่ทว่าปัจจุบัน ต้นแบบแห่งความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจำกัดอยู่ เฉพาะบางหมู่บ้านเท่านั้น เช่น หมู่ 5 ซึ่ง 7 หมู่บ้านที่เหลือยังต้องมีการปลูกฝังและขยายผลต่อไป รวมถึงชุมชนเทศบาลแม่หล่ายยังมีข้อจำกัดการขาดองค์ความรู้ด้านการถอดบทเรียนจากความสำเร็จ ทำให้การบอกเล่าเรื่องราวความสำเร็จจำกัดอยู่เฉพาะการบอกปากต่อปากกับผู้ที่มาดูงานเท่านั้น ขาด การเชื่อมโยงด้านการถ่ายทอดข้อมูลออกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ทุกคนในท้องถิ่นและคนนอก ท้องถิ่นสามารถเข้ามาเรียนรู้บทเรียนที่สำเร็จของชุมชนเทศบาลแม่หล่ายได้ เพราะหากแกนนำ หรือปราชญ์ผู้รู้ไม่อยู่ หรือ แก่ตัวลงก็คงยากที่จะถ่ายทอดเรื่องราวความสำเร็จที่ตนทำได้ อีกทั้งเด็ก เยาวชน คนรุ่นใหม่ในพื้นที่ก็จะขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้รู้ในชุมชนทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ทรงคุณค่าสูญหายไปไม่สามารถอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนคืนกลับมาดังเดิม

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การถอดบทเรียน องค์ความรู้ที่เป็นความรู้ที่คนในชุมชน สร้างขึ้น โดยคนในชุมชนเป็นผู้ใช้ความรู้ นั้น และคนในชุมชนสามารถถ่ายทอดให้คนในชุมชน หรืออนุชนคนรุ่นหลังสามารถนำองค์ความรู้ เหล่านั้นไปใช้ได้ เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป คณะผู้วิจัยจึงจัดทำเป็นชุด โครงการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้น ซึ่งประกอบด้วย โครงการย่อย 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 2) โครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และปลูกฝัง ค่านิยมให้กับเยาวชนและประชาชนมีจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีสติในการแก้ปัญหา มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่หวั่นไหวกับการ เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมในปัจจุบัน ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลก ภายนอก

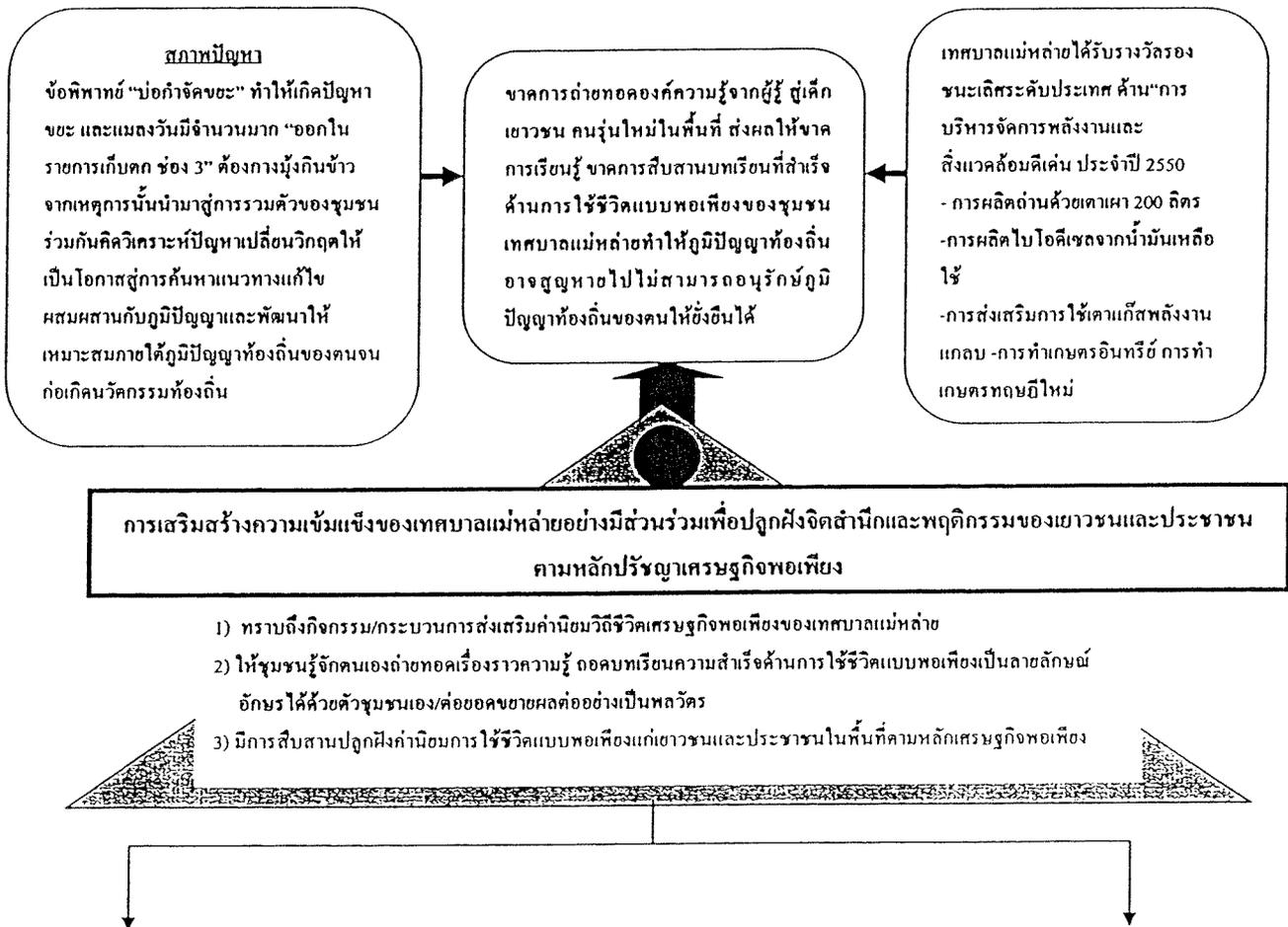
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

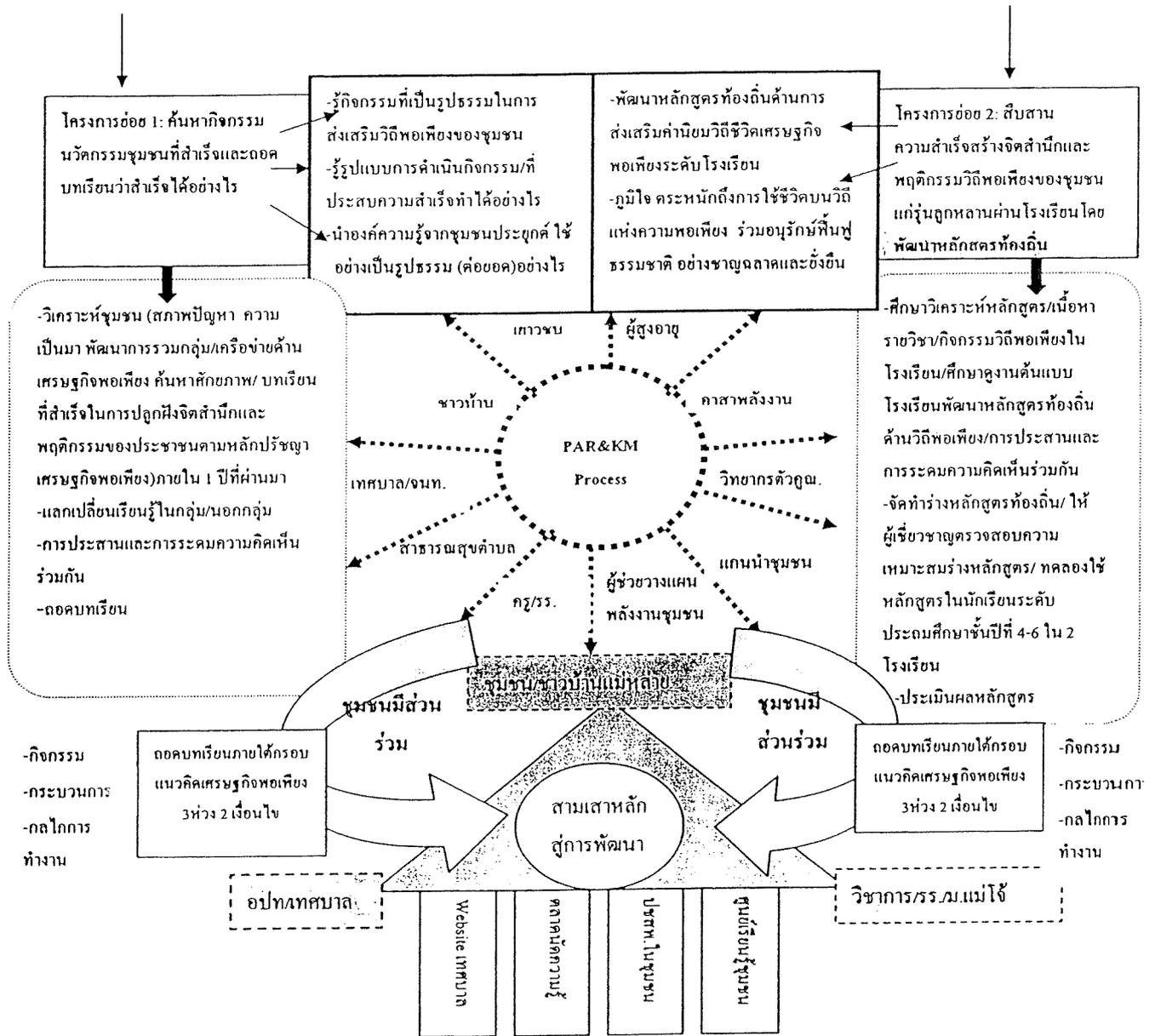
1.2.1 เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

1.2.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.3 เพื่อถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสรุปบทเรียน ว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไร ที่ทำให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายประสบความสำเร็จ

1.3 รายละเอียดความเชื่อมโยงระหว่างโครงการ

แผนภูมิที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการวิจัยย่อย

แผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของโครงการวิจัยย่อย 1 และโครงการวิจัยย่อย 2 คั้งนี้ กล่าวคือ ชุดโครงการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” จะประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 2 โครงการ คือ 1) โครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล้าโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งโครงการวิจัยดังกล่าวจะเน้นการค้นหากิจกรรมนวัตกรรมในชุมชนที่ทำอยู่/ที่สำเร็จด้านการดำเนิน

ชีวิตบนวิถีความพอเพียงจากทั้ง 8 หมู่บ้านในเขตเทศบาลแม่หล่าย และจะทำการถอดบทเรียนความสำเร็จนั้นๆว่าประสบความสำเร็จได้อย่างไร ซึ่งโครงการวิจัยย่อยที่ 1 นี้ จะทำให้ทราบถึงกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมวิถีพอเพียงของชุมชนแม่หล่าย รวมถึงรู้รูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงว่าทำได้อย่างไร และชุมชนทั้ง 8 หมู่บ้านจะนำองค์ความรู้จากชุมชนประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อต่อยอดได้อย่างไร

ซึ่งกระบวนการในการทำวิจัย จะใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ทุกภาคส่วนในชุมชนได้แก่ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการและภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านตนเองทั้ง 8 หมู่บ้านและแลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกหมู่บ้านเพื่อเกิดการถ่ายโอนความรู้ให้กับเพื่อนบ้านหมู่บ้านอื่นได้ทราบสิ่งดีๆ ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น โดยจะจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกภาคส่วน ซึ่งจะใช้กระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการความรู้ ตั้งแต่การวิเคราะห์ชุมชน ศึกษาสภาพปัญหา ความเป็นมา การรวมกลุ่ม/เครือข่ายด้านเศรษฐกิจพอเพียง ค้นหาศักยภาพ และบทเรียนที่สำเร็จในการปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายใน 1 ปี ที่ผ่านมา โดยจะทำการถอดบทเรียนภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ว่ามีความสอดคล้องกับความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้ฐานความรู้คู่คุณธรรม อย่างไร ซึ่งเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยย่อย 1 นี้ ก็จะทำให้ได้องค์ความรู้ด้านการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเทศบาลแม่หล่าย

หลังจากได้องค์ความรู้ด้านการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเทศบาลแม่หล่ายแล้ว จากนั้นจะนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนารูปแบบเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย เป็นโครงการย่อยที่ 2 คือโครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบสานความสำเร็จสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมวิถีพอเพียงของชุมชนแก่รุ่นลูกหลานผ่านโรงเรียน โดยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และเพื่อเกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักถึงการใชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ อย่างชาญฉลาดและยั่งยืนต่อไป

ซึ่งกระบวนการทำงานวิจัย จะใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือควบคู่กับการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปพร้อมๆ กัน โดยจัดเวทีให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่มาร่วมศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหารายวิชา กิจกรรมที่สอดคล้องวิถีพอเพียงในโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลแม่หล่าย รวมถึงมีการศึกษาฐานต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดมความคิดเห็นร่วมกัน รวมถึงมีการถอดบทเรียนกิจกรรม รายวิชาที่เกี่ยวข้องภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ต้องมีความสอดคล้องกับความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้ฐานความรู้คู่คุณธรรม โดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างหลักสูตรท้องถิ่นการดำเนินชีวิตบนฐานความพอเพียง จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความ

เหมาะสมร่างหลักสูตร เมื่อผ่านการตรวจสอบแล้วก็เข้าสู่กระบวนการทดลองใช้หลักสูตรในนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 ใน 2 โรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลแม่หล่าย และสอบถามความพึงพอใจสำหรับนักเรียนและคุณครูเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการสุดท้าย โดยการวัดเจตคติต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเพื่อตรวจสอบและประเมินผลความสำเร็จ

ซึ่งหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว จะได้รูปแบบกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนและเยาวชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำเร็จ โดยจะนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยทั้ง 2 โครงการย่อย ไปเผยแพร่และขยายผลต่อในรูปของการเสริมกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้ชุมชน ประชาสัมพันธ์ผ่านตลาดนัดความรู้ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และกระจายองค์ความรู้วิถีพอเพียงผ่าน website ของเทศบาลแม่หล่ายเพื่อให้ชุมชนนักปฏิบัติที่สนใจในชุมชนอื่นๆ สามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นๆ ที่สนใจต่อไป

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

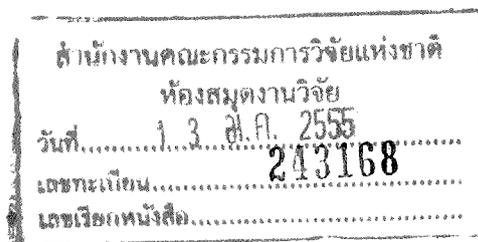
1.4.1 ได้รูปแบบกิจกรรมสำหรับประชาชนและเยาวชนในแบบฉบับของเทศบาลแม่หล่าย ในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.2 ได้หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนที่เหมาะสมในบริบทชุมชนเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.3 เทศบาลแม่หล่ายเป็นต้นแบบการสร้างชุมชนวิถีพอเพียงที่ประสบความสำเร็จแก่ชุมชนในจังหวัดแพร่ และชุมชนในจังหวัดอื่นๆ

1.4.4 เทศบาลแม่หล่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบายและแผนงานด้านการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ในแผนสามปี และยุทธศาสตร์การพัฒนาคำบลแม่หล่าย พ.ศ. 2553-2555 และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่สู่การปรับพฤติกรรมอยู่บนความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.4.5 กระบวนการวิจัยครั้งนี้ ทำให้นักวิจัย แกนนำท้องถิ่นและนักศึกษาได้เรียนรู้ชุมชน นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอันสอดคล้องกับภารกิจของสถาบันระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

1.4.6 กระบวนการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาชาวบ้านให้สามารถเป็นนักวิจัย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของตนเอง และชุมชนต่อไปสู่การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.5.1 เทศบาลตำบลแม่หล่าย
- 1.5.2 สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่
- 1.5.3 โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
- 1.5.4 โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
- 1.5.5 องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่
- 1.5.6 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ – แพร่ เฉลิมพระเกียรติ
- 1.5.7 ชุมชนต่างๆ ที่สนใจ

1.6 นิยามศัพท์

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ ไว้ดังนี้

1.6.1 กระบวนการจัดการความรู้ หมายถึง ขั้นตอนของกระบวนการสร้างความรู้ มีองค์ประกอบหลัก คือ กระบวนการได้มาของความรู้โดยมีลำดับขั้นตอน คือ การกำหนดประเด็นความต้องการความรู้ การค้นหาหรือการวางแผนพัฒนาความรู้ การสกัดความรู้ จัดเก็บความรู้ กระจายหรือเผยแพร่ความรู้และยกระดับความรู้ ใช้ความรู้ และติดตามตรวจสอบและวัดความรู้ โดยอาศัยฐานความรู้ที่ได้มาจากภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประสบการณ์ส่วนบุคคล เชื่อมโยงกับความรู้อื่นที่มีอยู่ เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่มาพัฒนาชุมชน ซึ่งต้องอาศัย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ชุมชน หมายถึง การอยู่ร่วมกัน ความเป็นชุมชนมีเป้าหมายที่การอยู่ร่วมกัน
- 2) เป็นสุข หมายถึง ความเป็นปกติ สมดุล บูรณาการของปัจจัยต่างๆ อย่างน้อย 8 ด้าน ได้แก่ ชีวิต สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศาสนธรรม ครอบครัวและชุมชน
- 3) การเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนนั้นๆ ผ่านการปฏิบัติ
- 4) การสร้างเสริม หมายถึง การเข้าไปเอื้ออำนวย ส่งเสริม เสริมพลัง (empower) ไม่ใช่เข้าไปสอน หรือถ่ายทอดความรู้ (ประเวศ วะสี, 2552)

1.6.2 กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมคุณค่าวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง รูปแบบกิจกรรมที่ประชาชนและเยาวชนในเขตเทศบาลแม่หล่ายร่วมกันคิดหาแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตในชุมชน และสังคมอย่างไม่ประมาท พอประมาณ ภายใต้อิทธิพลของความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ ที่เหมาะสมกับตนเอง ชุมชน และสังคม อย่างมีคุณธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชุมชน

1.6.3 การนำองค์ความรู้ที่ได้จากชุมชนไปใช้ หมายถึง การนำความรู้ที่ได้จากการค้นหา กิจกรรม แนวทางการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเทศบาลแม่หล่ายที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เกิดจากการประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนตกผลึกเป็นองค์ความรู้ และพัฒนาจนเป็นวิถีชีวิตที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน อย่างสมดุล ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ที่ชัดเจน เช่น เอกสาร แผ่นพับ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน และความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง(ภูมิปัญญา) เพื่อนำไปเผยแพร่ ขยายผล ต่อยอดและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในชุมชน และสังคมอย่างไม่ประมาท พอประมาณ ภายใต้อิทธิพล ผล มีความรู้คู่คุณธรรม แก่ประชาชนและเยาวชนตามความเหมาะสมของตนเอง ครอบครัว และชุมชนในพื้นที่ต่อไป

1.6.4 ค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่าย หมายถึง รูปแบบความคิดของคนในชุมชนเทศบาลแม่หล่ายที่พิจารณาตัดสิน ประเมินว่าสิ่งใดมีคุณค่าถูกต้องเหมาะสม คึงามควรยึดถือปฏิบัติเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท พอประมาณ ภายใต้อิทธิพล ผล มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ ที่เหมาะสมกับตนเอง ชุมชน และสังคม อย่างมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่นของประชาชนและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลแม่หล่าย

1.6.5 จิตสำนึกและพฤติกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การตระหนักรู้ และคำนึงถึงการกระทำที่มีเหตุมีผลบนหลักของการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท พอประมาณ ภายใต้อิทธิพล ผล โดยอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ ที่เหมาะสมกับตนเอง ชุมชน และสังคม อย่างมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน ได้มีการกล่าวถึงอย่างมากในการพัฒนาสังคมในขณะนี้ จนกลายเป็นกระแสที่กำลังได้รับความสนใจจากนักวิชาการ นักพัฒนาทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม โดยจะเห็นได้จากการที่มีคำที่เกี่ยวข้องอยู่หลายคำ เช่น ความเป็นชุมชน ประชาคม หรือประชาสังคม รวมถึงประชาคมตำบล ประชาคมจังหวัด และองค์กรประชาชน ซึ่งในที่นี้จะขอกกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะและตัวชี้วัด ของคำดังกล่าว ดังนี้

ประเวศ วะสี (2541 หน้า 13-16) ได้ให้ความหมายของชุมชน ว่าหมายถึงการที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารกัน ความเข้มแข็งของชุมชนจึงอยู่ที่ ความเป็นกลุ่มก้อนของสมาชิกในชุมชน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีศักยภาพสูง ความเป็นชุมชนจึงมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความรัก มีการกระทำร่วมกัน และมีการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบที่บังเกิดขึ้นจากการกระทำร่วมกัน คือ ความมีจิตวิญญาณ และผู้นำตามธรรมชาติและ การจัดการ ความเข้มแข็งของชุมชนสามารถแก้ไขได้ทุกอย่าง ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง และสุขภาพ

นอกจากนี้ ชุมชน ยังมีความหมายในลักษณะของการ มีความเป็นชุมชน ที่มีความหมายครอบคลุมกว้างถึงอาณาบริเวณหรือบริบทขนาดใหญ่ที่สามารถเชื่อมโยงติดต่อถึงกันในทางใดทางหนึ่ง หรืออาจพิจารณาถึงความเป็นชุมชนภายในกลุ่มองค์กรเล็ก ๆ ที่รวมตัวกัน ด้วยความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร ความสนใจ และหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ลักษณะของความเป็นชุมชนก็คงไม่จำเป็นต้องยึดติดกับความเป็นชนบทหรือชุมชนชนบทก็ได้ ความเป็นชุมชนอาจเป็นเรื่องของชุมชนเมือง ชุมชนของคนชั้นกลาง ชุมชนของนักธุรกิจ ชุมชนของสถาบันการศึกษา และรวมถึงความเป็นชุมชนของคนภายในองค์กรอีกด้วย โดยนัยขององค์ประกอบนี้คงจะทำให้มองเรื่องประชาสังคมในบริบทที่กว้างขวางและหลากหลายมากยิ่งขึ้น (อนุชาติ พวงสำลี และบริบูรณ์ วิสารทสกุล, 2541 หน้า 13)

อุทัย คลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540 หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็ง ไว้ดังนี้

1. ชุมชนมีสภาพรวมเป็นปึกแผ่น ทั้งในรูปธรรม คือ สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพ มีการพึ่งพาอาศัยและร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม และในส่วนที่เป็นจิตวิญญาณ คือสมาชิกของชุมชนมีค่านิยม ความเชื่อต่อสิ่งสูงสุดอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และมีความรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความผูกพันต่อชุมชน และกับสมาชิกในชุมชน

2. ชุมชนมีศักยภาพที่พึ่งพิงตนเองได้ในระดับสูง โดยมีปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพเพื่อครอบครัว และชุมชนเป็นของตนเอง มีอำนาจในการจัดการ การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมสูง
3. ชุมชนสามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ และกลไกภายในชุมชน เป็นหลัก
4. ชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ การสร้างภูมิปัญญา ความรู้ ของตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลให้ชุมชนมีความรู้ และการพัฒนาตนเอง และถ่ายทอดความรู้ โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจึงมีจุดเน้นอยู่ที่การมีส่วนร่วมของประชาชน และการเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา โดยเฉพาะอยู่ที่องค์กรประชาชนหรืออาจจะเป็นการรวมกลุ่มของประชาชน ในกิจกรรมต่าง ๆ นั่นก็คือ ความเข้มแข็งของชุมชนขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งขององค์กรประชาชน ซึ่งสามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ และพึ่งตนเองได้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจึงต้องให้ชุมชนมีความเป็นองค์กรและดำเนินการในรูปของคณะบุคคล กลุ่ม ซึ่งองค์กรประชาชนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ชาวบ้านศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในแง่เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ตลอดจนพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่ได้เกิดขึ้นและปัจจัยเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกชุมชน ในที่สุดชาวบ้านก็จะก่อรูปขึ้นเป็นองค์กรประชาชน ซึ่งมีวัฒนธรรมและอุดมการณ์ในทิศทางเดียวกัน ร่วมกันพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้บรรลุการพึ่งตนเองในการพัฒนาในที่สุด (วิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ ใน โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม.2527 อ้างถึงในสุรางค์ จันทวานิช และวิชนี ศิลตระกูล,2541 หน้า 128) นอกจากนี้ จากประสบการณ์ของนักพัฒนาที่ได้คลุกคลีในชุมชนที่ยังมีความเป็นชุมชนหลงเหลืออยู่ จะพบว่า มักจะมีกลุ่มชาวบ้านอยู่กลุ่มหนึ่งที่ก้าวออกมาเป็นแถวหน้าในการพยายามหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน พยายามระดมสรรพกำลังต่าง ๆ ไม่ว่าจะมาจากภายนอกภายในท้องถิ่นของตนเองหรือแหล่งความรู้จากภายนอก เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน โดยอาศัยแนวทางของการพึ่งตนเองและเป็นตัวของตัวเอง การมีกลุ่มเช่นนี้ดำรงอยู่ได้นั้นเองเป็นการอธิบายถึงความสามารถที่ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ (กาญจนา แก้วเทพ. 2538 อ้างถึงใน สีลาภรณ์ นาคทรพรพ,2541 หน้า 235)

องค์กรชุมชนหรือองค์กรประชาชนมีส่วนสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชน และเป็นกลไกสำคัญเป็นอย่างในกระบวนการพัฒนา องค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งก็จะเป็นตัวบ่งชี้ประการหนึ่งของศักยภาพของชุมชน สีลาภรณ์ นาคทรพรพ (2541 หน้า 239-254) ได้เสนอกรอบสำหรับชีวิตองค์กรชุมชนไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ภูมิปัญญา ระบบความเชื่อ ระบบคุณค่า ระบบความคิดของชุมชน เป็นตัวชีวิตที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเชื่อมโยงคนในชุมชนเอาไว้ด้วยกัน การชีวิตว่าชุมชนใดมีภูมิปัญญาหรือไม่อย่างไร ดูได้จากการสืบทอดองค์ความรู้หรือการสร้างสรรค์ ปรับและพัฒนาองค์ความรู้ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเงื่อนไขสภาพของชุมชนซึ่งสามารถสังเกตได้จาก ผู้นำความคิดของสมาชิกในชุมชนเป็นผู้ที่เชื่อมโยง สืบทอดภูมิปัญญามาสู่

พิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควบคุมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของสมาชิกในชุมชน และสังเกตจากความคิดและพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนจะสะท้อนได้ดีว่ามีการสืบทอดภูมิปัญญาหรือไม่ โดยดูจากทัศนคติหรือความคิดเห็น และพฤติกรรมของสมาชิกในการถือปฏิบัติตามพิธีกรรม ความเชื่อเหล่านั้น

2. การจัดการกลุ่ม/องค์กรชุมชน องค์กรชุมชนหรือกลุ่มชาวบ้านนับเป็นกุญแจสำคัญของความเข้มแข็งของชุมชน เพราะเป็นรูปแบบของการรวมตัวทางสังคมที่ทำให้เกิดอำนาจทางสังคมที่จะถ่วงดุลกับอำนาจรัฐและอำนาจเงิน สำหรับเรื่องชี้วัดเกี่ยวกับการจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ดูได้จาก 1) วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นกลุ่มสนใจ กลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา 2) กลุ่มที่เข้มแข็งจะต้องมีกฎระเบียบและกติกาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิก โดยกฎระเบียบข้อบังคับสมาชิกมีส่วนร่วม 3) กลุ่มที่เข้มแข็งจะต้องมีสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงความเอาใจใส่ ความพร้อมเพรียงในการทำกิจกรรมร่วมกัน รู้หน้าที่ และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ 4) ธรรมชาติของกลุ่ม ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ดูได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ความบ่อยครั้งในการมีส่วนร่วม ความรวดเร็วในการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาและความโปร่งใสในการจัดการเรื่องการเงินและกระจายผลประโยชน์ไปสู่สมาชิก 5) กิจกรรมของกลุ่ม กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมที่สามารถชี้ความเข้มแข็งของกลุ่มได้ โดยดูจากการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจและอาชีพ เพื่อผลิต การจำหน่ายและการบริโภค กิจกรรมเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ประเพณี เช่นการจัดกิจกรรมเพื่อสวัสดิการแก่คนด้อยโอกาส รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน และกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรสาธารณะของชุมชน เช่นฟื้นฟูแหล่งน้ำ ป่า การจัดการพื้นที่ใช้สอยทรัพยากรสาธารณะของชุมชนร่วมกัน และ 6) กองทุนของกลุ่ม ความสามารถในการระดมทุนภายในของคนในชุมชน นับเป็นตัวชี้วัดถึงศักยภาพและความเข้มแข็งของกลุ่มได้เป็นอย่างดี วัดได้จากขนาดของกองทุน ประเภทของกองทุน ความสม่ำเสมอในการฝากออม และอัตราการเจริญเติบโตของกองทุน

3. กระบวนการเรียนรู้และการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน กระบวนการเรียนรู้ นับเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เนื่องจากการยกระดับความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ หาทางเลือกของการแก้ปัญหา การตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา และการสรุปบทเรียน เพื่อยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งเรื่องการปลูกจิตสำนึกของคนในการมุ่งมั่นจะแก้ปัญหาและพึ่งตนเอง และเรื่องของการพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการกับปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ได้อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถวัดได้จาก 1) การศึกษาดูงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ยกระดับภูมิปัญญาและการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี 2) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น จัดเวทีเพื่อสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงาน จัดเวทีเพื่อวิเคราะห์ปัญหาใหม่และข้อมูลใหม่ จัดเวทีเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย 3) การขยายเครือข่ายการเรียนรู้และความร่วมมือ วัดได้จากการขยายเครือข่ายในด้าน มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น จำนวนองค์กรที่

เกี่ยวข้อง ประเภทของงานและกิจกรรมมีความหลากหลาย และการยอมรับจากองค์กรภายนอก ชุมชน

4. ผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรชุมชนในด้านต่าง ๆ ผลการดำเนินงานของ องค์กรชุมชน คือเครื่องสะท้อนที่ดีประการหนึ่งถึงระดับความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างเครื่องชี้ วัดส่วนใหญ่มักมองไปที่ผลการดำเนินงานของกิจกรรมที่องค์กรชุมชนดำเนินงานอยู่ มากกว่าการใช้ การชี้วัดที่กระบวนการ และมักมองไปยังระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับครัวเรือนมากกว่าระดับชุมชน ดังนั้นการวัดผลกระทบการดำเนินงานกิจกรรมขององค์กรชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง หรือสิ่งแวดล้อม ควรมองอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อสะท้อนให้เห็นความเข้มแข็งหรือ ประสิทธิภาพของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน มากกว่ามองตัวชี้วัดแต่ละด้านโดด ๆ โดยไม่เชื่อมโยงกับ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดผลสำเร็จนั้นขึ้นมา

ศูนย์วิจัยนโยบายการศึกษา (2541 หน้า 22) ได้สรุปว่าความเข้มแข็งของชุมชนเป็นผลมา จาก " สภาพะพื้นฐาน " นับตั้งแต่วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญา ภาวะผู้นำ รูปแบบการทำมาหากิน สภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การปกครองตนเอง ตลอดจน " กระบวนการทางสังคมในชุมชน " นั้น ๆ เองที่เกี่ยวข้องพันตามกันมา เช่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกันใน ชุมชน การร่วมกันเรียนรู้และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยกันในชุมชน ลักษณะสัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่ม คนฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชนทั้งในวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นต้น

สภาพะพื้นฐานของชุมชนและกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ ในชุมชนนั่นเองที่จะมี ปฏิสัมพันธ์กันและหล่อหลอมกันเข้าเป็น "พลังชุมชน " ที่อาจเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นของการมี ระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงยั่งยืนในรูปของการเกษตรผสมผสานหรือธุรกิจชุมชนด้านต่าง ๆ การมีการ ออมทุนร่วมกันในชุมชนในรูปของกลุ่มออมทรัพย์หรือธนาคารชุมชน เพื่อเป็นสวัสดิการและ หลักประกันความมั่นคงให้คนในชุมชน การมีสภาพครอบครัวที่อบอุ่นแน่นแฟ้นอยู่กันพร้อมหน้า การมีสภาพแวดล้อมในชุมชนที่สมบูรณ์ยั่งยืนในรูปของการร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้และต้นน้ำลำธาร การมีกลไกปกครองตนเองที่เข้มแข็งในรูปขององค์กรท้องถิ่นที่มีผลงานประจักษ์ชัดการมีการศึกษาที่ เหมาะแก่ท้องถิ่นในรูปของหลักสูตรท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น

พลังชุมชนในรูปต่าง ๆ เหล่านี้เองจึงจะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของชุมชนที่สะท้อนให้เห็น ในรูปของ การกินคืออยู่ดี การเอื้ออาทร ความสัมพันธ์อันอบอุ่นระหว่างสมาชิกของชุมชนและการมี สภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ และจะเป็นความเข้มแข็งที่ชุมชนใช้ในการเผชิญกับ "แรงปะทะ" ต่าง ๆ จากโลกภายนอกไม่ว่าจะเป็นแรงปะทะจากกระแสเศรษฐกิจทุนนิยมกระแสการเมือง ระดับชาติและท้องถิ่น กระแสสื่อมวลชนซึ่งชุมชนจะได้ให้ความเข้มแข็งนี้ในการต้านแรงปะทะต่าง ๆ ด้วยการพินิจ พิเคราะห์ ไตร่ตรองและเลือกสรรวิถีชีวิตและวิถีทางพัฒนาที่เหมาะสมให้แก่ตนเอง

แนวคิดการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในขณะนี้ ที่มีการกล่าวถึงกันมาก คือ แนวคิด ประชาสังคมตำบล โดยมี องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นศูนย์กลาง และมีกลุ่ม องค์กร ของชาวบ้าน หน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน เข้าไปร่วมมือ การรวมพลังใจ พลังความคิด พลังกาย เพื่อร่วมกัน

สร้างสรรค์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนระดับตำบล แนวคิดนี้จึงมีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ และการสร้างจิตสำนึกร่วมในการทำงานเพื่อชุมชนร่วมกัน การที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตามแนวคิดประชาสังคมตำบลนี้ สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ (2541 หน้า 32-35) กล่าวว่าขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 14 ประการ ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นประชาสังคม อันประกอบด้วยการมีกลุ่ม องค์กร จำนวนคน สถานที่ การพบปะ ประเด็นพูดคุย ความใกล้ชิดและการสื่อสาร ว่าทั้งหมดนี้มีมากน้อยเพียงไร
2. กระบวนการตัดสินใจและการเรียนรู้ของชุมชน ว่ามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนและหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหายังไร
3. ภาวะผู้นำ ว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด กระจายตัวหรือไม่ ผู้นำมีความสัมพันธ์กับสมาชิกหรือไม่ และคุณสมบัติในการติดตามปัญหา การเรียนรู้ ความเป็นกลาง และมองกว้างไกลหรือไม่
4. กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ในการให้ความสำคัญกับการดึงคน การพัฒนาศักยภาพของสมาชิก การเน้นกลุ่มว่ามีอำนาจและพลังในการเปลี่ยนแปลงและความรับผิดชอบร่วมกัน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่างๆ ทั้งวัด โรงเรียน หน่วยงานราชการต่างๆ
6. ความเป็นชุมชนและการหาทางออกร่วมกัน โดยศึกษาประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า การทำกิจกรรมร่วมกัน การดึงเอาคนที่ยังไม่สนใจงานพัฒนามาเข้าร่วม
7. บทบาทของผู้หญิงในการเป็นผู้นำและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา
8. การให้ความสำคัญกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในฐานะเป็นศูนย์กลางแกนกลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทั้งนี้เพราะมีทรัพยากรจำนวนมาก ทั้งในเรื่องคน ทุน วัสดุ อุปกรณ์ และอำนาจหน้าที่
9. การมองเห็นคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีทั้งความเหมือนกันและแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ในการนำมาใช้ประยุกต์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อจากรากฐานเดิมทางวัฒนธรรม
10. การบริหารจัดการและกฎระเบียบ ที่เอื้ออำนวยและเป็นปัญหาอุปสรรคในการทำงาน การบริหารบุคคล กลุ่ม โครงการ การบัญชี การเงิน การตรวจสอบ การบันทึกการประชุม การวางแผนแบบมีส่วนร่วม ล้วนเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม ภายใต้อาณาเขตความรู้ ความสามารถของชุมชนประยุกต์เข้ากับหลักวิชาการสากล
11. การระดมทุนภายในและภายนอกชุมชน การเสนอแนวคิดหรือหลักการที่ดีแต่ขาดทรัพยากรทุนในการดำเนินงาน ก็ทำให้ไม่สามารถเกิดกิจกรรมการแก้ไขปัญหาคือเป็นจริงในชุมชนได้ ดังนั้นชุมชนจึงต้องพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ในการระดมทุนภายในก่อนต่อเมื่อขาดแคลนจึงหาแหล่งสนับสนุนจากภายนอกโดยดำรงศักดิ์ศรีและความอิสระในการทำงานของชุมชน

12. นโยบายและกลไกรัฐ ที่มีอิทธิพลลงไปสู่ชุมชนและพยายามจัดตั้งองค์กรให้เป็นระบบย่อยในการขยายนโยบายจากศูนย์กลางสร้างเป็นกลไกของภาครัฐ ลักษณะดังกล่าว เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

13. การจัดการกับความขัดแย้งภายในและภายนอกชุมชน มีกระบวนการทั้งแบบดั้งเดิม โดยใช้วัฒนธรรมชุมชนและสันติวิธีอย่างไรบ้าง จึงทำให้ลดความขัดแย้งและหันมาเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนร่วมกัน

14. กระบวนการทำงานพัฒนา ชุมชนมีกระบวนการหรือเครื่องมือในการทำงานอย่างไรบ้าง จึงทำให้กิจกรรมพัฒนาประสบความสำเร็จ ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญในที่นี้คือ กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของคนทุกคนทุกกลุ่มในตำบล

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างกลุ่มและเครือข่าย

การรวมตัวของกลุ่มและองค์กรประชาชนเข้าเป็นเครือข่าย จึงเป็นการพัฒนาของพลังในการก่อรูปพลังสร้างสรรค์ กาญจนมา แก้วเทพ (2540 หน้า 21-22) ได้อธิบายขั้นตอนการสร้างเครือข่ายและการระดมความร่วมมือจากภายนอก ไว้ดังนี้

1) ขั้นตอนการสร้างกลุ่ม ในขั้นตอนแรกนี้ อาจจะประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ๆ ที่อาจจะทำให้ได้พร้อมๆ กันหรือเหลื่อมล้ำกัน คือ ขั้นการวิเคราะห์ชุมชนและการแสวงหาทางเลือกทำกิจกรรม

1.1) ขั้นการวิเคราะห์ชุมชน นับเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจที่สุดของการทำงานพัฒนา เนื้อหาของการวิเคราะห์ชุมชน ประกอบด้วย การ “รู้เขา รู้เรา” เนื่องจากในด้านหนึ่งงานพัฒนานี้เป็นกระบวนการต่อสู้กับปัญหา โดยที่ผู้ต่อสู้รู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนและผู้อื่น ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ คือ การเพิ่มพลังความรู้ของชาวบ้านในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การมองเห็นสาเหตุหลัก สาเหตุรอง สาเหตุร่วม การตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริง รวมทั้งตรวจสอบการวิเคราะห์ของตัวเองกับคนอื่น ๆ ในชุมชน

2) ขั้นการแสวงหาทางเลือกเพื่อทำกิจกรรม เนื้อหาของขั้นตอนนี้คือ การระดมความคิดเพื่อเลือกทำกิจกรรมก่อนหลังให้พอเหมาะกับความสามารถของชุมชน วิธีการแสวงหาทางเลือกนั้น นอกเหนือจากระดมความคิดในกลุ่มตนเองแล้ว วิธีการที่องค์กรชุมชนในภาคอีสานนิยมกระทำคือ การศึกษาดูงานของกลุ่มพัฒนาอื่น ๆ เพื่อเป็นการขยายฐานความรู้ในเรื่องการแก้ปัญหา การคาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipation) ถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต การประเมินความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรม รวมทั้งการประเมินโอกาส (Opportunities) และขีดจำกัด (Limits) กลุ่ม

3) ขั้นลงมือปฏิบัติการ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สัมพันธ์กับขั้นตอนแรกที่ผ่านมา คือ หากกลุ่มสามารถวิเคราะห์ปัญหา และศักยภาพของตนเองได้ใกล้เคียงความจริง และมีประสบการณ์กว้างขวางในการหาทางออก ก็จะสามารถเลือกกิจกรรมแรก ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของกลุ่ม ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นได้บ่อย ๆ ครั้งก็คือ ความเข้าใจเป้าหมายของการรวมกลุ่มอันเป็น

กิจกรรมในขั้นแรก ในกรณีของสังคมไทยนั้น บรรดา กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์จำนวนไม่น้อยที่ไม่ว่าจะเขียนวัตถุประสงค์เอาไว้อย่างไร แต่ในการปฏิบัติสมาชิกมักรับรู้ ว่า กลุ่มเหล่านี้ก็คือ “กลุ่มกู้ทรัพย์” นั่นเอง ความเข้าใจดังกล่าวทำให้กิจกรรมของสมาชิกวนเวียนอยู่กับ “การกู้เงิน” มากกว่า “การออมเงิน” เป็นต้น

ในการเลือกทำกิจกรรมนี้แรก ๆ นี้มีหลักการสำคัญบางประการที่ต้องยึดเอาไว้ เช่น “หลักการพยายามพึ่งตนเอง ใช้ทรัพยากรและความพยายามของตัวเองให้มากที่สุด”

4) ขันขยายตัว ลักษณะการขยายตัวขององค์กรชุมชนนั้นจะมีอยู่ 2 ทิศทาง ทิศทางแรก คือ การขยายประเภทของกิจกรรม อีกทิศทางหนึ่ง เป็นการขยายแนวคิดและกิจกรรมในแง่ของพื้นที่ สำหรับเหตุผลของการขยายกิจกรรมนั้น คงจะไม่แตกต่างไปจากวิถีคิดของระบบธุรกิจ หากว่าการเผยแพร่แนวคิดไปยังกลุ่มอื่น ๆ นั้น น่าจะมีเหตุผลอยู่ 2 – 3 ประการ ประการแรก เนื่องจากสำนึกเดิมของชาวบ้านที่ทราบว่าคนคนเดียว บ้านบ้านเดียว ชุมชนเดียว ย่อมมีขีดจำกัดเรื่อง ทรัพยากร หรือ แม้ไม่มีพอ ก็อาจจะไม่สม่ำเสมอ กลยุทธ์ในการแก้ไขจึงเป็นการสร้างเครือข่ายขึ้นมา

5) ขันพลังคือสามัคคี ในขณะที่ในขั้นตอนที่สามนั้น จะเป็นไปตามหลักของ “สามัคคีคือพลัง” หลังจากกลุ่มมีความเข้มแข็งแล้ว ความเข้มแข็งดังกล่าวก็จะสามารถระดมความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลภายนอกที่เรียกว่า “องค์กรพันธมิตร” รูปแบบการสำแดงพลังของความสามัคคี นอกจากจะเป็นไปในรูปแบบของการต่อรอง เป็นหลักธรรมชาติดีว่ายิ่งกลุ่มชาวบ้านกลุ่มใดมีความเข้มแข็งมาก สามารถสำแดงพลังในรูปต่าง ๆ ได้มาก ก็จะได้ระดมความสามัคคีและการยอมรับจากบุคคลภายนอกได้มากยิ่งขึ้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักพัฒนาหรือนักวิชาการจากภายนอกเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี ฯลฯ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2526 หน้า 10) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมว่า โดยส่วนใหญ่กระบวนการมีส่วนร่วมจะเริ่มจากการค้นหาปัญหาและสาเหตุ การวางแผนดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล นอกจากนี้ อकिन รพีพัฒน์ (2531, หน้า 49) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนา ซึ่งมี 5 ระดับ คือ

1. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา
3. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหา และพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา
4. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

ส่วนบัตถร อ่อนคำ อ้างถึงใน ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2543 หน้า 140) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา ซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

จะเห็นได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมเริ่มจากการศึกษาชุมชนโดยนักพัฒนาร่วมกับชาวบ้านในชุมชน ร่วมกันเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ทรัพยากรที่มีในชุมชน และปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนแก้ไขปัญหา การศึกษาชุมชนจะช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และรวมกลุ่มกันวางแผนแก้ไขปัญหาโดยนักพัฒนา จะเป็นฝ่ายกระตุ้นให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น ดังที่ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530 หน้า 61-63) ได้กล่าวว่า กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาชุมชน คือการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชนโดยนักพัฒนาศึกษาและเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่าง ในชุมชนร่วมกับประชาชน โดยใช้วิธีการสังเกต และสัมภาษณ์ทั้งทางตรง/ทางอ้อม ข้อมูลบางส่วนอาจหาได้จากเอกสาร / งานวิจัย

2. การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยมีการรวมกลุ่มกันอภิปราย ถกเถียง แสดงความคิดเห็น นักพัฒนาเป็นผู้ประสานงาน โดยคอยจัดลำดับผู้อภิปรายให้ข้อเท็จจริงและสรุปประเด็นสำคัญเป็น

หลัก ส่วนชาวบ้านควรได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และนักพัฒนาต้องกระตุ้น เร่งเร้าให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด

3. การลงมือปฏิบัติตามแผนหรือวิธีการที่ได้ร่วมกันตัดสินใจแล้วจากขั้นตอนที่ 2 โดยชาวบ้านมีส่วนร่วม ในขั้นตอนนี้จะต้องได้ร่วมด้วยความศรัทธา และเชื่อมั่นในตนเองที่จะพัฒนาชุมชน

4. การประเมินผลงาน โดยชาวบ้านและนักพัฒนาจะร่วมกันกำหนดขั้นตอนย่อย ๆ ต่าง ๆ ในการทำงานประเมินผล ตลอดจนดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างประเมินผล เพื่อที่จะได้แก้ไขทันที

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 หน้า 143) ได้สรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม จะพบว่าโดยทั่วไป กระบวนการมีส่วนร่วม มีดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

จากประสบการณ์ในการทำงานพื้นที่ภาคสนามของคณะผู้วิจัย ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนตามโครงการต่าง ๆ เช่น การติดตามการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำให้ได้ข้อสรุปว่า การสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้มีการเชื่อมโยงกลุ่มคนเข้าหากันจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. การรับรู้มุมมองร่วมกัน สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่าย ต้องมีความสนใจและรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการร่วมกันเป็นเครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหา และมีสำนึกในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และสิ่งที่ผูกโยงสมาชิกของเครือข่ายเข้าหากัน คือ วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุร่วมกันอย่างต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย จะเป็นความสัมพันธ์ในเชิงการแลกเปลี่ยน อาทิเช่น ในเรื่องการใช้ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์สนับสนุนความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ งบประมาณทรัพยากรต่าง ๆ หรือมีพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นการมองภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวจะทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง สามารถเกิดเอกภาพ และช่วยบรรเทาความขัดแย้งหรือปัญหา อันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างกันได้

3. การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน เครื่องขัดขวางเกิดจากการที่สมาชิก แต่ละคนต่างก็มีความต้องการของตนเอง แต่ความต้องการเหล่านั้นไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ หากต่างคนต่างอยู่

4. การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้จุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง จะทำให้ผลประโยชน์ที่เกิดจากการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายมากกว่าการไม่สร้างเครือข่าย

5. การพึ่งพิงร่วมกัน จะทำให้งานสำเร็จได้ เนื่องจากข้อจำกัดของสมาชิกในเครือข่ายทั้งทางด้านทรัพยากร ความรู้ เงิน ทุน กำลังคน ฯลฯ สมาชิกเครือข่ายไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง จึงมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน

2.4 เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

* ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นกรมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อ ความมั่นคง และ ความยั่งยืน ของการพัฒนา
2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน
3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้
 - ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
 - ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
 - การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล
4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัย ทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

“ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน” (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2548)

เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสมดุล ความสมดุล คือ ความเป็นปกติ และยั่งยืน และสิ่งเหล่านี้จึงเป็นเสมือนเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทา เพราะเชื่อมโยงทุกเรื่องเข้ามาด้วยกัน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม (พระมหาศรีวิวัฒน์ อริยมณี, 2546)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นพพร เมธอนันตกุล (2549) ศึกษาถึงการนำแนวปฏิบัติตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต กรณีศึกษาเกษตรกรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าเกษตรกรลูกค้ามีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อย แต่มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อย แต่มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่อยู่ในระดับมากคือ การนำมาปรับใช้ประโยชน์ของชุมชน ส่วนสาเหตุที่ทำให้มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตรประจำวันน้อย คือการรับรู้ และมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระและการนำมาใช้ประโยชน์ของตนเอง

นอกจากนั้น ในเรื่องของการพัฒนาและความอยู่รอดในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้มีผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยถึงเรื่องแนวทางการพัฒนาและความอยู่รอดของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ไว้ในลักษณะ ดังนี้

กังสกาล อยู่เย็น (2543) ได้ทำการศึกษาในเรื่องพลังชุมชนบ้านเปรี๊ดใน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า จากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมที่ผลิตเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนต่อมาที่มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและรูปแบบการผลิตเพื่อการขายโดยการปลูกพืชเศรษฐกิจและสัมปทานป่าไม้ ทำ

ให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนและต่อมาสมาชิกได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตและรูปแบบการผลิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยการใช้รูปแบบการผลิตแบบเกษตรทางเลือกเข้าปฏิบัติการบริโภคที่เรียบง่าย คำนึงถึงสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาขีดความสามารถในการเรียนรู้อย่างเท่าทัน

ส่วน อรสุดา เจริญรัต (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของความเชื่อ หรือ พิธีกรรม สังคมไทย พบว่า เงื่อนไขสำคัญที่สุดของการดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การที่ชุมชนยังมีอำนาจในการควบคุมดูแลและจัดการทรัพยากรต่างๆ ของตนเอง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจสามารถปรับตัวไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมประเพณีเข้าสู่สังคมทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพาอาศัยกัน และการสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์แบบพึ่งพาในระบบเครือข่ายที่มีบทบาทน้อยลงเมื่อเทียบกับอดีต ดังนั้นจึงพบว่าภายในหมู่บ้านได้เกิดการรวมกลุ่มกันรูปแบบต่างๆ ภายใต้ระบบการจัดการรูปแบบใหม่ที่เกิดจากความร่วมมือทั้งกับหน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน หรือแม้กระทั่งองค์กรระหว่างประเทศเพื่อสร้างศักยภาพในการปรับตัวโดยระดมความหลากหลายของทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นความรู้ เทคโนโลยี นำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของชุมชนโดยยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญาเดิม แต่นำความรู้สมัยใหม่มาบูรณาการได้อย่างเหมาะสม เงื่อนไขเหล่านี้ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงยังคงสามารถดำรงอยู่ในชุมชนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนตลอดมา

สำหรับ สมบัติ พันธิวิศิษฐ์ (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงการอยู่รอดของชุมชนชนบทไทย กรณีศึกษาชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต โดยมีพฤติกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอประมาณ และมีเหตุผล มีความพยายามลดความเสี่ยงจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดหวังได้พร้อมกับพยายามสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกันทั้งส่วนของรัฐ ครัวเรือน และชุมชน ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวพบว่าเกิดการบริโภคที่เรียบง่ายและทำกิจจิดสำนึกที่คำนึงถึงสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาทางการเรียนรู้มากขึ้นชุมชนที่มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาปรับใช้ทำให้เศรษฐกิจภายในชุมชนสามารถปรับตัวไปตามบริบททางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของชุมชน

ส่วนในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้และบทบาทในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วารุณี ชินวินิจกุล (2549) ได้ทำการศึกษาในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กระบวนการเรียนรู้เริ่มจากการรวมตัวของผู้นำชุมชนที่มีการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติอย่างง่าย ถ่ายทอดการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมุ่งแก้ปัญหาแบบพึ่งพาตนเอง มีระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนทั้งในและนอกชุมชนในลักษณะเครือข่าย ซึ่งการพัฒนาการเรียนรู้และใช้แนวทางการ

พัฒนาธุรกิจชุมชนแบบครบวงจรเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ฐานคิดของการพัฒนาเศรษฐกิจที่พอเพียงอย่างแท้จริง

เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ศิริพร พันธูลี (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ของกลุ่มรักษ์คอยหลวงเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนห้วยหม้าย พบว่า ชาวชนกลุ่มรักษ์คอยหลวงได้ใช้การจัดการความรู้ในการสร้างความรู้ใหม่ ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้และนำความรู้ไปใช้ อย่างเป็นรูปธรรมใน 3 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับบุคคล ผลจากการจัดการความรู้ทำให้คนในชุมชนห้วยหม้ายรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฟังตนเองได้ ในการเก็บของป่าได้มากขึ้น มีน้ำใช้ตลอดปี ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ลดรายจ่าย มีรายได้เพิ่มขึ้น 2) ระดับครอบครัว คนในชุมชนห้วยหม้ายมีเงินออมไม่มีหนี้สิน ครอบครัวเข้มแข็ง (กาย ใจ จิตวิญญาณ) มีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อสังคมที่เปลี่ยนไป โดยมีต้นแบบที่ดีเป็นฐานในการสอน และเรียนรู้จากคนในครอบครัว ส่งผลให้เยาวชน และชาวบ้านห้วยหม้ายมีความรู้คุณธรรมในการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคมเพื่อให้ปลอดภัยจากปัจจัยเสี่ยง เช่น ยาเสพติด สุรา 3) ระดับชุมชน ผลจากการจัดการความรู้ส่งผลให้ป่าไม้กลับมีความชุ่มชื้น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และพันธุ์กล้าไม้ท้องถิ่นของชุมชนห้วยหม้าย เช่น สัก มะค่าโมง และมะซึก ได้รับการขยายพันธุ์ให้ปรากฏอยู่ในชุมชน คนในชุมชนห้วยหม้ายรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น มีน้ำใจ ชาวบ้านร่วมจัดทำแผนป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์ต้นไม้ อีกทั้งส่งผลให้คนในชุมชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และปรับตัวได้อย่างไม่ประมาทอยู่ในหลักของความพอเพียง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นสุข

สำหรับ ดลมนรรัตน์ บากา (2547) ศึกษาถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายภาคใต้ พบว่า องค์ประกอบภายในที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงคือการที่เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือจากทางภาครัฐ อาสาพัฒนาชุมชน รวมไปถึงผู้นำท้องถิ่นในการรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การมีที่ดินทำกินทางการเกษตรและการเข้าร่วมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนพัชรลักษณ์ วิตตากริตี (2547) ศึกษาถึงบทบาทของสื่อมวลชนต่อการเสนอข่าวเผยแพร่และประชาสัมพันธ์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์บทบาทที่สำคัญที่สุดในการเผยแพร่ให้คนในสังคมรับรู้ ในส่วนการเสนอข่าวเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ พบว่ามีการเสนอข่าวนี้น้อยเกินไป ถึงแม้ว่าจะเห็นเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้คนในสังคมมีความเข้าใจในแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปสู่กระแสสังคมให้มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบพอเพียงก็ตาม ด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า แนวทางการดำเนินงานในขอบเขตที่ยังไม่ครอบคลุมตามหลักสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการศึกษาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

วิจิตร ศรีสอาน (2549) ได้ปาฐกถาในการประชุมนานาชาติด้านการศึกษาของ APEID ครั้งที่ 10 ในหัวข้อ “เรียนรู้ร่วมกันเพื่อวันพรุ่งนี้ : การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) ได้เน้นดัชนีชี้วัดความสุขในการพัฒนาประเทศ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้นำมาเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งให้เกิดความเสมอภาค การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเสริมสร้างคุณธรรมสู่การเรียนรู้ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และความยุติธรรม โดยการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม ทำให้ประชาธิปไตยมีความชัดเจน โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ การศึกษามีได้เน้นแต่การให้เฉพาะความรู้แก่เด็กนักเรียน แต่ต้องให้แนวคิดในการดำรงชีวิตด้วย ทั้งนี้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งเน้นพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้

เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรมบ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปัน มีจิตสำนึก อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมของโลก การกระทำของคนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงมิติต่างๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้อาจเกิดขึ้นได้ ครูต้องใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

นอกจากนั้น ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งส่วนที่ 2 นี้ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน และประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยให้มีตัวอย่างเป็นรูปธรรม หลังจากนั้น ส่งเสริมให้บูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านี้ เข้าไปในสาระการเรียนรู้สาระต่างๆ บูรณาการเข้ากับทุกสาระการเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ เพื่อทำให้เกิดมีความสมดุลทางสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้ากับวิชาคณิตศาสตร์ การสอนการคำนวณมีความหมายในการวางแผนการคำนวณให้เข้ากับการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง บูรณาการเข้ากับสาระภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยีต่างๆ ได้

ทั้งหมด นอกเหนือจากการสอนในสาระหลักคือในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้จำเป็นต้องมีมาตรฐานการเรียนรู้ให้ทุกช่วงชั้นเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ได้ โดยมีการกำหนดขอบเขตมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละช่วงชั้น ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว รู้จักวิเคราะห์รายรับ-รายจ่ายของตนเอง สอนให้เด็กเห็นคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยการประหยัด ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียน สามารถวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย ของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่างๆ ทั้งด้านวัตถุ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่างๆมาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนและเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่างๆ และมีดีต่างๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้เคียง เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการพัฒนาชุมชน และในที่สุด สามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคนจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด

ช่วงชั้นที่ 4 เตรียมคนให้เป็นคนที่ดีต่อประเทศสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ต้องเริ่มเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศได้ และการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การค้า ระหว่างประเทศ หรือการศึกษาศถานการณ์สิ่งแวดล้อมสภาพปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างไร แดกแยกหรือสามัคคี เป็นต้น

นันทา ชูดีแพทย์วิภา (2545) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมารดานิจจานุเคราะห์ เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 68 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่ได้รับการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์ความรู้และรูปแบบการเรียนการสอนแบบการค้นคว้าด้วยตนเองก่อนที่จะมีการทดลอง และการลงมือปฏิบัติด้วยการทำโครงการที่มีการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการสรุปผลการทดลองด้วยการเขียนแผนผังโนมตี นำเสนอผลงานการศึกษาด้วยการจัดทำเพิ่มสะสมผลงาน ทักษะการจัดการสิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เนื่องจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้จะเกิดทักษะ การวางแผน และการนำไปปฏิบัติจริง และระยะเวลาในการฝึกการวางแผนและปฏิบัติตาม โครงการจนเกิดความชำนาญ และจิตสำนึกต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและจิตสำนึกต่อ

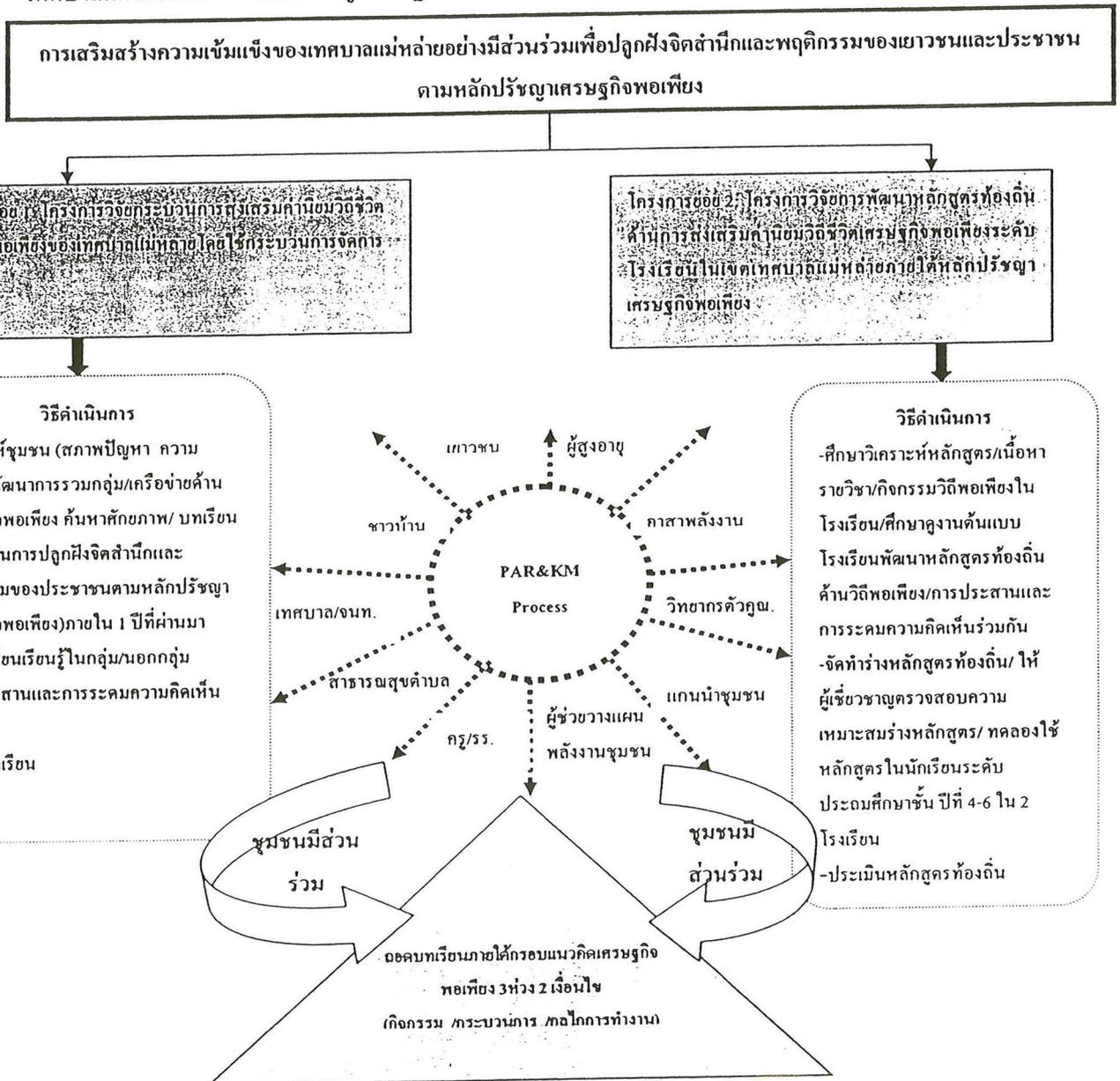
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์ (2546) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประพฤตินตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับแบบไตรสิกขา พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีการประพฤตินตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีการประพฤตินตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบไตรสิกขามีการประพฤตินตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 2 โครงการ คือ 1) โครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล้าโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ และ 2) โครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล้าภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภูมิที่ 2 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หลายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หลายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสรุปบทเรียน รวมถึงแนวทางการดำเนินโครงการ การเชื่อมโยงของเครือข่าย และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลแม่หลาย ว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไร ที่ทำให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หลายประสบความสำเร็จ

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1.1 วิธีการเก็บข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้จากการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากสังกัดหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น เทศบาลตำบลแม่หลาย เครือข่ายกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้นำผู้ใหญ่บ้าน 8 หมู่บ้าน คณะครูในพื้นที่ตำบลแม่หลาย กลุ่มเยาวชน สาธารณสุขตำบล อาสาพลังงาน วิทยากรตัวคูณ ผู้ช่วยวางแผนพลังงานชุมชน แกนนำชุมชนในพื้นที่ ทั้ง 8 หมู่บ้าน ตลอดจนนักวิชาการท้องถิ่นที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือได้ศึกษาเกี่ยวกับชุมชน โดยมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รวมถึงมีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มีการศึกษาเรียนรู้และสรุปบทเรียนผ่านเครื่องมือการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วมโดยให้คนในชุมชนแม่หลายมีส่วนร่วมในการคิด ทำ แก้ปัญหา พัฒนา ประเมินผล ร่วมกับนักวิจัยทุกขั้นตอน

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้จากการศึกษาเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลด้านสถิติต่างๆ แผนที่ ข้อมูล กชช 2 ค. ข้อมูล จปฐ. สิ่งตีพิมพ์ วารสาร บทความ ตลอดจนเอกสารต่างๆในชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนห้วยหม้าย

3.1.2 วิธีการประมวลผลและสังเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) พิจารณาจากข้อมูลเอกสาร และข้อเท็จจริงที่ได้จากการสำรวจ สัมภาษณ์และสังเกตการณ์ในพื้นที่เป้าหมาย โดยนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละกิจกรรมนำมาจัดระเบียบข้อมูลใหม่ โดยการจำแนกประเภทเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การศึกษาและกิจกรรม แล้วนำมาวิเคราะห์หาคว่บริบท รวมทั้งการเปิดเวทีสรุปผลการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งมีชุมชนและทีมวิจัยร่วมวิเคราะห์ กำหนดตัวชี้วัด และประมวลผลร่วมกัน โดยยึดประชาชนในชุมชนเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- 1) นักวิจัยและทีมวิจัย
- 2) เจ้าหน้าที่/สมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่หล่าย
- 3) ชาวบ้าน/อาสาสมัครในชุมชนแม่หล่ายที่ร่วมดำเนินการ ได้แก่ เครือข่ายกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 8 หมู่บ้าน คณะครูในพื้นที่ตำบลแม่หล่าย กลุ่มเยาวชน สาธารณสุข ตำบล อาสาพลังงาน วิทยากรตัวคูณ ผู้ช่วยวางแผนพลังงานชุมชน แกนนำชุมชนในพื้นที่ ทั้ง 8 หมู่บ้าน ตลอดจนนักวิชาการท้องถิ่นที่ผู้เชี่ยวชาญหรือ ได้ศึกษาเกี่ยวกับชุมชน

3.2.2 กลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

1) โครงการวิจัยย่อย 1 : กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

กลุ่มเป้าหมาย : คือ กลุ่มประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย ทั้ง 8 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มสตรีแม่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มอาชีพต่างๆ ผู้สูงอายุ ฯลฯ จำนวน 100 คน รวมถึงเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย ทั้ง 8 หมู่บ้าน อีก จำนวน 100 คน รวม 200 คน

2) โครงการวิจัยย่อย 2 : การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มเป้าหมาย : คือ คณาจารย์ในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตเทศบาลแม่หล่าย ระดับประถมศึกษา และกลุ่มนักเรียน ในโรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) และ โรงเรียนบ้านแม่หล่าย กาช่อง (ลือราษฎร์อุปถัมภ์) ที่จะร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “วิถีเศรษฐกิจพอเพียงสร้างสุข”

3.3 วิธีการขั้นตอนการวิจัยในชุมชนแม่หล่าย

โครงการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 โครงการย่อย คือ 1) โครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ และ 2) โครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้กระบวนการจัดการความรู้และสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม(Knowledge Management & Learning Community with Participatory Action Research) โดยให้คนในชุมชนแม่หล่ายร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อค้นหาอุปสรรค ปัญหาในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงและค้นหาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงในชุมชนแม่ฮ่องสอน โดยคนในชุมชนแม่ฮ่องสอนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา
 ตัวเอง รวมถึงจัดเวทีพูดคุยสะท้อนปัญหาสู่แนวทางแห่งปัญญาร่วมกัน มีวิธีการดำเนินการวิจัย
 ในแต่ละโครงการย่อย ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัยโครงการย่อยที่ 1 โครงการวิจัยกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิต
 เศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ฮ่องสอนโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ มีดังต่อไปนี้

1) จัดทำเวทีเสวนากับทุกภาคส่วนทั้งส่วนราชการและชาวบ้านเทศบาลแม่ฮ่องสอน
 ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน สถาบันการศึกษา วัด เยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม
 ผู้สูงอายุ และหมอเมือง ฯลฯ เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอนในด้าน
 ต่างๆ รวมถึงวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) สัมภาษณ์แบบเจาะลึกชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอนในประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่
 ชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอนเผชิญ ความเป็นมาของชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอน และองค์ความรู้ในการจัดการ
 ความรู้ของชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอน (แผนงานกิจกรรมใน 1 ปี)

3) ชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอนและคณะวิจัยร่วมกรองกิจกรรมที่ชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอน
 ได้ทำไปแล้วและกำลังจะทำในปี 2552 ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำไปสู่แนวทางการ
 พัฒนาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4) ชาวบ้าน แกนนำชุมชน และชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอนร่วมถอดบทเรียนกิจกรรมที่
 เกี่ยวข้องกับประเด็นเศรษฐกิจพอเพียงและวิเคราะห์การจัดการความรู้ของชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอนใน
 ขั้นตอนต่างๆ ได้แก่

- การวิเคราะห์ปัญหา
- แผนงานกิจกรรม
- การปฏิบัติ
- ผล / การขยายผล

5) จัดเวทีประชุมชาวบ้านให้ชาวชุมชนเทศบาลแม่ฮ่องสอนร่วมเสนอความคิดเห็น
 เกี่ยวกับผลการวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยสู่คนในชุมชนร่วมตรวจสอบและแก้ไขให้
 ตรงกับชุมชนมากที่สุด

6) ถอดบทเรียนความสำเร็จกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในการ
 เสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่ฮ่องสอนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกจิตสำนึกและพฤติกรรมของ
 เยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนการวิจัยโครงการย่อยที่ 2 โครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวิธีการดำเนินการตามวิธีวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเพื่อจัดเตรียมข้อมูล ด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การวิเคราะห์หลักสูตรแม่บทโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรวมทั้งเนื้อหาสาระเกี่ยวกับจังหวัดแพร่ และวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเทศบาลแม่หล่ายและในจังหวัดแพร่ โดยมีผู้ร่วมให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดโครงร่างหลักสูตร แล้วนำโครงร่างหลักสูตรมาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบภายในโครงร่างหลักสูตร แล้วปรับปรุงแก้ไขโครงร่างหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย โดยมีการทำการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากนั้นจึงดำเนินการสอน โดยกลุ่มทดลองได้เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น แต่เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนการสอนแบบปกติ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอน ให้กลุ่มตัวอย่างทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง และใช้แบบวัดเจตคติต่อการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น โดยประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ว่าผ่านตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนแม่ข่ายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่ข่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เกิดจากคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อความรู้ เดิมความคิด เสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนสู่การพัฒนาให้ชุมชนแม่ข่ายมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ด้วยตัวชุมชนเอง ซึ่งผลการวิจัยจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

1) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ข่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่ข่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3) เพื่อถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสรุปบทเรียน รวมถึงแนวทางการดำเนิน โครงการ การเชื่อมโยงของเครือข่าย และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลแม่ข่าย ว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไร ที่ทำให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ข่ายประสบความสำเร็จ

4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ข่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

คณะผู้วิจัยร่วมกับชาวบ้านชุมชนแม่ข่ายได้จัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลแม่ข่ายซึ่งจากการสำรวจปัญหา พบว่า จุดอ่อนของชุมชนแม่ข่ายในการส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1) การทำกิจกรรมที่สอดคล้องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขาดความต่อเนื่อง ขาดการติดตามประเมินผล 2) ขาดการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอย่างเป็นระบบ 3) ขาดความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม 4) แกนนำชุมชนขาดทักษะการถ่ายทอดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ลูกบ้าน (ถ่ายทอดไม่เป็น ไม่รู้จะถ่ายทอดอย่างไร) ทำให้ลูกบ้านขาดความรู้ไม่รู้จะปฏิบัติตนบนฐานแห่งความพอเพียงอย่างไร 5) ขาดการกระตุ้น การประชาสัมพันธ์ในชุมชนถึงข้อดีของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวจึงนำมาซึ่งการหากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ข่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ที่มุ่งเน้นให้คนในชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ค้นหาปัญหา สู่

แนวทางพัฒนาร่วมกัน โดยนำเอากระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการดึงความรู้ภายในของแต่ละคนในชุมชนออกมาแสดงให้เห็นชัดแจ้งด้วยการถอดความออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรและนำความรู้เหล่านั้นมาแบ่งปัน แลกเปลี่ยนกันในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้เห็นต้นตอของปัญหาและร่วมหาเส้นทางในการกำจัดจุดอ่อน ปัญหาเหล่านั้นร่วมกัน ผ่านกระบวนการคิด กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และกระบวนการสะท้อนกลับของคนในชุมชนแม่หลายสู่การตกผลึกทางความคิดร่วมกันนำไปสู่ปัญญาในการค้นหา กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หลาย

ซึ่งคณะผู้วิจัยร่วมกับประชาชนและเยาวชนในพื้นที่ตำบลแม่หลายได้ร่วมออกแบบกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนและเยาวชนตำบลแม่หลาย โดยนำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของชุมชน และจากข้อมูลปฐม. เป็นพื้นฐานในการคิดรูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนและเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หลาย ดังนี้

4.1.1 รูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หลาย มีดังนี้

1) จัดอบรมปรับกระบวนการทัศนสุขแบบพอดีด้วยวิถีพอเพียง แก่ประชาชนตำบลแม่หลาย จำนวน 100 คน เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแก่ประชาชนตำบลแม่หลาย จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการอบรม พบว่า ส่วนใหญ่มีคะแนนหลังการอบรมเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการอบรม

2) ศึกษาดูงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงภาคเหนือ ณ ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีประชาชนเข้าร่วมศึกษาดูงาน จำนวน 200 คน เพื่อเปิดโลกทัศน์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากศูนย์เรียนรู้ฯ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันกับชุมชน

3) จัดประกวดหมู่บ้าน “บ้านนี้ วิถีพอเพียง” เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านตำบลแม่หลายนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับครอบครัว และระดับชุมชนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นวิถีชีวิตที่ปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

4) จัดเวทีตลาดนัดความรู้ “ สุขแบบพอดี บนวิถีพอเพียง” เพื่อส่งเสริมการนำผลงานทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่ มาจัดแสดง เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการนำไปประยุกต์ใช้ และร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนากิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ผู้การหล่อหลอมเกิดเป็นวัฒนธรรมแห่งความพอเพียงในระดับบุคคล ระดับชุมชนและระดับสังคมอย่างยั่งยืนได้

5) จัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นช่องทางการรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนและเยาวชนในเขตเทศบาลแม่หล่ายอีกช่องทางหนึ่ง

6) ให้สาระความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านหอกระจายข่าวในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีการอบรมแกนนำอาสาสมัครนักสื่อสารสุขภาพ(นสส.)ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นอีกนวัตกรรมหนึ่งในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อบุคคล

4.1.2) รูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย มีดังนี้

1) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแก่เยาวชนตำบลแม่หล่าย จำนวน 100 คน ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแพร่ ต.วังหงส์ อ.เมือง จ.แพร่

2) จัดกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงแก่เยาวชนตำบลแม่หล่าย ประกอบด้วยโปรแกรมกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมด 7 ฐาน ประกอบด้วยฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

- 2.1) ฐานที่ 1 : รู้รับ รู้จ่าย รู้ทัน ไม่อดจกดแล้วไม่จน
- 2.2) ฐานที่ 2 : แผนชีวิต...บนรากฐานความพอเพียง
- 2.3) ฐานที่ 3 : สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.4) ฐานที่ 4 : สื่อนิทาน...เพื่อความพอเพียง
- 2.5) ฐานที่ 5 : รู้...ออม ไม่มีอด
- 2.6) ฐานที่ 6 : คุณค่า...จากสิ่งไร้ค่า
- 2.7) ฐานที่ 7 : ปู่หมักชีวภาพ

3) จัดอบรมยุวชนอาสาสมัครสื่อสารสุขภาพ (นสส.) ระดับเยาวชน โดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการแกนนำยุวชนอาสาสมัครนักสื่อสารสุขภาพ(นสส.)ในแต่ละหมู่บ้าน ด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และฝึกปฏิบัติการสื่อสารข้อมูลเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านหอกระจายข่าวในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นอีกนวัตกรรมหนึ่งในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อบุคคลในระดับเยาวชน

4.1.3) สรุปกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมในการปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

กระบวนการ	กิจกรรมต้นแบบ	วิธีการ
1) ค้นหา/ สำรวจตนเอง	-สำรวจปัญหาใน ชุมชน “รู้จักตนเอง..รู้ เหตุแห่งปัญหา”	-จัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาโดยแบ่งกลุ่มๆละ 8-10 คน จำนวน 8 กลุ่ม(8หมู่)ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา/ อุปสรรค/เหตุของปัญหาในชุมชนของตนเอง -นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันทั้ง 8 หมู่ -สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมสรุปเหตุปัญหาลู่การหาแนวทางแก้ไข
2) ปรับวิธีคิด/ ปรับกระบวนการ ทัศน์	-การจัดอบรม ปรับกระบวนการ ทัศน์สุขแบบ พอดีด้วยวิถี พอเพียง (พอประมาณ มี เหตุผล มี ภูมิคุ้มกัน 2 เงื่อนไข มีความรู้ คุณธรรม)	-บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ แนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแก่ประชาชนตำบล แม่หลาย โดยเน้นความพอเพียงจากตัวเองที่ไม่ปฏิเสธทุนนิยม และต้องไม่ติดกับดักทุนนิยม(คือไม่ตามกระแสสังคม/แห่ไป ตามคนอื่น)
3) สร้าง กระบวนการ เรียนรู้	-ศึกษาดูงานศูนย์ เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง ภาคเหนือ ณ ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (สร้าง กระบวนการ เรียนรู้ภายนอก) - จัดประกวด หมู่บ้าน “บ้านนี้ วิถีพอเพียง” (สร้าง กระบวนการ	-ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เปิดโลกทัศน์จากชุมชนอื่นที่ประสบ ความสำเร็จในการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน พื้นที่ และนำเอาความรู้ที่นำมาประยุกต์ปรับใช้ ในชีวิตประจำวันในชุมชนตนเอง -ชุมชนทั้ง 8 หมู่บ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศักยภาพของชุมชน อื่นๆเพื่อนำสิ่งดีจากชุมชนอื่นๆมาปรับใช้ภายใต้บริบท ชุมชนตนเอง

	<p>เรียนรู้ภายใน ฐู เขา-ฐูเรา)</p> <p>-จัดเวทีตลาดนัด ความรู้“ สุขแบบ พอดี บนวิถี พอเพียง”</p> <p>-จัดกิจกรรมฐาน เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงเพื่อ ส่งเสริมค่านิยม วิถีชีวิตเศรษฐกิจ พอเพียงแก่ เยาวชนตำบลแม่ หล่าย</p>	<p>-นำผลงานทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่ มาจัดแสดงเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการนำไปประยุกต์ใช้ และร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนา กิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและชุมชนให้ดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การก่อเกิดวัฒนธรรมแห่งความพอเพียงในระดับบุคคล ระดับชุมชนและระดับสังคม</p> <p>-จัดกิจกรรมฐานเรียนรู้ walk rally เศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมด 7 ฐาน ได้แก่ (1)ฐานให้ความรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (2)ฐานการจัดทำบัญชีครัวเรือน (3)ฐานการวางแผน(4)ฐานสืบสานภูมิปัญญา (5)ฐานการผลิตสื่อรณรงค์ด้านเศรษฐกิจพอเพียง (6)ฐานประดิษฐ์กระทงดอกอสมิน (7)ฐานธนาคารขยะรี (8)ฐานการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ</p>
4)ถ่ายทอด/ เผยแพร่ความรู้	<p>-จัดนิทรรศการ ประชาสัมพันธ์ แนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง</p> <p>-สร้างแกนนำ อาสาสมัครนัก สื่อสารสุขภาพ (นสส.)</p> <p>-สร้างแกนนำ ชุมชนอาสาสมัคร สื่อสารสุขภาพ (นสส.) ระดับ เยาวชน</p>	<p>-จัดทำบอร์ดให้ความรู้ประชาสัมพันธ์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นช่องทางการรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนและเยาวชนในเขตเทศบาลแม่หล่าย</p> <p>-รับสมัครแกนนำอาสาสมัครนักสื่อสารสุขภาพ(นสส.)ให้ สารถะความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านหอกระจายข่าวในแต่ละหมู่บ้าน</p> <p>-อบรมเชิงปฏิบัติการเทคนิคการเขียนสกริปและเทคนิคจัด รายการวิทยุผ่านหอกระจายข่าว</p>

4.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4.2.1 หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย

คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) และโรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง (ลือราษฎร์อุปถัมภ์) ได้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “เศรษฐกิจพอเพียง” ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยมีชื่อหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรดังต่อไปนี้

1) หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้ชื่อหลักสูตรว่า “ชีวิตมีคุณค่า พึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง” มีเนื้อหาสาระประกอบด้วย

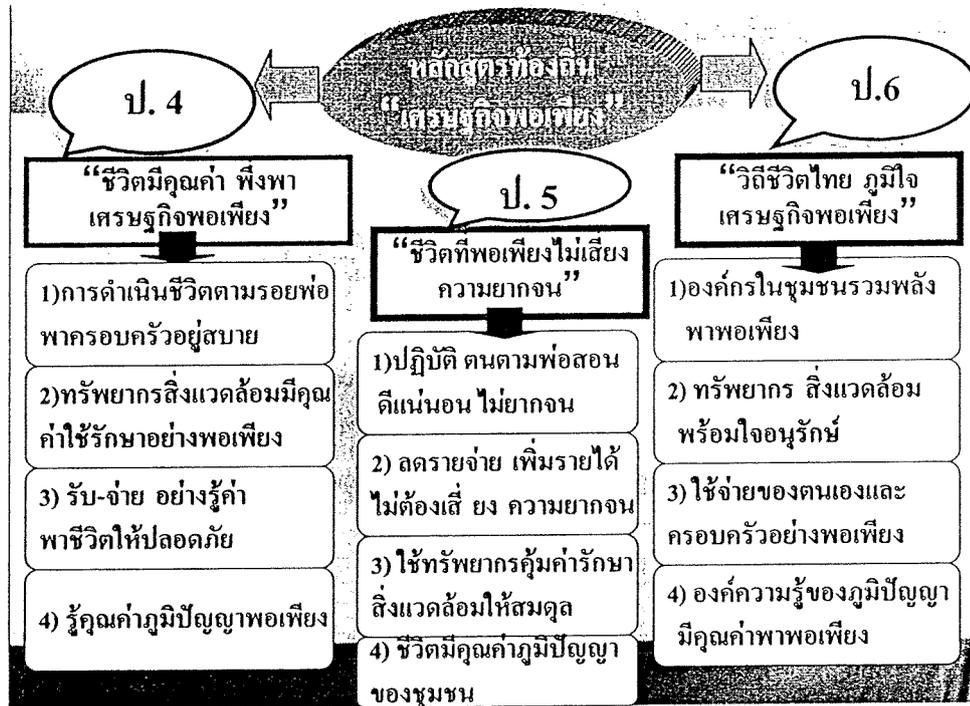
- 1.1) การดำเนินชีวิตตามรอยพ่อพาครอบครัวอยู่สบาย
- 1.2) ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมีคุณค่า ใช้อย่างพอเพียง
- 1.3) รับ-จ่ายอย่างรู้ค่า พาชีวิตให้ปลอดภัย
- 1.4) รู้คุณค่า ภูมิปัญญา

2) หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้ชื่อหลักสูตรว่า “ชีวิตที่พอเพียง ไม่เสี่ยงความยากจน” มีเนื้อหาสาระประกอบด้วย

- 2.1) ปฏิบัติตามพ่อสอน คีแน่นอนไม่ยากจน
- 2.2) ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ไม่ต้องเสี่ยงความยากจน
- 2.3) ใช้ทรัพยากรคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล
- 2.4) ชีวิตมีคุณค่า ภูมิปัญญาของชุมชน

3) หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้ชื่อหลักสูตรว่า “วิถีชีวิตไทย ภูมิใจเศรษฐกิจพอเพียง” มีเนื้อหาสาระประกอบด้วย

- 3.1) องค์กรในชุมชน รวมพลังพาพอเพียง
- 3.2) ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม พร้อมใจอนุรักษ์
- 3.3) ใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียง
- 3.4) องค์กรความรู้ของภูมิปัญญา มีคุณค่าพาพอเพียง

ภาพที่ 1 หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย

4.2.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย

คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา คีศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) และโรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ่อง (ลีธาราษฎร์อุปถัมภ์) จำนวน 20 คน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ โดยมีการจัดเวทีสำรวจกิจกรรมที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน วิเคราะห์หลักสูตรและได้รวบรวมข้อมูลเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีพอเพียงจากทั้ง 2 โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย มาพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ "เศรษฐกิจพอเพียง" สู่การเรียนการสอน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร "เศรษฐกิจพอเพียง" ดังนี้

- 1) จัดทำร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดมาตรฐานเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระเรียนรู้วิชาต่างๆ ในแต่ละชั้น
- 2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

4.2.3 นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์
 ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

ซึ่งจากผลการศึกษาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง โดยสำรวจนักเรียนจาก
 โรงเรียนบ้านแม่หลาย และโรงเรียนบ้านแม่หลายกาช่อง รวมจำนวน 100 คน พบว่า ส่วนใหญ่ใน
 ภาพรวมนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร
 เศรษฐกิจพอเพียง และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้
 นักเรียนยังเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนจากการเรียนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงชอบ
 เรียนกับวิทยากรท้องถิ่น และคิดว่าการเรียนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นนี้มีความ
 สนุกสนานในการเรียนและส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และ
 มีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อีกทั้งยังส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสืบสานอนุรักษ์
 ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้และ
 สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนได้

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง
 ครูผู้สอนให้ความเห็นว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการวัดผลประเมินผลของ
 แผนการสอนมีความเหมาะสม สัมพันธ์เชื่อมโยงกันสอดคล้องกัน นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการ
 ทำกิจกรรมการประกอบการสอน เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การผลิตปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ จาก
 วิทยากรท้องถิ่นเป็นอย่างมาก การเห็นตัวอย่างในชุมชนทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้กับปราชญ์ชุมชน
 ส่งผลให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่น และร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและที่สำคัญนักเรียนสามารถ
 นำไปใช้จริงได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งจากการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงยัง
 ส่งผลต่อการสร้างอาชีพเสริมให้กับนักเรียนในการหารายได้เพิ่มเติมช่วงวันหยุด เช่นปลูกผักปลอด
 สารพิษขายในชุมชน นอกจากนี้ยังเกิดการเชื่อมร้อยผู้รู้ในชุมชนกับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนในพื้นที่
 สืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่ชุมชนสืบไป

นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการ
 สอนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนรู้สึกตื่นเต้นที่จะได้เรียนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง
 และมีการลงพื้นที่จริงในชุมชนซึ่งเห็นว่ามีค่าจำเป็นต่อนักเรียน ในการช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟู
 วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ต่อไป นักเรียน
 ส่วนใหญ่ชอบการสอนโดยวิทยากรท้องถิ่นเพราะได้เรียนรู้กับคนที่มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
 และได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งวิทยากรท้องถิ่นสอนเก่ง สอนดี มี
 ความรู้ดี ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เอาใจใส่ และตั้งใจสอน ทำให้ได้รับความรู้และความสนุกสนาน
 เพลิดเพลินในขณะที่เรียนไปด้วย

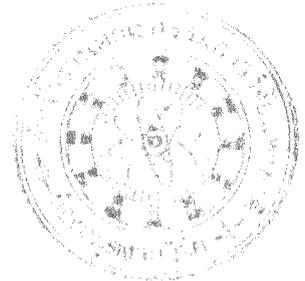
4.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3: ถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.3.1 ถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนแม่หล่าย

ย้อนกับประมาณ 8 ปีที่แล้ว ชุมชนแห่งนี้มีปัญหาเรื่องบ่อกักคักขยะ ส่งผลก่อให้เกิดแมลงวันที่มีจำนวนมากจนต้องกลางมุ้งกินข้าวขณะพักจากการทำนา ซึ่งได้กลายเป็นข่าวในรายการเก็บตก ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 โดยต้นเหตุของปัญหาเกิดจากปริมาณขยะล้นเมือง และบ่อกักคักขยะมีไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษในหมู่บ้าน เกิดน้ำเสีย กลิ่นเหม็น ไม่สามารถคั้นน้ำจากบ่อน้ำได้

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้คนในชุมชนแม่หล่ายหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทุนทางสิ่งแวดล้อมของส่วนรวมในชุมชนมากขึ้น ก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ปัญหาสู่ปัญหาร่วมกันในการร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา เลือกแนวทางในการแก้ปัญหา ทำให้ชุมชนแม่หล่ายซึ่งจากเดิมเต็มไปด้วยขยะเหม็นเน่า เต็มไปด้วยแมลงวันที่มีจำนวนมากแม้แต่กินข้าวก็ยังคงกางมุ้ง ได้พลิกมุมมองใหม่กลับกลายเป็นสวรรค์บนดิน ที่มีอากาศบริสุทธิ์ และเป็นต้นแบบของแหล่งเรียนรู้เรื่องการจัดทำเกษตรอินทรีย์ขยายผลสู่การทำเกษตรผสมผสานต่อยอดสู่โรงเรียนชาวนาที่เน้นวิถีอินทรีย์ในการปลูกข้าว และพัฒนาสู่ชุมชนพลังงานทดแทนบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง แหล่งเรียนรู้ดังกล่าวก่อก่อเกิดจากการสังสมกระบวนการคิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าของชาวบ้านชุมชนแม่หล่าย ซึ่งเริ่มจากการรู้จักวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนแม่หล่ายก่อให้เกิดปัญหาเปลี่ยนวิกฤตให้เป็น โอกาสสู่การค้นหาแนวทางแก้ไขผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาให้เหมาะสมภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนจนก่อนเกิดนวัตกรรมท้องถิ่น โดยชุมชนและเพื่อชุมชนขึ้น ซึ่งมีบทเรียนเพื่อการพึ่งตนเองบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 8 กิจกรรมจาก 8 หมู่บ้าน ดังนี้

- 1) พอใจสิ่งที่เป็น “อาชีพสุจริตปฏิบัติ” ที่ไม่ทำให้ใครเดือดร้อนแต่มีความสุข
- 2) สร้างมูลค่ามะขามแก้ว สินค้า OTOP ระดับตำบล
- 3) ผักปลอดสารพิษบนวิถีเกษตรอินทรีย์
- 4) โรงเรียนชาวนา ข้าวอินทรีย์มิตรสิ่งแวดล้อม
- 5) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ของพ่อ มนูญ วงศ์อินทร์
- 6) การทำพรมเช็ดเท้า OTOP บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 7) สัจจะกองทุนหมู่บ้าน เพื่อการพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน
- 8) ความพอประมาณ บนฐานเกษตรพอเพียงเลี้ยงชีพ

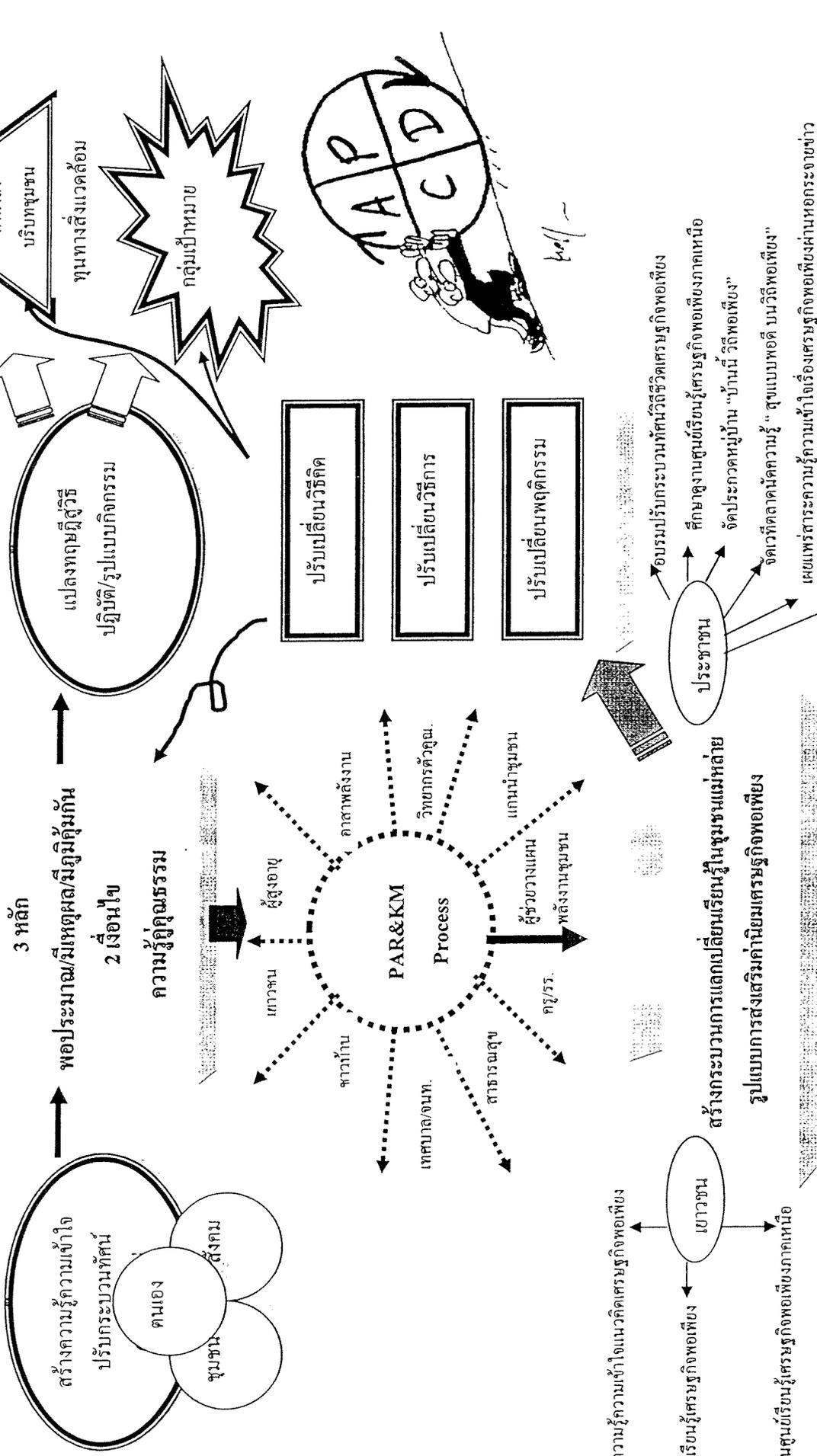

4.3.2 สรุปผลการถอดบทเรียนการสร้างเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนทั่วไปและเยาวชน

จากการถอดบทเรียนการเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ฮ่องสอน พบว่า ผลแห่งความสำเร็จในการเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

- 1) การสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่านเวทีปรับกระบวนการทัศน์(ปรับเปลี่ยนวิธีคิด)
- 2) แปลงทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิธีการปฏิบัติ/รูปแบบกิจกรรม โดยคำนึงถึงบริบทชุมชน ทูทางสังคม ทูทางวัฒนธรรมทูทางสิ่งแวดล้อมและกลุ่มเป้าหมาย
- 3) ใช้กระบวนการจัดการความรู้และการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนผ่านการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนและเยาวชนชุมชนแม่ฮ่องสอน ก่อให้เกิดผลใน 3 ลักษณะ ดังนี้ (1) เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีคิด (2) ปรับเปลี่ยนวิธีการได้อย่างเหมาะสม และ (3) เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแห่งความพอเพียงบนฐานบริบทชุมชน ทูทางสังคม ทูทางวัฒนธรรมและทูทางสิ่งแวดล้อมโดยใช้ PDCA ทำการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภูมิที่ 3 สรุปองค์ทบทเรียนการเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนทั่วไปและเยาวชน

แผนภูมิที่ 3 แสดงสรุปผลการถอดบทเรียนการเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มต้นจากการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่านเวทีปรับกระบวนการทัศน์(ปรับเปลี่ยนวิถีคิด)ด้วยการเรียนรู้รากเหง้าตนเองเพื่อวิเคราะห์ตนเองได้ว่ามีความพอเพียงอยู่ในระดับใด จากนั้นจึงนำไปสู่การวิเคราะห์ชุมชน เพื่อรู้จักแจ่มจุก่อนในการเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ประชาชนและเยาวชนในพื้นที่ตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท มีความพอประมาณ มีเหตุมีผล รู้จักสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง โดยอาศัยความรู้คู่คุณธรรมเป็นฐานคิดฐานปฏิบัติผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนหลักจากนั้นได้แปลงทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิธีการปฏิบัติ/รูปแบบกิจกรรมโดยคำนึงถึงบริบทชุมชน ทูทางสังคม ทูทางวัฒนธรรมทูทางสิ่งแวดล้อมและกลุ่มเป้าหมายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนแม่ข่ายสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถพึ่งตนเองได้ และใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมค้นหาความจริงในชุมชน โดยให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมด้วยช่วยกันค้นหาปัญหา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมพัฒนาร่วมกันก่อเกิดการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน โดยพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ข่ายดังนี้ ภาคประชาชนประกอบด้วยกิจกรรม 1) การจัดอบรมปรับกระบวนการทัศน์สุขแบบพอดีด้วยวิถีพอเพียง 2) ศึกษาดูงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงภาคเหนือ ณ ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 3) จัดประกวดหมู่บ้าน “บ้านนี้ วิถีพอเพียง” เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านตำบลแม่ข่ายนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับครอบครัว และระดับชุมชน 4) จัดเวทีตลาดนัดความรู้ “ สุขแบบพอดี บนวิถีพอเพียง” โดยจะนำผลงานทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่ มาจัดแสดงเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสู่การก่อเกิดวัฒนธรรมแห่งความพอเพียงในระดับบุคคล ระดับชุมชนและระดับสังคมอย่างยั่งยืนได้ 5) จัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 6) อบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านหอกระจายข่าวโดยอาศัยแกนนำอาสาสมัครนักสื่อสารสุขภาพ(นสส.)ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นอีกนวัตกรรมหนึ่งในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อบุคคลในส่วนของภาคเยาวชนประกอบด้วย 1) การจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแก่เยาวชนตำบลแม่ข่าย 2) จัดกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงแก่เยาวชนตำบลแม่ข่าย ประกอบด้วยโปรแกรมกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมด 7 ฐาน ซึ่งจากการจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนและเยาวชนชุมชนแม่ข่ายเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีคิด ไม่อยากได้ไม่อยาก

มีไม่ยากเป็นเหมือนคนอื่นจนเกินตัวโดยปราศจากเหตุผล รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและรู้หาแนวทางที่เหมาะสมรองรับกับการเปลี่ยนผ่านของสังคมอย่างรู้เท่าทันไม่ประมาท อีกทั้งยังเกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการที่เหมาะสมกับตนเองไม่ลอกเลียนแบบใคร โดยผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ตนเองจนตกผลึกเป็นอย่างดี สุดท้ายจึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองกล่าวคือ มีความพอประมาณ: รู้คุณค่าที่มาจากตนเอง ภูมิใจในกำพืด ถิ่นฐานบ้านเกิดรากเหง้าแผ่นดิน ภูมิใจในวิถีชีวิตของตนเองกินอยู่แบบวิถีชุมชนตนเอง เข้าถึงคุณค่ามากกว่ายึดติดรูปแบบ ไม่น่าใหญ่ ไม่ไหลตามกระแส รู้กาลเทศะ มีความสุขตามอัธยาศัย ขนาดพอดีไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ไม่คิดแบรนต์ ไม่ไหลตามกระแสโฆษณาบ้าบริโภคนิยม มีเหตุผล: ใช้ชีวิตอย่างมีข้อมูลมีคุณภาพ ตัดสินใจด้วยข้อมูลความรู้แจ้ง รู้เขารู้เรารู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ไม่ทำตามๆกัน รู้ศักยภาพตนเอง รู้ชุมชน รู้ปัญหา รู้โลกาภิวัตน์ โดยหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง มีแผนชีวิต ครอบครัวยุคใหม่ งบประมาณครอบครัวรายรับ รายจ่าย หนี้สินเพื่อวางแผนเป้าหมายและวิธีการจัดการชีวิตให้พึ่งตนเองได้ โดยอาศัยหลักการดี มีข้อมูล ความรู้และมีปัญญา และมีภูมิคุ้มกันที่ดี : มีการจัดการชีวิตของตนเองที่ดี ในส่วนของตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ การทำงาน ชุมชน สังคม และองค์กร กล่าวคือมีการวางแผนการแบ่งเวลาได้อย่างถูกต้อง เวลาทำงานตั้งใจทำงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ เวลาอยู่บ้านก็ให้ความสำคัญกับคนในครอบครัว และรู้จักใช้เวลากับตนเองในการคลายเครียดบ้าง รวมถึงการวางแผนการออมเงินเพื่ออนาคตของลูกของครอบครัว ยึดหลักการทำงานอย่างมีคุณภาพโปร่งใส ตรวจสอบได้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นและวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหตุด้วยผล ด้วยข้อมูลและหลักวิชาการอย่างมีคุณธรรม โดยอาศัยหลักการตรวจสอบ PDCA (Plan=วางแผน Do=ลงมือทำ Check=ตรวจสอบ Act=ทำการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น) เพื่อเกิดการพัฒนาดตนเอง ชุมชน และสังคมตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างต่อเนื่องสู่การพึ่งตนเองบนฐานพอเพียง

4.3.3 วิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุน

จากการถอดบทเรียนของความสำเร็จในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนแม่หล่ายพบว่าชุมชนแม่หล่ายได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนที่มีความคุ้มค่ากับการลงทุน(รายละเอียดในตารางที่ 4) แม้จะมีปริมาณกำไรที่ได้รับหลังหักราคาต้นทุนจะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็ถือว่าการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการหารายได้เสริมโดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถสร้างรายได้เข้าครอบครัวเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประทังชีวิตได้ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนชุมชนแม่หล่ายเกิดองค์ความรู้ในการจัดการกับชีวิตของตนเองเพื่อการพึ่งตนเองได้บนหลักความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้วินัยคุณธรรม โดยคำนึงถึงบริบทชุมชน ทนทางสังคม ทนทางวัฒนธรรม และทนทางทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่สู่ความสมดุลอย่างแท้จริง

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคุ้มค่าในการลงทุน

ผลิตภัณฑ์	ราคาค้นทุน	ราคาขาย	ผลตอบแทนความ คุ้มค่าที่ได้รับ โดยประมาณ
1) น้ำส้มควันไม้ (* เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ที่สุด)	0 บาท	ขวดใหญ่ 100 บาท ขวดเล็ก 20 บาท	120 บาท (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณ น้ำส้มควันไม้ที่ได้ ในแต่ละครั้ง หลังจากเผาถ่านด้วย เตาเผา 200 ลิตร)
2) ปุ๋ยชีวภาพ	180 บาท	(ได้ 70 ถุง) ขายถุง ละ 10 บาท	520 บาท
3) เตาเผา 200 ลิตร	1,000 บาท (ขึ้นอยู่กับราคาเหล็ก และค่าน้ำมันในการ ขนส่ง ณ ช่วงเวลานั้น)	1,200-1,500 บาท (พร้อมสอนจน นำไปใช้ได้จริง)	200-500 บาท
4) เตาแก๊สพลังแอลบ	1,000 บาท	1,500 บาท (พร้อมสอนจน นำไปใช้ได้จริง)	500 บาท
5) เตาอบไร้ควัน	1,000 บาท	1,500 บาท (พร้อมสอนจน นำไปใช้ได้จริง)	500 บาท
6) พันธุ์กล้าผัก	0 บาท (ใช้วิธีการเพาะ เอง)	ต้นละ 25 บาท	25 บาท/ต้น

บทที่ 5

อภิปรายผลและวิจารณ์ผล

โครงการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการวิจัยที่ใช้รูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อความรู้ เติมความคิด เสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนสู่การพัฒนาให้ชุมชนแม่หล่ายมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ด้วยตัวชุมชนเอง และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ที่เกิดจากคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อนในชุมชนอย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

1) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3) เพื่อถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสรุปบทเรียน รวมถึงแนวทางการดำเนินโครงการ การเชื่อมโยงของเครือข่าย และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลแม่หล่าย ว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไร ที่ทำให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายประสบความสำเร็จ

พื้นที่ดำเนินการวิจัย คือ เทศบาลตำบลแม่หล่าย อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ กลุ่มประชากรศึกษา ได้แก่ เครือข่ายกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 8 หมู่บ้าน คณะครูในพื้นที่ตำบลแม่หล่าย กลุ่มเยาวชน สาธารณสุขตำบล อาสาพลังงาน วิทยากรตัวคูณ ผู้ช่วยวางแผนพลังงานชุมชน แกนนำชุมชนในพื้นที่ ทั้ง 8 หมู่บ้าน ตลอดจนนักวิชาการท้องถิ่นที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือได้ศึกษาเกี่ยวกับชุมชน จากทั้ง 8 หมู่บ้าน โดยกำหนดเป้าหมายประชาชน จำนวน 100 คน และเป้าหมายเป็นเยาวชนตำบลแม่หล่าย จำนวน 100 คน รวมจำนวน 200 คน

วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) พิจารณาจากข้อมูลเอกสารและข้อเท็จจริงที่ได้จากการสำรวจ สัมภาษณ์และสังเกตการณ์ในพื้นที่เป้าหมาย โดยนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละกิจกรรมนำมาจัดระเบียบข้อมูลใหม่ โดยการจำแนกประเภทเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การศึกษาและกิจกรรม แล้วนำมาวิเคราะห์ควบคู่บริบท รวมทั้งการเปิดเวทีสรุปผลการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งมีชุมชนและทีมวิจัยร่วมวิเคราะห์ กำหนดตัวชี้วัด และประมวลผลร่วมกัน โดยยึดประชาชนในชุมชนเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ตามพัฒนาการของการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นการเตรียมชุมชนและวิเคราะห์ชุมชนในด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมสภาพปัญหาและศักยภาพของชุมชนแม่ข่าย และค้นหากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ระยะที่ 2 เป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่ข่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการดำเนินการวิเคราะห์หัตถเรียนในพื้นที่เทศบาลแม่ข่ายมีบทเรียนด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ใด อย่างไร เพื่อนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงมีการวิเคราะห์ปัญหาของหลักสูตรท้องถิ่นช่วงชั้นที่ 2 ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปัจจุบัน จัดสร้างหลักสูตร ทดลองใช้หลักสูตรและประเมินหลักสูตรร่วมกันของคนในชุมชน สู่การพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่ข่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 3 เป็นการถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปบทเรียน รวมถึงแนวทางการดำเนินโครงการ การเชื่อมโยงของเครือข่าย และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลแม่ข่าย ว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไร ที่ทำให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ข่ายประสบความสำเร็จ

ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ข่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

จากการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเทศบาลแม่ข่าย โดยใช้ข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ระดับตำบล พ.ศ. 2552 และการจัดเวทีชาวบ้าน พบว่าชุมชนแม่ข่ายมีศักยภาพในหลายด้านทั้งทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนปัญญา (ผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน) และทุนทางสิ่งแวดล้อมเป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่ข่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ สู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่ข่ายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ซึ่งจากการวิเคราะห์จุดอ่อนของชุมชนแม่ข่าย พบว่า จุดอ่อนของชุมชนแม่ข่ายในการส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1) การทำกิจกรรมที่สอดคล้องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขาดความต่อเนื่อง ขาดการติดตามประเมินผล 2) ขาดการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอย่างเป็นระบบ 3) ขาดความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม 4) แกนนำชุมชนขาดทักษะการถ่ายทอดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ลูกบ้าน (ถ่ายทอดไม่เป็น ไม่รู้จะถ่ายทอดอย่างไร) ทำให้ลูกบ้านขาดความรู้ไม่รู้จะปฏิบัติ

คนบนฐานแห่งความพอเพียงอย่างไร 5) ขาดการกระตุ้น การประชาสัมพันธ์ในชุมชนถึงข้อดีของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวจึงนำมาซึ่งการหากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่ายโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ที่มุ่งเน้นให้คนในชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ค้นหาปัญหา สู่แนวทางพัฒนาร่วมกัน โดยนำเอากระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการดึงความรู้ภายใน (tacit knowledge) ของแต่ละคนในชุมชนออกมาแสดงให้เห็นชัดแจ้งด้วยการถอดความออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร (explicit knowledge) และนำความรู้เหล่านั้นมาแบ่งปัน แลกเปลี่ยนกันในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้เห็นต้นตอของปัญหาและร่วมหาเส้นทางในการกำจัดจุดอ่อน ปัญหาเหล่านั้นร่วมกัน ผ่านกระบวนการคิด กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และกระบวนการสะท้อนกลับของคนในชุมชนแม่หล่ายสู่การตกผลึกทางความคิดร่วมกันนำไปสู่ปัญญาในการค้นหา กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่าย

ซึ่งคณะผู้วิจัยร่วมกับประชาชนและเยาวชนในพื้นที่ตำบลแม่หล่ายได้ร่วมออกแบบกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนและเยาวชนตำบลแม่หล่าย โดยใช้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของชุมชน และข้อมูลจปฐ. เป็นฐานในการคิดรูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนและเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

1) การจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย ประกอบด้วย การจัดอบรมปรับกระบวนการทัศนสุขแบบพอดีด้วยวิถีพอเพียง จัดศึกษาฐานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จัดประกวดหมู่บ้าน “บ้านนี้ วิถีพอเพียง” จัดเวทีตลาดนัดความรู้ “ สุขแบบพอดี บนวิถีพอเพียง” จัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และให้สาระความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านหอกระจายข่าวในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีการอบรมแกนนำอาสาสมัครนักสื่อสารสุขภาพ (นสส.) ในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อบุคคล

2) การจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย ประกอบด้วย การจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงแก่เยาวชนตำบลแม่หล่าย ประกอบด้วยโปรแกรมกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมด 7 ฐาน และจัดอบรมยุวชนอาสาสมัครสื่อสารสุขภาพ (นสส.) ระดับเยาวชนในการให้สาระความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านหอกระจายข่าวในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีการอบรมแกนนำยุวชนอาสาสมัครนักสื่อสารสุขภาพ (นสส.) ในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อบุคคล

5.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หลายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิจัย พบว่า คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานิเทศก์ และครูผู้สอนโรงเรียนบ้านแม่หลาย (ประชานุสรณ์) และโรงเรียนบ้านแม่หลายกาช่อง (เถียรราษฎร์อุปลัมภ์) จำนวน 20 คน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ โดยมีการจัดเวทีสำรวจกิจกรรมที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนวิเคราะห์หลักสูตร และได้รวบรวมข้อมูลเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีพอเพียงจากทั้ง 2 โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่หลาย พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ สู่การเรียนการสอนโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ (1) จัดทำร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระเรียนรู้วิชาต่างๆ ในแต่ละชั้น (2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของการใช้คุณธรรมนำความรู้ โดยไม่เคร่งครัดในรูปแบบของการเขียนหน่วย/แผนการเรียนรู้ (3) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยและแกนนำทางการศึกษาในเขตเทศบาลตำบลแม่หลายร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) โดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “ชีวิตมีคุณค่า ฟังพาเศรษฐกิจพอเพียง” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “ชีวิตที่พอเพียงไม่เสี่ยงความยากจน” และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “วิถีชีวิตไทย ภูมิใจเศรษฐกิจพอเพียง”

จากการแสดงแผนการจัดการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-ป. 6) ที่ได้แสดงมาข้างคั้นนั้น แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของศักยภาพชุมชนแม่หลาย ซึ่งได้สรุปผลการวิจัยในโครงการย่อยที่ 1 โดยนำเอาทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางมนุษย์ (ปราชญ์ผู้รู้) ในพื้นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในพื้นที่สู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หลายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งผลให้เกิดความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง สู่การร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

นอกจากนั้นจากการศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 100 คน โดยสำรวจนักเรียนจากโรงเรียนบ้านแม่หลาย และโรงเรียนบ้านแม่หลายกาช่อง พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมก่อเกิดความภูมิใจใน

ท้องถิ่นของตนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง และชอบเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น ก่อให้เกิดความสนุกสนานในการเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงการมีชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนไปได้ อีกทั้งยังส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสืบสานอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งนักเรียนคิดว่าการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงยังสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนได้

ทั้งนี้ ด้านความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียน พบว่า มีความพึงพอใจกับการจัดกิจกรรม โดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเห็นว่าเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ในส่วนของครูผู้สอนเห็นว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ของแผนการสอนมีความเหมาะสมดี นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการทำกิจกรรมการผลิตผักปลอดสารพิษ การผลิตปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ จากวิทยากรท้องถิ่นเป็นอย่างดีส่งผลให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่น และร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและที่สำคัญนักเรียนสามารถนำไปใช้จริงได้ในชีวิตประจำวันก่อเกิดอาชีพเสริมให้กับนักเรียนในการหารายได้เพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเกิดการเชื่อมร้อยผู้รู้ในชุมชนกับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนเพื่อสืบทอดอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่ชุมชนสืบไป

5.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3: ถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแม่หล่าย

เทศบาลตำบลแม่หล่าย ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ย้อนกับประมาณ 8 ปีที่แล้ว ชุมชนแห่งนี้มีปัญหาระบบบำบัดน้ำเสีย ส่งผลก่อให้เกิดแมลงวันที่มีจำนวนมากจนต้องกางมุ้งกินข้าวขณะพักจากการทำนา ซึ่งได้กลายเป็นข่าวในรายการเก็บตก ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 โดยต้นเหตุของปัญหาเกิดจากปริมาณขยะล้นเมือง และบ่อกำจัดขยะมีไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษในหมู่บ้าน เกิดน้ำเสีย กลิ่นเหม็น ไม่สามารถดื่มน้ำจากบ่อน้ำได้

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้คนในชุมชนแม่หล่ายหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทุนทางสิ่งแวดล้อมของส่วนรวมในชุมชนมากขึ้น ก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ปัญหาสู่ปัญญาร่วมกันในการร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา เลือกแนวทางในการแก้ปัญหา ทำให้ชุมชนแม่หล่ายซึ่งจากเดิมเต็มไปด้วยขยะเหม็นเน่า เต็มไปด้วยแมลงวันที่มีจำนวนมากแม้แต่กินข้าวก็ยังคงกางมุ้ง ได้พลิกมุมมองใหม่กลับกลายเป็นสวรรค์บนดิน ที่มีอากาศบริสุทธิ์ และเป็นต้นแบบของแหล่งเรียนรู้เรื่องการจัดทำเกษตรอินทรีย์ขยายผลสู่การทำเกษตรผสมผสานต่อยอดสู่โรงเรียนชาวนาที่เน้นวิถีอินทรีย์ในการปลูกข้าว และพัฒนาสู่ชุมชนพลังงานทดแทนบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง แหล่งเรียนรู้ดังกล่าวก่อก่อเกิดจากการสังสมกระบวนการคิดแล้วข้าเล่าของชาวบ้านชุมชนแม่หล่าย ซึ่งเริ่มจากการรู้จักวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนแม่หล่ายก่อให้เกิดปัญหา

เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสสู่การค้นหาแนวทางแก้ไขผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาให้เหมาะสมภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนจนก่อเกิดนวัตกรรมท้องถิ่น โดยชุมชนและเพื่อชุมชนขึ้น เช่นเดียวกับวารุณี ชินวินิจกุล (2549) ได้ทำการศึกษาในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ากระบวนการเรียนรู้เริ่มจากการรวมตัวของผู้นำชุมชนที่มีการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติอย่างง่าย ถ่ายทอดการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมุ่งแก้ปัญหาแบบพึ่งพาตนเอง มีระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนทั้งในและนอกชุมชนในลักษณะเครือข่าย ซึ่งการพัฒนาการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ฐานคิดของการพัฒนาเศรษฐกิจที่พอเพียงอย่างแท้จริง

จากการถอดบทเรียนความสำเร็จในชุมชน พบว่า ชุมชนแม่หล่ายมีกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการส่งเสริมอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงปลาอุกในบ่อดิน กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่มโรงเรียนชาวนา กลุ่มผลิตพลังงานทดแทนในชุมชน เช่น ผลิตไบโอดีเซลใช้เองในฟาร์มและชุมชน การผลิตเตาเผาถ่าน 200 ลิตร กลุ่มผลิตข้าวแต๋น กลุ่มแปรรูปอาหาร เช่น หมูสวรรค์ แคบหมู ฯลฯ และเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ เช่น กลุ่มสัจจะกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้สกัดและสะท้อนให้เห็นแนวทางการพึ่งตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแม่หล่ายในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) พอใจสิ่งที่เป็น “อาชีพสุขสิ่งปฏิภูล” ที่ไม่ทำให้ใครเดือดร้อนแต่มีความสุข
- 2) สร้างมูลค่ามะขามแก้ว สินค้า OTOP ระดับตำบล
- 3) ผักปลอดสารพิษบนวิถีเกษตรอินทรีย์ เช่นเดียวกับ เครือข่ายองค์กรชุมชนบ้านจำรุง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จัดตั้งแหล่งเรียนรู้เรื่องพลังงานทดแทน แหล่งรวบรวมผักพื้นบ้านทุกชนิด การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ การฝักอาชีพ การแปรรูปผลผลิตการเกษตร ป่าใช้สอย และมีการจำหน่ายผลผลิตปลอดสารเคมีของชุมชนซึ่งเป็นการรวมตัวของคนบ้านจำรุง ที่มุ่งหวังจะให้ชุมชนบ้านจำรุงปลอดสารเคมี มีสุขภาพที่ดีทั้งชุมชน (ชาติชาย เหลืองเจริญ, 2551)
- 4) โรงเรียนชาวนา ข้าวอินทรีย์มิตรสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับชุมชนม่วงหวาน-โคกเจริญ ได้ตั้งกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ โดยมีการนำมูลวัวควาย แกลบ ดินผสมและน้ำหมักที่ทำเองภายในชุมชนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เองในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มที่ปลูกข้าวอินทรีย์ (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2548)
- 5) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ของพ่อ มนูญ วงศ์อรินทร์ เช่นเดียวกับชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านวังลุ่ม ตำบลละอุ่นเหนือ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง ทำเกษตรกรรมหลากหลายปลูกพืชหลายอย่างผสมผสานกัน ช่วยลดความเสี่ยงในเรื่องโรคระบาด (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2548) และสอดคล้องกับ อรสุดา เจริญรัต (2546) สรุปได้ว่าเงื่อนไขสำคัญที่สุดของการดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การที่ชุมชนยังมีอำนาจในการควบคุมดูแลและจัดการทรัพยากร

ต่างๆ ด้วยชุมชนเองโดยระดมความหลากหลายของทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็ความรู็ ทุน เทคโนโลยี นำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของชุมชน โดยยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญาเดิม แต่ นำความรู็ สมัยใหม่มาบูรณาการ ได้อย่างเหมาะสม เงื่อน ไขเหล่านี้ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงยังคงสามารถดำรงอยู่ ในชุมชนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนตลอดมา

6) การทำพรมเช็ดเท้า OTOP บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นเดียวกับ ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง บ้านร่องกาศได้ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ที่ใช้หลักความมีเหตุผลในการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปอาหาร พื้นบ้านผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน โดยนำข้าวกล้องมาทำเป็นแป้งเพื่อทำขนม เช่น ข้าว เกรียบขนมดอกจอก กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ชาวบ้านมีกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจจนเกิด กิจกรรมต่างๆตามมา (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2548)

7) สัจจะกองทุนหมู่บ้าน เพื่อการพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน สอดคล้องกับ ชุมชนเศรษฐกิจ พอเพียงบ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอย กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ก่อตั้ง กลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาจากหลักเหตุผลโดยมาจากความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อ แก้ปัญหาหนี้สินในขณะเดียวกันกลุ่มออมทรัพย์ยังเป็นเสมือนระบบภูมิคุ้มกันสำรองเงินไว้ยามจำเป็น หรือฉุกเฉินปัจจุบันมีเงินออมรวมกันกว่า 1.3 ล้านบาท มีสมาชิกเกือบ 400 คน (สถาบันชุมชนท้องถิ่น พัฒนา, 2548)

8) ความพอประมาณ บนฐานเกษตรพอเพียงเลี้ยงชีพ เช่นเดียวกับ สมบัติ พันธิวิศิษฐ์ (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงการอยู่รอดของชุมชนชนบทไทย กรณีศึกษาชุมชนภาค ตะวันออกเฉียง เหนือ พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต โดยมีพฤติกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอประมาณ และมีเหตุผล มีความพยายามลดความเสี่ยงจาก เหตุการณ์ที่ไม่คาดหวังได้พร้อมกับพยายามสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกันทั้งส่วนของรัฐ ครัวเรือน และชุมชน ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวพบว่าเกิดการบริโภคที่เรียบง่ายและทำเกิดจิตสำนึกที่คำนึงถึงสุขภาพและ สิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาทางการเรียนรู้มากขึ้นชุมชนที่มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาปรับใช้ทำ ให้เศรษฐกิจภายในชุมชนสามารถปรับตัวไปตามบริบททางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ กระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของชุมชน

สรุปได้ว่า ผลสำเร็จของชุมชนเทศบาลตำบลแม่หล่ายเกิดจากดังต่อไปนี้

1) การค้นพบศักยภาพของตนเอง ค้นพบตัวเอง รากเหง้าเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทำให้ เกิดความภูมิใจ ความเคารพในถิ่นฐานบ้านเกิด ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) เกิดการค้นพบตัวตนหรือศักยภาพทุนในท้องถิ่น ทุนทรัพยากร ทุนความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางสังคม ทำให้เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ รอบตัว เกิดความรักและหวงแหนธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ไม่อยากให้ถูกทำลายอย่างที่ผ่านมาอีก

3) เกิดความมั่นใจในตนเอง จากการลองผิดลองถูก ได้รับการแนะนำ จากการศึกษาดูงาน ต่างๆ หล่อหลอมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะสามารถอยู่ในสังคมที่แปร

เปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลาในสังคมปัจจุบันได้ และสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ด้วยตัวเอง โดยไม่พึ่งตนเอง มีความรู้สึกในคุณค่าศักดิ์ศรีของตนเอง

4) เกิดการเรียนรู้และสร้างปัญหาในการแก้ปัญหาของตนเองและชุมชนได้ สอดคล้องกับ วารุณี ชินวินิจกุล (2549) ได้ทำการศึกษาในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กระบวนการเรียนรู้เริ่มจากการรวมตัวของผู้นำชุมชนที่มีการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติอย่างง่าย ถ่ายทอดการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมุ่งแก้ปัญหาแบบพึ่งพาตนเอง มีระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนทั้งในและนอกชุมชนในลักษณะเครือข่าย ซึ่งการพัฒนาการเรียนรู้และใช้แนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนแบบครบวงจรเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ฐานคิดของการพัฒนาเศรษฐกิจที่พอเพียงอย่างแท้จริง

5) มีการจัดการชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น มีการคิดในการตัดสินใจ การวางแผนที่เป็นระบบ และมีความเป็นระเบียบในการใช้ชีวิต

6) มีการจัดการตนเองให้อยู่อย่างมีความสุขตามอัตภาพ ในกรอบของสิ่งดีงาม ไม่ตามกระแส ไม่โลภ ตามหลักอยู่อย่างพอดี ด้วยวิถีพอเพียง สอดคล้องกับ ศิริพร พันธุลี (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ของกลุ่มร้อยละค้อยหลวงเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนห้วยหม้าย พบว่า ชาวชนกลุ่มร้อยละค้อยหลวงได้ใช้การจัดการความรู้ในการสร้างความรู้ใหม่ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้และนำความรู้ไปใช้ อย่างเป็นรูปธรรมใน 3 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับบุคคล ผลจากการจัดการความรู้ทำให้คนในชุมชนห้วยหม้ายรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งตนเองได้ ในการเก็บของป่าได้มากขึ้น มีน้ำใช้ตลอดปี ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ลดรายจ่าย มีรายได้เพิ่มขึ้น 2) ระดับครอบครัว คนในชุมชนห้วยหม้ายมีเงินออมไม่มีหนี้สิน ครอบครัวเข้มแข็ง (กาย ใจ จิต วิญญาณ) มีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อสังคมที่เปลี่ยนไป โดยมีต้นแบบที่ดีเป็นฐานในการสอน และเรียนรู้จากคนในครอบครัว ส่งผลให้เยาวชน และชาวบ้านห้วยหม้ายมีความรู้คู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคมเพื่อให้ปลอดภัยจากปัจจัยเสี่ยง เช่น ยาเสพติด สุรา 3) ระดับชุมชน ผลจากการจัดการความรู้ส่งผลให้ป่าไม้กลับมีความชุ่มชื้น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และพันธุ์กล้าไม้ท้องถิ่นของชุมชนห้วยหม้าย เช่น สัก มะค่าโมง และมะซึก ได้รับการขยายพันธุ์ให้ปรากฏอยู่ในชุมชน คนในชุมชนห้วยหม้ายรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น มีน้ำใจ ชาวบ้านร่วมจัดทำแผนป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์ต้นไม้ อีกทั้งส่งผลให้คนในชุมชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และปรับตัวได้อย่างไม่ประมาทอยู่ในหลักของความพอเพียง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นสุข

7) มีเหตุผล ในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติไม่ประมาท รู้จักวางแผน และหมั่นแสวงหาความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นอยู่เสมอๆ

8) สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในชุมชน คือ การสร้างทุนสังคมที่พึ่งพิงอิงอุ่นแก่กันและกันของคนในชุมชนร่วมกัน จัดระบบสวัสดิการออมทรัพย์ทำให้มีความมั่นคงในชีวิต มีทุนออมเก็บไว้ใช้ในภายภาคหน้า

9) มีคุณธรรม ในการดำรงชีวิตไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่นเป็นฐานคิดให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ประกอบอาชีพอย่างซื่อสัตย์สุจริต

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการวิจัยที่ใช้รูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อความรู้ เดิมความคิด เสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนสู่การพัฒนาให้ชุมชนแม่หล้ามีความเข้มแข็งพึ่งตนเอง ได้ด้วยตัวชุมชนเอง และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ที่เกิดจากคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล้า โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียน ในเขตเทศบาลแม่หล้าสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อถอดบทเรียนการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสรุปบทเรียน รวมถึงแนวทางการดำเนิน โครงการ การเชื่อมโยงของเครือข่าย และรูปแบบการบริหารจัดการของเทศบาลแม่หล้า ว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไร ที่ทำให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล้าประสบความสำเร็จ โดยจะขอกกล่าวสรุปผลการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการวิจัยข้อที่ 1 : เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล้าโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

จากการวิจัย พบว่า กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล้าโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 2 ระดับ คือ ระดับประชาชน และระดับเยาวชน ซึ่งคณะผู้วิจัยร่วมกับประชาชนและเยาวชนในพื้นที่ตำบลแม่หล้า ได้ร่วมออกแบบกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนและเยาวชนตำบลแม่หล้า โดยใช้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของชุมชน ผนวกกับข้อมูลลงปฐ. เป็นฐานในการคิดรูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนและเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล้า ในระดับประชาชนได้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล้า มีดังนี้ 1) จัดอบรมปรับกระบวนการทัศนสุขแบบพอคด้วยวิถีพอเพียง แก่ประชาชนตำบลแม่หล้า ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแก่ประชาชนตำบลแม่หล้า 2) จัดศึกษาฐานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงภาคเหนือ ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์และได้แลกเปลี่ยนรู้การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันกับชุมชนภายนอก 3) จัดประกวดหมู่บ้าน “บ้านนี้ วิถีพอเพียง” เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านตำบลแม่หล้า นำแนวคิด

เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับครอบครัว และระดับชุมชนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นวิถีชีวิตที่คุ้นชิน 4) จัดเวทีตลาดนัดความรู้ “สุขแบบพอดี บนวิถีพอเพียง” โดยนำผลผลิตทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละหมู่บ้าน ทั้ง 8 หมู่ มาจัดแสดงเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการนำไปประยุกต์ใช้ และร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนากิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและชุมชนให้ดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การก่อเกิดวัฒนธรรมแห่งความพอเพียงในระดับบุคคล ระดับชุมชนและระดับสังคมอย่างยั่งยืนได้ 5) จัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นช่องทางการรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนและเยาวชนในเขตเทศบาลแม่หล่าย 6) สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านหอกระจายข่าวในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีการอบรมแกนนำอาสาสมัครนักสื่อสารสุขภาพ(นสส.)ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นอีกนวัตกรรมหนึ่งในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อบุคคลในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่

สำหรับระดับเยาวชน ได้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเยาวชนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย มีดังนี้ 1) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแก่เยาวชนตำบลแม่หล่าย 2) จัดกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงแก่เยาวชนตำบลแม่หล่าย ประกอบด้วยโปรแกรมกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมด 7 ฐาน ได้แก่ (1) ฐานให้ความรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้องแก่เยาวชนชุมชนแม่หล่ายอันจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (2) ฐานการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนสามารถบริหารจัดการด้านการเงินและการวางแผนการทำงานทุกอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ (3) ฐานการวางแผนชีวิต มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนวางโครงการของชีวิตไว้สำหรับอนาคตให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมได้ (4) ฐานสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนสืบสานถ่ายทอดต่อในเยาวชนรุ่นหลัง (5) ฐานการผลิตสื่อนิทานด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนมีจิตอาสาในผลิตสื่อนิทานที่สอดแทรกแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยรู้จักนำวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (6) ฐานประดิษฐ์กระป๋องอมสินเพื่อการออม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนไม่ประมาทในชีวิต โดยรู้จักเก็บออมเงินเอาไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน (7) ฐานธนาคารขยะรีไซเคิล มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้จักการใช้ประโยชน์จากสิ่งของที่ใช้แล้วให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ (8) ฐานการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนสามารถนำเศษวัสดุเหลือใช้มาผลิตปุ๋ยหมัก โดยสามารถนำไปประกอบอาชีพและมีรายได้ต่อชุมชนได้ 3) จัดอบรมเยาวชนอาสาสมัครสื่อสารสุขภาพ (นสส.) ระดับเยาวชนในการให้สาระความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านหอกระจายข่าวในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีการอบรมแกนนำเยาวชนอาสาสมัครนักสื่อสารสุขภาพ(นสส.)ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นอีกนวัตกรรมหนึ่งในการ

ประชาสัมพันธฺ์เชิงรุกผ่านสื่อบุคคล

6.2 สรุปผลการวิจัยข้อที่ 2 : เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายสู่การปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1) จากการวิจัยพบว่า คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนโรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) และโรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง (ลือราษฎร์อุปถัมภ์) จำนวน 20 คน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ (1) จัดทำร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระเรียนรู้วิชาต่างๆ ในแต่ละชั้น แล้วจึงจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลัก ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักคิด และหลักปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้อีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ (2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิถีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของการใช้คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติ ปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการอย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยไม่เคร่งครัดในรูปแบบของการเขียนหน่วย/แผนการเรียนรู้ สามารถปรับใช้ได้ตามธรรมชาติของวิชา ระดับชั้น ตามบริบทของโรงเรียน แต่คงหัวข้อสำคัญไว้ ได้แก่ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนเริ่มจากการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาและเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระและกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่จะเรียน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ในแต่ละสถานศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน กำหนดเครื่องมือวิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผลตลอดจนสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนได้รับ ได้แก่ นักเรียนได้รับความรู้ที่ชัดเจน นักเรียนมีแนวทางในการประยุกต์ใช้ความคิดในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนได้รับการวัดผลตามสภาพจริง (3) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยและแกนนำทางการศึกษาในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่ายร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) โดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ

และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ มีหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 15 เรื่อง

จากแผนการจัดการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-ป. 6) แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของศักยภาพชุมชนแม่ข่าย ซึ่งได้สรุปผลการวิจัยในโครงการย่อยที่ 1 โดยนำเอาทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางมนุษย์ (ปราชญ์ผู้รู้) ในพื้นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในพื้นที่ผู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่ข่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งผลให้เกิดความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ผู้การร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

2) จากการศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 100 คน โดยสำรวจนักเรียนจากโรงเรียนบ้านแม่ข่าย และ โรงเรียนบ้านแม่ข่ายกาช่อง พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมก่อเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง และชอบเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น ก่อให้เกิดความสนุกสนานในการเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อีกทั้งยังส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสืบสานอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งนักเรียนคิดว่าการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งยังสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนได้

นอกจากนั้น จากการศึกษาความคิดเห็นในส่วนของครูผู้สอนเห็นว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สอนมีความเหมาะสมดี นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการทำกิจกรรมเช่นการผลิตผักปลอดสารพิษ การผลิตปุ๋ยชีวภาพ จากวิทยากรท้องถิ่น(ปราชญ์ชาวบ้าน)เป็นอย่างดีเพราะนักเรียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงและเห็นตัวอย่างในชุมชนจึงทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้กับปราชญ์ชุมชนส่งผลให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่น และร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และที่สำคัญนักเรียนสามารถนำไปใช้จริงได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งจากการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงยังส่งผลต่อการสร้างอาชีพเสริมให้กับนักเรียนในการหารายได้เพิ่มเติมช่วงวันหยุด เช่นปลูกผักปลอดสารพิษขายในชุมชน นอกจากนี้ยังเกิดการเชื่อมโยงผู้รู้ในชุมชนกับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนในพื้นที่สืบทอดอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่ชุมชนสืบไป

ในส่วน of นักเรียน จากการสอบถามถึงความคิดเห็นในการเรียนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น เมื่อได้ทราบว่าจะได้เรียนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงและมีการลงพื้นที่จริงในชุมชน เนื่องจากชอบการสอนโดยวิทยากรท้องถิ่นเพราะได้เรียนรู้กับคนที่มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจ

พอเพียงและได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง อีกทั้งวิทยากรท้องถิ่นสอนเก่ง สอนดี ใจดี เป็นกันเอง ใช้สื่อจากของจริงประกอบการสอนทำให้ได้รับความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลินในขณะที่เรียนไปด้วย หลังจากที่นักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดความภาคภูมิใจรักษ์ในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง อยากอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ต่อไปโดยมีการถ่ายทอดบอกต่อกับคนในครอบครัวด้วย

6.3 สรุปผลการวิจัยข้อที่ 3 : เพื่อถอดบทเรียนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนแม่หล้าได้นำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากชุมชนไปใช้อย่างเป็นทางการในการสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มจากการรู้จักวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนแม่หล้าก่อให้เกิดปัญหา เปลี่ยนวิกฤตให้เป็น โอกาสสู่การค้นหาแนวทางแก้ไขผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาให้เหมาะสม ตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข (พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไข มีความรู้คู่คุณธรรม) ซึ่งชุมชนแม่หล้ามีกิจกรรมเป็นรูปธรรมในการสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งตนเองบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ (1) ความพอใจสิ่งที่เป็น “อาชีพสุจริต” ที่ไม่ทำให้ใครเดือดร้อนแต่มี (2) สร้างมูลค่ามะขามแก้ว สินค้า OTOP ระดับ (3) ผักปลอดสารพิษบนวิถีเกษตรอินทรีย์ (4) โรงเรียนชาวนา ชาวอินทรีย์มิตรสิ่งแวดล้อม (5) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ของพ่อ มนูญ วงศ์ (6) การทำพรมเช็ดเท้า OTOP บนฐานภูมิปัญญา (7) สัจจะกองทุนหมู่บ้าน เพื่อการพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน (8) ความพอประมาณ บนฐานเกษตรพอเพียง เลี้ยงชีพ เกิดกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้คิดค้นวิธีการลดต้นทุนการผลิตต่างๆด้วยตนเองบนพื้นฐานของการประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เอาเปรียบ เบียดเบียนผู้อื่นและมีสภาพแวดล้อมที่ดีที่ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บนหลักของการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท พอประมาณ ภายใต้หลักเหตุผล โดยอาศัยความรู้ รอบคอบ ที่เหมาะสมกับตนเอง ชุมชน อย่างมีคุณธรรม

1) บทเรียน/ปัจจัยแห่งผลสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังต่อไปนี้

2) การค้นพบศักยภาพของตนเอง ค้นพบตัวเอง รากเหง้าเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดความภูมิใจ ความเคารพในถิ่นฐานบ้านเกิด ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) เกิดการค้นพบตัวตนหรือศักยภาพทุนในท้องถิ่น ทุนทรัพยากร ทุนความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางสังคม ทำให้เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ รอบตัว เกิดความรักและหวงแหนธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ไม่อยากให้ถูกทำลายอย่างที่ผ่านมามีอีก

4) เกิดความมั่นใจในตนเอง จากการลองผิดลองถูก ได้รับการแนะนำ จากการศึกษาดูงานต่างๆ หล่อหลอมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะสามารถอยู่ในสังคมที่แปร

เปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลาในสังคมปัจจุบันได้ และสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องพึ่งตนเอง มีความรู้สึกในคุณค่าศักดิ์ศรีของตนเอง

5) เกิดการเรียนรู้และสร้างปัญญาในการแก้ปัญหาของตนเองและชุมชนได้

6) มีการจัดการชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น มีการคิดในการตัดสินใจ การวางแผนที่เป็นระบบ และมีความเป็นระเบียบในการใช้ชีวิต

7) มีการจัดการตนเองให้อยู่อย่างมีความสุขตามอัธยาศัย ในกรอบของสิ่งดีงาม ไม่ตามกระแส ไม่โลก ตามหลักอยู่อย่างพอคือ ด้วยวิถีพอเพียง

8) มีเหตุผล ในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติไม่ประมาท รู้จักวางแผน และหมั่นแสวงหาความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นอยู่เสมอๆ

9) สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในชุมชน คือ การสร้างทุนสังคมที่พึ่งพิงอิงอุ่นแก่กันและกันของคนในชุมชนร่วมกัน จัดระบบสัจจะออมทรัพย์ทำให้มีความมั่นคงในชีวิต มีทุนออมเก็บไว้ใช้ในภายภาคหน้า

10) มีคุณธรรม ในการดำรงชีวิตไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่นเป็นฐานคิดให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ประกอบอาชีพอย่างซื่อสัตย์สุจริต

6.4 ข้อเสนอแนะ

6.4.1 ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยสรุปพัฒนาเป็นนโยบายในการขับเคลื่อนแก่เยาวชนและประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังในการสร้างเสริมจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชน และประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6.4.2 นายกเทศมนตรีและแกนนำชุมชนแม่หล่ายควรมีการจัดทำแผนที่เส้นทางเศรษฐกิจพอเพียง(road map)ให้ครอบคลุมและชัดเจนในระยะ 5 ปี เพื่อเป็นเป้าหมายสู่การขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ

6.4.3 ควรมีการประเมินผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบจากการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนแม่หล่าย

6.4.4 ยกย่องคุณธรรมในสังคม โดยสร้างวัฒนธรรมชุมชน วัฒนธรรมองค์กร ให้มีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน และสร้างธรรมเนียมในการบริหารภาครัฐ

6.4.5 สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

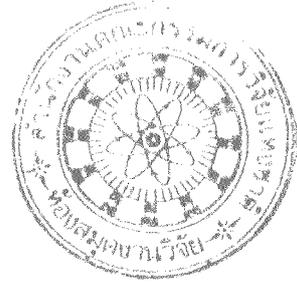
6.4.6 พัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

6.4.7 ควรพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในด้านอื่นๆ เพิ่มเติมเนื่องจากตำบลแม่หล่ายมีบทเรียนแห่งความสำเร็จเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในหลายด้าน ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ครบทุกด้านที่มีอยู่ในชุมชนแม่หล่าย

6.4.8 ควรมีการขยายรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงไปยังชุมชนอื่นๆ ใกล้เคียงตามบริบทของพื้นที่นั้นๆ เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่สืบไปแก่คนรุ่นหลัง

6.4.9 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแม่ข่ายบน
เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้บุคคลต่าง ๆ ที่มีความสนใจสามารถศึกษา ค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

บรรณานุกรม

- เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ และคณะ. (2546). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษานักศึกษาโปรแกรมการประถมศึกษา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี. รายงานการวิจัยสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี. (2545). วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี.เอ.ดีฟวิ้ง จำกัด.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2548). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชน. [Online]. Available. URL : http://arc.rint.ac.th/be/resource_pattana.html วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552
- ชาติชาย เหลืองเจริญ. (2551). บ้านจ่ารุงปลอดสารเคมี มีสุขภาพที่ดีทั้งชุมชน [Online]. Available. URL : <http://sites.google.com/site/banjumrung/Home/memo/bthna-suny-reiyn-ru-kestr-Thrmchati> [ออนไลน์] วันที่ 30 ตุลาคม 2553 .
- บ้านจ่ารุงต้นแบบชุมชนพอเพียง. (2551). หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 24 สิงหาคม 2551 : <http://easylife2.wordpress.com> [ออนไลน์] วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2552 .
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันต๊ะ). (2546). การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ สาขาพุทธศาสนามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธนา แซ่เตียว. (2548). การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้:สร้างองค์กรอัจฉริยะ. กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- วรทัศน์ บุญโคตร. (2548). การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม. [Online]. Available. URL : <http://www.sarapee.ac.th/index.php?name=News&file=article&sid=86>; วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552
- วิจารณ์ พานิช. (2548). การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัทตลาดหลักทรัพย์ จำกัด.
- ศิริพร พันธุ์ลี. (2552). การศึกษาศักยภาพของชุมชนห้วยหม้ายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่. 1 (4) : หน้า 15-23.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน). (2544). มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2545). การพัฒนาโครงการเรียนรู้จากการปฏิบัติ. นครปฐม : สำนักพิมพ์พีลิกส์เซ็นเตอร์.

- สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2548). กรณีศึกษาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง. คณะอนุกรรมการ
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและสังคมแห่งชาติ.
- อิทธิพล น้อยไม้. (2546). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง นครปฐมบ้านเราสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่4. วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (พฤศจิกายน 2545-มีนาคม 2546).

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่วิจัย

จัดเวทีประชุมชาวบ้านวิเคราะห์บริบทชุมชนและศักยภาพชุมชนเทศบาลแม่หล่าย

จัดเวทีประชุมแกนนำเยาวชนวิเคราะห์บริบทชุมชนและศักยภาพชุมชนเทศบาลแม่หล่าย

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง(เกษตรผสมผสาน) ของพ่อมนูญ วงศ์อรินทร์ แบบครบวงจร

ศูนย์เรียนรู้โรงเรียนชาวนา แหล่งเรียนรู้ในการทำการเกษตร โดยเน้นการทำการเกษตรวิถีอินทรีย์

การเลี้ยงปลาคุบ่อต้นแบบชีววิถี หมู่ 5

ผลิตภัณฑ์ถ่านผลไม้และน้ำส้มควนไม้จากเตาเผาชีวภาพ 200 ลิตร

อบรมปรับกระบวนการทัศนศึกษาแบบพอดีด้วยวิถีพอเพียงแก่แกนนำชุมชนตำบลแม่หล่าย

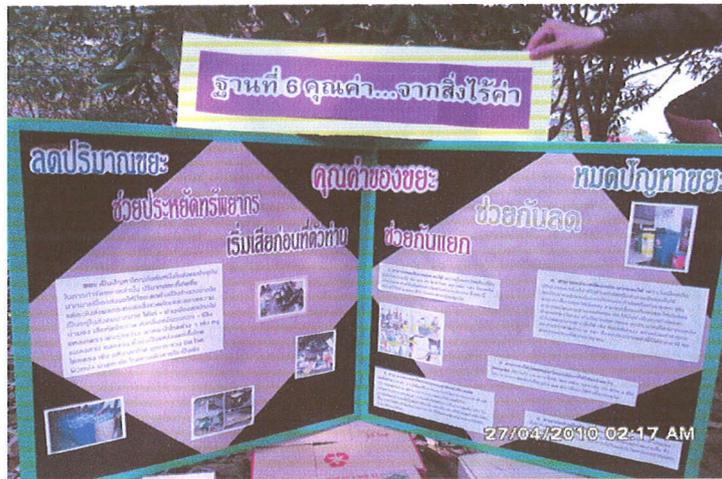
แกนนำชุมชนทั้ง 8 หมู่ร่วมถอดบทเรียนกิจกรรม/โครงการที่สอดคล้องเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่

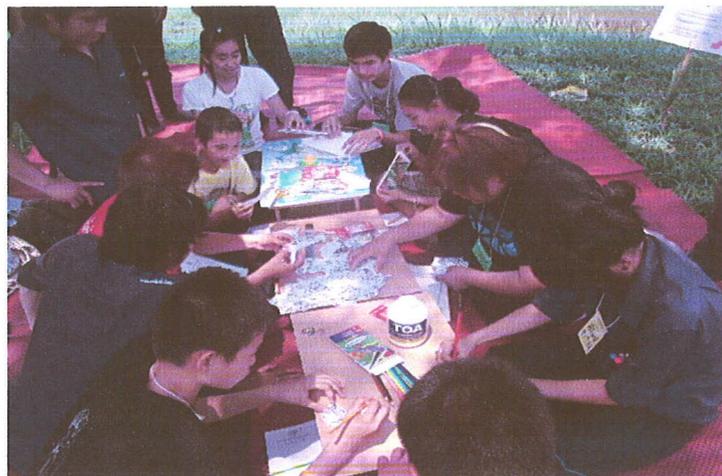
ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ shopping idea บทเรียนด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จจากหมู่อื่นๆ

จัดโครงการศึกษาดูงานและจัดกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง
แก่เยาวชนตำบลแม่หล่าย ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแพร์

“ฐาน คุณค่า จากสิ่งไร้ค่า” ส่วนหนึ่งของฐานกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง การนำสิ่งที่ไม่ใช้แล้วนำ
กลับมาใช้ใหม่

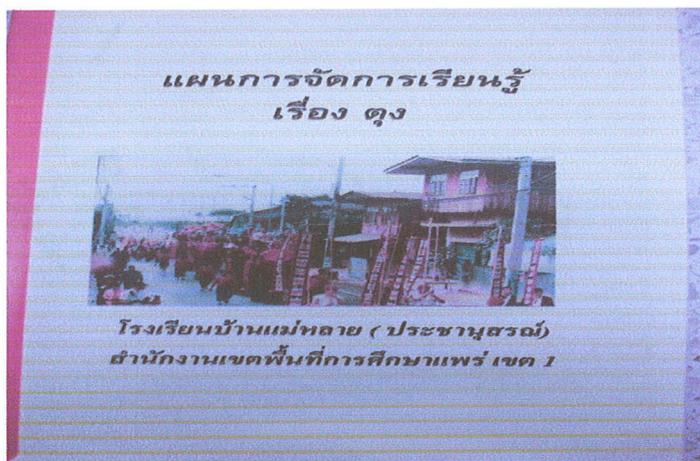
เยาวชนตำบลแม่หล่ายมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อนิทานเพื่อความพอเพียงเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกการใช้ชีวิต
แบบพอเพียง

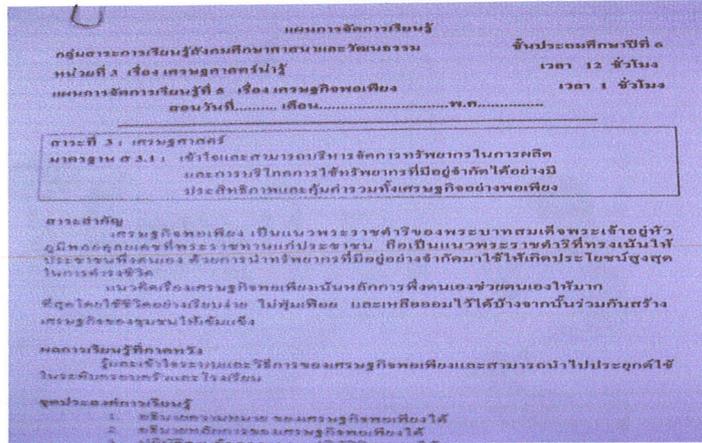
ประชุมชี้แจงเตรียมความพร้อมในการทำงานวิจัยร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย
ทั้ง 3 โรงเรียน

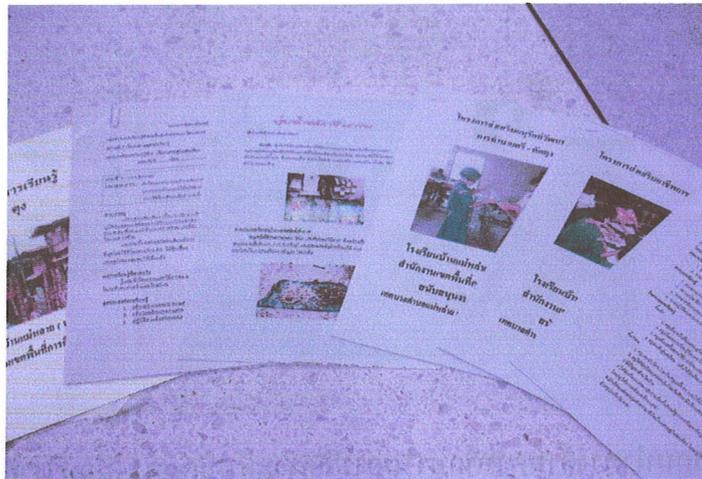
จัดเวทีประชุมแกนนำทางด้านการศึกษาในการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหารายวิชา กิจกรรมในโรงเรียน
ที่สอดคล้องวิถีพอเพียง

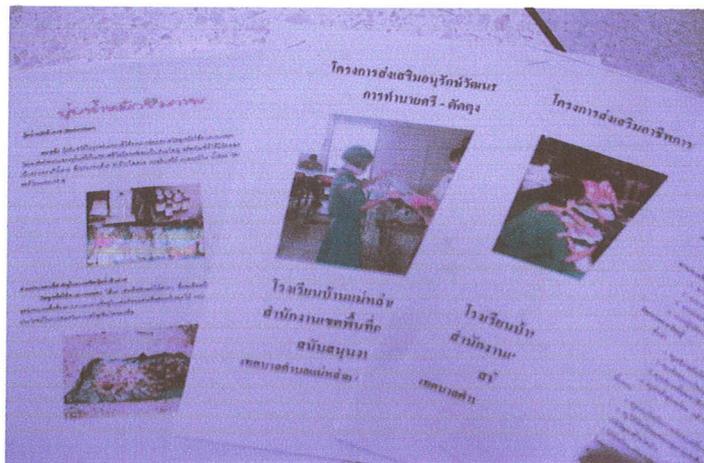
รูปแบบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) โดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นในพื้นที่สู่การพัฒนาการเรียนการสอน

รูปแบบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้
หน่วยที่ 3 เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ ในช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-ป.6)

ศึกษาแผนงาน / กิจกรรมที่สอดคล้องวิถีพอเพียงจากทั้ง 2 โรงเรียนในชุมชนเทศบาลแม่หล่าย

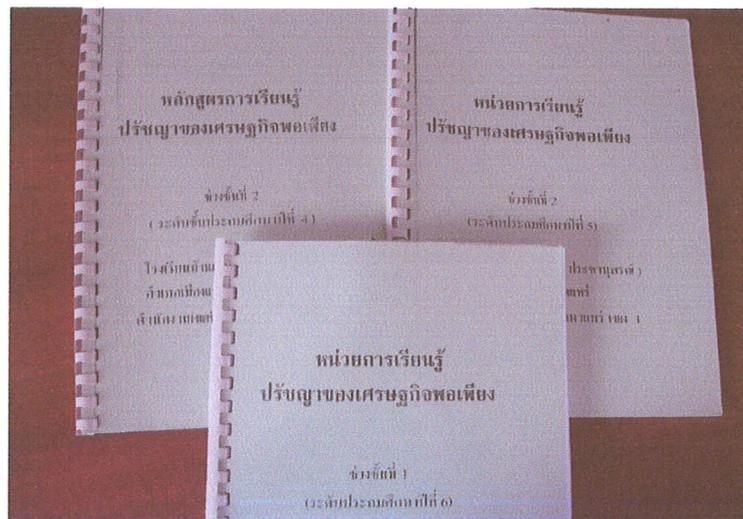
กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบล
แม่หล่ายเพื่อจัดทำร่างหลักสูตรท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวอย่างกิจกรรมขั้นประสบการณ์จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องรับ-จ่าย อย่างรู้ค่า
พาชีวิตให้ปลอดภัย ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

นักเรียนทำแบบประเมินเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6
ในเขตเทศบาลแม่หล่าย

หลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย

ประวัตินักวิจัย

ผู้อำนวยการโครงการวิจัย

- ชื่อ (ภาษาไทย) นายวัฒนา วณิชชานนท์
(ภาษาอังกฤษ) Mr. Wattana Wanitchanont
- หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3840200004678
- ตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่ง อาจารย์ ประจำสาขาวิชาพื้นฐาน (พลศึกษา)
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่เฉลิมพระเกียรติ ต.แม่ทราย
อ. ร้องกวาง จ.แพร่ 54140 e-mail:wattana.rc13@hotmail.com
- หน่วยงานและที่อยู่ติดต่อ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่เฉลิมพระเกียรติ 17 หมู่ 3
ต.แม่ทราย อ. ร้องกวาง จ.แพร่ 54140
โทรศัพท์ 054-648593-5 #2229 หรือ 081-6979331
โทรสาร 054-648596
e-mail:wattana.rc13@hotmail.com

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อ ปริญญาและ ชื่อเต็ม	คณะ	วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษา	ประเทศ
2540	ตรี	วท.บ.	พลศึกษา	สันตนาการ	ม.ศรีนครินทร์ วิโรฒ	ไทย
2544	โท	กศ.ม.	พลศึกษา	พลศึกษา	ม.ศรีนครินทร์ วิโรฒ	ไทย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

การดูแลด้านสุขภาพ นันทนาการ และกีฬา

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

7.1) งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

- วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาระดับทรวดทรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2544” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท 2545 มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒน์.
หัวหน้าโครงการวิจัย สักส่วนวิจัย100%

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นางสาวศิริพร พันธูลี
(ภาษาอังกฤษ) Miss Siriporn Phuntulee
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3650100704963
3. ตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่ง อาจารย์ ประจำสาขาวิชาพื้นฐาน (จิตวิทยา)
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่เฉลิมพระเกียรติ ต.แม่ทราย
อ. ร้องกวาง จ.แพร่ 54140 e-mail:pukan5@hotmail.com
4. หน่วยงานและที่อยู่ติดต่อ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่เฉลิมพระเกียรติ 17 หมู่ 3
ต.แม่ทราย อ. ร้องกวาง จ.แพร่ 54140
โทรศัพท์ 054-648593-5 #2204 หรือ 086-6546504
โทรสาร 054-648596
e-mail:pukan5@hotmail.com

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อ ปริญญาและ ชื่อเต็ม	คณะ	วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษา	ประเทศ
2543	ตรี	ศศ.บ.	มนุษยศาสตร์	ฝรั่งเศส	ม.เชียงใหม่	ไทย
2546	โท	วท.ม.	วิทยาศาสตร์	จิตวิทยา อุตสาหกรรม และองค์การ	ม.เชียงใหม่	ไทย

6. สาขาวิชาที่ชำนาญเป็นพิเศษ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาสังคม การจัดการด้านสุขภาพและการจัดการความรู้

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ: ระบุสถานภาพในการทำวิจัย เป็นหัวหน้าโครงการหรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละเรื่อง

- วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในคุณลักษณะงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน และค่านิยมการบริการของพนักงานโรงแรม จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท 2546 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หัวหน้าโครงการวิจัย สัดส่วนวิจัย 100%

- โครงการวิจัย เรื่อง “การจัดการความรู้ของกลุ่มร้อยละดอยหลวงเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนห้วยหม้าย” ปี 2549 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กระทรวงวัฒนธรรม หัวหน้าโครงการวิจัย สัดส่วนวิจัย 35 %

- โครงการวิจัย เรื่อง “การศึกษาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจการทำมิดบ้านหนองห้า อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่” ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้ร่วมโครงการวิจัย สัดส่วนวิจัย 20 %

- โครงการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแผนแม่บทชุมชนโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนห้วยหม้าย” ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โครงการวิจัย สัดส่วนวิจัย 100 %

- โครงการวิจัย เรื่อง “การวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนห้วยหม้ายอำเภอสองจังหวัดแพร่” ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โครงการวิจัย สัดส่วนวิจัย 60 %

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นายบรรจง ยัพวัฒนา
(ภาษาอังกฤษ) Mr.Banjong yupwattana
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 354 99 000 179 01
3. ตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลแม่หล่าย
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
4. หน่วยงานและที่อยู่ติดต่อ สำนักงานเทศบาลแม่หล่าย
99 หมู่5 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลแม่หล่าย
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000
โทรศัพท์ 054 646842 ,054620320
มือถือ 086 7870051
โทรสาร 054 646842 ,054620320 ต่อ 115

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อ ปริญญาและ ชื่อเต็ม	คณะ	วิชาเอก	ชื่อ สถาบันการศึกษา	ประเทศ
2548	ตรี	ศศบ. ศิลปศาสตร์ บัณฑิต	บริหาร	การพัฒนาชุมชน	มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุตรดิตถ์	ไทย

6. สาขาวิชาที่ชำนาญเป็นพิเศษ

- การพัฒนาชุมชน

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ: ระบุสถานภาพในการทำวิจัย เป็นหัวหน้าโครงการหรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละเรื่อง

- ผู้ร่วมวิจัยหัวหน้าโครงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วม เทศบาลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
- ผู้ร่วมวิจัยการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาด้านสาธารณสุข องค์การปกครองท้องถิ่น

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นายพีระพัฒน์ ชีระวรรณะศิริ
(ภาษาอังกฤษ) Mr.Peerabhat Theerawattanasiri
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 354 01 006 687 55
3. ตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่ง นักบริหารงานสาธารณสุข 6
หัวหน้ากองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เทศบาลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
e-mail : T.peerabhat@hotmail.com
4. หน่วยงานและที่อยู่ติดต่อ สำนักงานเทศบาลแม่หล่าย
99 หมู่ 5 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลแม่หล่าย
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000
โทรศัพท์ 054 646842 ,054620320
มือถือ 086 7870051
โทรสาร 054 646842 ,054620320 ต่อ 115
e-mail : T.peerabhat@hotmail.com

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่ยจบ	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อ ปริญญาและ ชื่อเต็ม	คณะ	วิชาเอก	ชื่อ สถาบันการศึกษา	ประเทศ
2542	ตรี	รปบ. รัฐประศาสน ศาสตร์บัณฑิต	บริหาร	บริหารงานบุคคล	มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิ ราช	ไทย
2547	ตรี	วทบ. วิทยาศาสตร์ บัณฑิต	วิทยาศาสตร์	สาธารณสุขชุมชน	มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุดรดิตถ์	ไทย

2549	โท	รวม.	ศิลปศาสตร์	การเมืองการปกครอง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ไทย
------	----	------	------------	-------------------	---------------------	-----

6. สาขาวิชาที่ชำนาญเป็นพิเศษ

- การสาธารณสุขและสุขภาพ
- การจัดการองค์ความรู้ด้านการพัฒนาชุมชน

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ: ระบุสถานภาพในการทำวิจัยเป็นหัวหน้าโครงการหรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละเรื่อง

- การวิจัยคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
- ผู้ร่วมวิจัยการพัฒนาทักษะชีวิตเยาวชนนอกระบบการศึกษาในการป้องกันปัญหาโรคเอดส์
อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
- การวิจัยความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่
จังหวัดแพร่
- ผู้ร่วมวิจัยหัวหน้าโครงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการจัดการขยะมูลฝอยโดย
ชุมชน เทศบาลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
- ผู้ร่วมวิจัยการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาด้านสาธารณสุข
องค์การปกครองท้องถิ่น

ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นางสาวฉัตรพิมล พอสม
(ภาษาอังกฤษ) Miss Chatpimol Porsom
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 354 04 00348 10 1
3. ตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่ง กองการศึกษา
เทศบาลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
4. หน่วยงานและที่อยู่ติดต่อ สำนักงานเทศบาลแม่หล่าย
99 หมู่ 5 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลแม่หล่าย
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000
โทรศัพท์ 054 646842 ,054620320
โทรสาร 054 646842 ,054620320 ต่อ 115

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อ ปริญญาและ ชื่อเต็ม	คณะ	วิชาเอก	ชื่อ สถาบันการศึกษา	ประเทศ
2539	ตรี	ศศ.บ.	วิทยาการ จัดการ	การจัดการ ทั่วไป	สถาบันราชภัฏ อุดรดิษฐ์	ไทย
2546	ตรี	รบ.บ	วิทยาการ จัดการ	รัฐประศาสน ศาสตร์	มสธ.	ไทย
2541	โท	กศ.ม.	ศึกษาศาสตร์	บริหาร การศึกษา	มหาวิทยาลัย นเรศวร	ไทย

6. สาขาวิชาที่ชำนาญเป็นพิเศษ

- การบริหารการศึกษา

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ: ระบุสถานภาพในการทำวิจัย
เป็นหัวหน้าโครงการหรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละเรื่อง

- การส่งเสริมและสนับสนุนของผู้ปกครองที่มีผลต่อการศึกษาของนักเรียนในเขตอำเภอเมือง
แพร่ จังหวัดแพร่

ผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ (ภาษาไทย) นายนิคม ทิมา
(ภาษาอังกฤษ) Mr. Nikom Tima
- หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 354 01 00590 27 6
- ตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดบุญเจริญ
- หน่วยงานและที่อยู่ติดต่อ โรงเรียนวัดบุญเจริญ
ตำบลแม่หลาย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000
โทรศัพท์ 054 646566 มือถือ 081 8854153

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อ ปริญญาและ ชื่อเต็ม	คณะ	วิชาเอก	ชื่อ สถาบันการศึกษา	ประเทศ
2547	โท	กศ.ม.	ศึกษาศาสตร์	บริหาร การศึกษา	มหาวิทยาลัย นเรศวร	ไทย

6. สาขาวิชาที่ชำนาญเป็นพิเศษ

- การบริหารการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้

ผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ (ภาษาไทย) นายเสริม เชื้อนสุข
(ภาษาอังกฤษ) Mr. Serm Kheansuk
- หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3540100590276
- ตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์)
- หน่วยงานและที่อยู่ติดต่อ โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์)
ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000
โทรศัพท์ 054 646030 มือถือ 086-1818110

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อ ปริญญาและ ชื่อเต็ม	คณะ	วิชาเอก	ชื่อ สถาบันการศึกษา	ประเทศ
2537	โท	กศ.ม.	ศึกษาศาสตร์	บริหาร การศึกษา	มหาวิทยาลัย นเรศวร	ไทย

6. สาขาวิชาที่ชำนาญเป็นพิเศษ

- การบริหารการศึกษา

ผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ (ภาษาไทย) นายดาวรุ่ง เหมาะสังข์ทกะ
(ภาษาอังกฤษ) Mr. Dowrong Hamasikantaka
- หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3540400228254
- ตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง
เทศบาลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
- หน่วยงานและที่อยู่ติดต่อ โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง
ตำบลแม่หล่าย อำเภอร้องเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000
โทรศัพท์ 054 646031 มือถือ 086-4200674

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อ ปริญญาและ ชื่อเต็ม	คณะ	วิชาเอก	ชื่อ สถาบันการศึกษา	ประเทศ
2530	ตรี	ศษ.บ	ศึกษาศาสตร์	ประถมวัย	มสธ.	ไทย
2549	โท	กศ.ม.	ศึกษาศาสตร์	บริหาร การศึกษา	มหาวิทยาลัย นเรศวร	ไทย

6. สาขาวิชาที่ชำนาญเป็นพิเศษ

- การบริหารการศึกษา

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ: ระบุสถานภาพในการทำวิจัย เป็นหัวหน้าโครงการหรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละเรื่อง

- การพัฒนากระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อการทำเพิ่มสะสมผลงานครูโรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง โรงเรียนบ้านยางโทน โรงเรียนบ้านหนูนเหนือ